

UNIVERSITETET I OSLO

Studiehåndbok
Det samfunnsvitenskapelige
fakultet

STUDIEÅRET 1990/91
HØSTSEMESTRET 1990
VÅRSEMESTRET 1991

Universitetsforlaget

© Universitetsforlaget AS 1990

ISBN 82-00-21036-7

•

Forsidebilde:
Astrid Støren og Henriette Berg-Thomassen

Printed in Norway by
Aktietrykkeriet i Trondhjem,
Trondheim

Innhold

GENERELL ORIENTERING	5
Universitetet i Oslo	5
Hva vil det si å studere ved universitetet?	5
De enkelte fag	5
Studieveiledning	7
Immatrikulering	7
Opptak til studier ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet	7
Fagpåmelding og registrering	8
Melding til eksamen	8
Examen philosophicum	8
Om trekk og stryk ved eksamen	9
Om begrunnelse og klage ved eksamen	9
Karaktersystemet	9
Hjelpetiltak for funksjonshemmede studenter	10
Eksamen på andre språk	10
Godkjenning av eksamener fra andre norske læresteder	10
Godkjenning av utenlandske eksamener	10
Embedseksamener ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet	11
Cand.mag.-graden	11
Den interfakultære cand.mag.-graden	11
Cand.mag.-/cand.polit.-studiet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet	13
Magistergradsstudiet	14
Doktorgrader	15
Yrkesmuligheter	15
Utdanningskrav for adjunker og lektorer	15
Senter for lærerutdanning og skoletjeneste	15
Utsettelse av verneplikt	16
Studiefinansiering	16
Stipend og legater	17
Studentvelferd	17
STUDIEPLANER FOR DE ENKELTE FAG	
MEDIER OG KOMMUNIKASJON	18
PEDAGOGIKK	27
Reglement for pedagogisk embedseksamen	32
SOSIALPEDAGOGIKK	41
PSYKOLOGI	42

Reglement for embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol.	46
Utfyllende regler	48
SOSIALANTROPOLOGI	60
SOSIALØKONOMI	66
Reglement for sosialøkonomisk embetseksamen	76
SOSIOLOGI	83
Reglement for embetseksamen i sosiologi	87
STATISTIKK	92
STATSVITENSKAP	95
ANDRE STUDIETILBUD	104
Semesteremne Kjønn og samfunn	104
Prosjektforum for arbeidslivsstudier	105
Miljøfag	107
 LOVER OG REGLEMENT	 110
<i>Universitetsloven</i>	110
Reglement for examen philosophicum	115
Reglement for gradene cand.mag., cand.polit. og dr.polit. ved Universitetet i Oslo	116
Utfyllende regler	119
Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk	124
Reglement for den interfakultære cand.mag.-graden	125
Regler om adgangen til å avbryte eksamen og til å kontinuere ved fakultetets eksamener	125
Retningslinjer for dispensasjon ved eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet for fysisk og psykisk utviklingshemmede	126
Regler om bruk av fellestarbeider til eksamen	127

GENERELL ORIENTERING

Universitetet i Oslo

Universitetet i Oslo er inndelt i sju fakulteter som består av studier som faglig sett hører sammen:

- Det teologiske fakultet
- Det historisk-filosofiske fakultet
- Det juridiske fakultet
- Det medisinske fakultet
- Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
- Det odontologiske fakultet
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Hvert fakultet er igjen inndelt i institutter, og også denne inndelingen følger faglige skillelinjer. Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet finner en følgende institutter som hvert har ansvar for undervisning i sine fagområder:

- Institutt for medier og kommunikasjon
- Pedagogisk forskningsinstitutt
- Psykologisk institutt
- Institutt og museum for antropologi
- Sosialøkonomisk institutt
- Instituttet for sosiologi
- Senter for statistikk og databehandling
- Institutt for statsvitenskap

Våren 1990 var 5933 studenter registrert ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Dette fakultetet holder til på universitetssentret på Blindern.

Hva vil det si å studere ved universitetet?

Universitetsstudier skiller seg fra det å gå på videregående skole på flere måter. Du må i større grad enn på skolen ta ansvar for egen læring. Det er derfor viktig å strukturere studietiden ved f.eks. å legge opp en regelmessig arbeidsdag, lese- og timeplan.

Du må også selv ta ansvaret for å skaffe deg kjennskap til gjeldende bestemmelser i universitetets reglementer og studieplaner, meldingsfrister etc. Informasjon om dette finner du i studiehåndboken og forelesningskatalogen, og på oppslagstavelene på instituttene.

Studiene ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet er lagt opp slik at du skal lese ett fag av gangen, ikke parallelt slik som i den videregående skole.

Undervisningen er vanligvis ikke obligatorisk, men det er en fordel å følge denne, da forelesningsrekkene skal utdype pensum og sette de forskjellige delene inn i en sammenheng. Vi anbefaler også at studentene jobber i grupper og deltar på seminarer.

De enkelte fag

Sosiologi

Tar for seg relasjonene mellom individer, grupper, organisasjoner og større eller mindre samfunn. Sosiologer er

6 GENERELL ORIENTERING

opptatt av mange problemstillinger i vårt samfunn, f.eks.:

- familiestruktur og oppvekstvilkår
- verdssystemer og -konflikter
- styring og planlegging
- demokrati og arbeidsliv

Sosialantropologi

Er også et fag som er opptatt av mennesker og samfunn, men dette faget prøver å gi en generell forståelse av menneskelige livsformer i ulike typer samfunn. Sosialantropologer studerer variasjonene i samfunns- og kulturformer i et globalt perspektiv, og er derfor opptatt av såvel jeger- og sankersamfunn som av vårt eget samfunn. Det legges vekt på å forstå andre kulturer ut fra deres egne premisser. Deltagende observasjon, som innebærer at sosialantropologen lever i det samfunn han/hun studerer, er derfor en viktig forskningsmetode.

Grunnfag i sosialantropologi starter bare hvert vårsemester.

Medier og kommunikasjon

Studiet i medier og kommunikasjon er utviklet gjennom et samarbeid mellom Det samfunnsvitenskapelige og Det

historiskfilosofiske fakultet. Faget tar for seg såvel *innholdet* i medienes budskap, som medienes funksjon og påvirkning i samfunnet. Mediefaget skal utvikle en forståelse av kommunikasjonsprosessene i samfunnet, og medienes plass i disse.

Medier og kommunikasjon er *ikke* en praktisk journalistutdanning, men gir et godt grunnlag for arbeid i ulike media og for informasjonsarbeid i offentlig og privat virksomhet. Faget kan *ikke* tas som første fag ved Universitetet i Oslo. Nytt grunnfagskurs starter hvert vårsemester, og opptaket er begrenset. Søknadsfristen er 15. september.

Sosialøkonomi

Faget tar bl.a. opp hvilke faktorer som påvirker bruk og fordeling av samfunnets ressurser. Hva er det økonomiske grunnlaget for politiske beslutninger? Hvilke samfunnsøkonomiske virkninger kan politiske beslutninger få?

For å begynne på sosialøkonomi er det en fordel å ha mer enn et års matematikk fra videregående skole.

Statsvitenskap

Faget bygger ut kunnskap om samfunns styre og stell, og tar særlig for seg

Fag	Semesteremne	Grunnfag	Mellomfag	Hovedfag	Embets-eksamen i faget	Mag. grad
Kjønn og samfunn	X					
Medier og kommunikasjon		X	X	X		
Matematikk og statistikk	X					
Pedagogikk	X	X	X	X	X	
Psykologi		X	X		X	
Sosialantropologi		X	X	X		
Sosialpedagogikk		X	X	X		
Sosialøkonomi		X	X		X	
Sosiologi		X	X		X	
Statistikk	X	X				X
Statsvitenskap		X	X	X		

politiske forhold, og endringsprosesser. Viktige problemstillinger innenfor faget er:

- styreordninger og maktfordelinger
- politiske institusjoners utforming og virkemåte
- politiske avgjørelser i og mellom stater
- offentlig politikk og virkninger av tiltak
- organisasjonsmessig og individuell politisk atferd

Statistikk og databehandling

Er først og fremst et redskapsfag for andre samfunnsvitenskaper. Faget gir en innføring i statistisk analyse for samfunnsvitere.

Psykologi

Innen psykologi studerer man menneskers tanker og følelser, og deres atferd som enkeltindivider og i sosiale sammenhenger. Embetsstudiet i psykologi er rettet inn mot terapeutisk arbeid med mennesker med psykiske problemer, og kvalifiserer for å arbeide som psykolog. I tillegg tar studiet opp problemstillinger som grenser mer opp mot andre samfunnsvitenskaper:

- organisasjonspsykologi
- sosialpsykologi
- kommunikasjonsstudier

Det gjelder spesielle regler for opptak til *embetsstudiet* i psykologi.

Pedagogikk

Faget er opptatt av oppdragelse/læring/undervisning i og utenfor skoleverket, og søker å kartlegge en del samfunnsmessige og kulturelle faktorer som påvirker pedagogisk teori og praksis.

Andre fag

Samfunnsgeografi (HF) og krimino-

logi (JUS) er eksempler på nær beslektede samfunnsorienterte studier ved andre fakulteter. Opplysninger om slike fag fås ved henvendelse til det aktuelle fakultet.

Studieveiledning

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, som ved de andre fakultetene ved Universitetet i Oslo, er det to studieveiledere. Studieveilederne gir veiledning om opptak til studier, fagvalg/emnevalg, yrkesmuligheter, reglementer, vernepliktssaker eller andre studiespørsmål.

Studieveilederne treffer du i fakultetssekretariatet i 5. etasje i Administrasjonsbygningen på Blindern.

Kontortid:

9.00–11.30 og 12.30–14.00.

Postadresse:

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Postboks 1084 Blindern
0317 Oslo 3

Telefon:

(02) 45 62 68

(02) 45 63 96

Immatrikulering

Alle som skal studere og avlegge eksamen ved Universitetet i Oslo må være immatrikulert (dvs. innskrevet ved universitetet). Du melder deg til immatrikulering på egne skjemaer som fås på *Studentkontoret*, i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Opptak til studier ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har gått inn for adgangsregulering.

Søknadsfrist er 1. april. For de som avlegger eksamen fra videregående skole om våren, er søknadsfristen 1. juli. Du må ha bestått forberedende prøve i filosofi, *seinest semesteret før* du avlegger noen eksamen ved fakultetet. For opptak til hovedfag/embetsstudier stilles det krav til karakteren på tidligere eksamener i faget. Nærmere opplysninger kan du finne i studieplanen for det enkelte fag.

Nordiske studenter behandles på samme måte som norske.

Øvrige utenlandske studenter som ønsker å studere ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, må søke om opptak gjennom *Seksjon for utenlandske studenter*. For utenlandske studenter er det opptak bare én gang i året. Utenlandske søkere som ikke er immatrikulert ved Universitetet i Oslo, har søknadsfrist 1. februar.

Studenter som er bosatt i Norge har søknadsfrist 1. april. Nærmere informasjon samt søknadsskjema får du ved henvendelse til:

Seksjon for utenlandske studenter
Postboks 1081 Blindern
0316 Oslo 3

Fagpåmelding og registrering

Når du er student, må du hvert semester fylle ut et registerkort og betale semesteravgift. Denne registreringen foregår på bestemte dager i begynnelsen av hvert semester. Påmelding til gruppeundervisning i de enkelte fag skjer på instituttene. På hvert fag er det også *orienteringsmøter* i begynnelsen av semesteret. Ved alle institutter må studentene fylle ut et fagpåmeldingsskjema.

Nærmere opplysninger om tidspunkter og stedsangivelse for registrering, undervisning osv. finner du i

Universitetets katalog (Forelesningskatalogen). Katalogen kommer ut i ny utgave hvert semester og deles ut gratis til studenter og ansatte ved universitetet.

Melding til eksamen

Du må fylle ut eget skjema for å melde deg til eksamen. Skjema får du på Studentkontoret. I noen fag må du i tillegg levere egen pensumliste (undersøk nærmere på ditt institutt hvordan ordningen er).

Eksamensoppmeldingen skal leveres til Studentkontoret innen bestemte frister i det semesteret du skal ta eksamen:

Examen philosophicum innen
1. oktober i høstsemesteret
1. april i vårsemesteret

Fageksamener ved SV-fakultetet innen
22. september i høstsemesteret
1. mars i vårsemesteret

For en del hovedfagseksamener gjelder spesielle frister. Opplysninger om disse finner du i Forelesningskatalogen.

Meldingsfristen må overholdes!

Examen philosophicum

Studiet begynner med examen philosophicum («forberedende prøve i filosofi»). Det er vanlig å gjøre seg ferdig med denne eksamen før en tar fatt på fagstudiet, og en må ha bestått denne prøven *seinest semesteret før* en melder seg til en fageksamen.

Det er ingen adgangsregulering til examen philosophicum. For å kunne melde seg til dette studiet er det tilstrekkelig at du oppfyller kravet til immatrikulering.

Opplysninger om pensum og under-

visning finner du i Studiehåndbok for examen philosophicum og Forelesningskatalogen. Det holdes en egen registrering for dette studiet i begynnelsen av hvert semester. Du kan søke om fritak for examen philosophicum dersom du:

- har oppfylt tilsvarende krav ved en annen eksamen eller prøve
- skal ta en fageksamen som du skal bruke som ledd i en endelig eksamen ved en annen institusjon som ikke krever en slik prøve
- på forhånd har en avsluttet høyere utdanning og ønsker videreutdanning uten å ta sikte på en grad ved universitetet.

Nærmere opplysninger om fritak for examen philosophicum fås ved henvendelse til:

Avdeling for studentservice,
7. etasje i Administrasjonsbygningen
P.B. 1072 Blindern
0317 Oslo 3
Tlf. 45 62 99

Om trekk og stryk ved eksamen

Hvis du trekker deg før eksamen og ikke møter fram i eksamenslokalet (enten du har gitt beskjed om dette på forhånd eller ikke), regnes ikke dette som forsøk på å ta eksamen. Men hvis du trekker deg under eksamen etter at oppgavene er gitt, regnes dette som et forsøk på å ta eksamen og på linje med stryk. Hvis du leverer oppgavebesvarelsene ved alle de skriftlige prøvene i et fag, kan du ikke unndra deg sensur for disse. Til grunnfag, mellomfag og hovedfag må du ha stått til skriftlig eksamen for å gå opp til muntlig eksamen. Se ellers regler om adgangen til å avbryte eksamen og til å kontinuere ved fakultetets eksamener bak i boka.

Om begrunnelse og klage ved eksamen

Hvis du vil be om begrunnelse for et sensurvedtak, må du gjøre dette innen to uker etter at sensur har falt, eller en uke etter muntlig eksamen hvis den endelige karakteren fastsettes etter at den er holdt. Du henvender deg da til instituttsekretæren (eller en faglærer) ved vedkommende institutt eller eventuelt til eksamensinspektøren ved fakultetet. Du kan også sende skriftlig henvendelse. Hvis du ikke er tilfreds med begrunnelsen, kan du klage over sensurvedtaket. Dette må du gjøre innen to uker etter at begrunnelsen er gitt. Klagen må være begrunnet. Du kan ikke klage over karakterer til muntlig eksamen. Examen philosophicum kan du bare klage over når eksamen ikke er bestått. Se ellers Universitetsloven kap. 12 bak i boka.

Karaktersystemet

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet brukes følgende karakterskala ved de fleste eksamener:

Laudabilis prae ceteris	1,0–1,5
Laudabilis	1,6–2,5
Haud illaudabilis	2,6–3,2
Non contemnendus	3,3–4,0

Beste karakter er altså 1,0 og dårligste karakter ved beståtte eksamener er 4,0. Dårligere karakter enn 4,0 betyr at eksamen ikke er bestått. For de fleste fagene ligger karaktergjennomsnittet ved grunnfagseksamen omkring 2,7.

Ved enkelte eksamener brukes karakterene godkjent og ikke godkjent.

Hjelpetiltak for funksjonshemmede studenter

Ved Universitetet i Oslo er det etablert et råd som har fått i oppgave å legge forholdene best mulig til rette for personer med funksjonsvansker. De hovedgrupper funksjonshemmede man her tenker på er: bevegelsehemmede, synssvekkede/blinde og hørselssvekkede/døve. Rådet vil i samarbeid med kontaktpersoner ved instituttene/fakultetet søke:

- å finne tekniske løsninger med henblikk på adkomst, ferdsel og arbeidsmuligheter
- sette i verk praktiske tiltak for å lette undervisningssituasjonen.

Eventuelle henvendelser kan rettes til konsulent Ellen Solheim
Helsefysikk/Vernetjenesten
Postboks 1060 Blindern
0316 Oslo 3
tlf. (02) 45 64 33/45 64 96

Se ellers «Retningslinjer for dispensasjon ved eksamen for fysisk og psykisk funksjonshemmede» bakerst i studiehåndboken.

Eksamen på andre språk

Det er adgang til å besvare eksamensoppgavene på engelsk. Tillatelse til å skrive på andre språk kan gis etter søknad når instituttene kan sette sammen eksamenskommisjoner som behersker språket.

Godkjenning av eksamener fra andre norske læresteder

Enkeltstudier ved de regionale høyskoler (dvs. de av de regionale høyskoler

som er ført inn under eksamensloven) gir uten særskilt vurdering fritak for deler av cand.mag.-graden. Fritak gis etter tid-for-tidprinsippet.

De regionale høyskolene som er ført inn under eksamensloven, er distrikthøgskoler, ingeniørhøgskoler, kommunal- og sosialhøgskoler, pedagogiske høyskoler, Norsk Journalisthøgskole og Statens bibliotekhøgskole.

En del utdanninger fra andre norske undervisningsinstitusjoner er også godkjent som del av universitetsgrader. Det er Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener (NKU) som behandler slike søknader. Hvert halvår gir utvalget ut en ajourført liste over disse godkjente utdanningene. Studieveilederen kan gi nærmere opplysninger om dette.

Godkjenning av utenlandske eksamener

Studenter med utenlandsk utdanning som ønsker å få denne godkjent som del av grad ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, kan søke fakultetet om dette. Søkeren må selv gi en utførlig redegjørelse for studiets innhold, omfang og varighet, og legge ved attesterte kopier av vitnemål, kataloger, pensumlister o.l. dokumentasjon.

For utdanning fra andre nordiske land gjelder regler for internordisk eksamensgyldighet fra 1. april 1976. Et av grunnprinsippene i disse reglene er at en skal ta utgangspunkt i den normerte (normale) studietid for de utdanninger som sammenliknes. Hos studieveileder får du nærmere opplysninger om de retningslinjer som gjelder ved vurdering av utenlandsk utdanning.

Embetseksamener ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Embetseksamen ved fakultetet kan du ta i fagene pedagogikk (cand.paed), psykologi (cand.psychol), sosialøkonomi (cand.oecon) og i sosiologi (cand.sociol). Studiene til disse gradene atskiller seg fra cand.polit.-eksamen. Generelt kan en si at du i et slikt studium i større grad konsentrerer deg om ett fag. I stedet for grunn-, mellom- og hovedfag er et slikt studium inndelt i avdelinger, selv om første enheten også i denne type studium er et grunnfag. Antall avdelinger og studietid varierer. Embetsstudiene er beskrevet i avsnittene om de enkelte fagstudiene bak i boka. Der finner du også reglement for disse studiene.

Cand.mag.-graden

Cand.mag.-graden er embetseksamen av lavere grad ved Universitetet i Oslo. Det som kjennetegner et slikt studium er vanligvis at du studerer ett fag av gangen, men over tid leser flere fag, på forskjellig nivå.

Den interfakultære cand.mag.-graden

Den cand.mag.-graden som blir tildelt fra Universitetet sentralt, blir kalt *den interfakultære cand.mag.-graden*. Den består av fag fra flere fakultet, og har større variasjonsmuligheter enn det samfunnsvitenskapelige cand.mag.-studiet når det gjelder fagenheter.

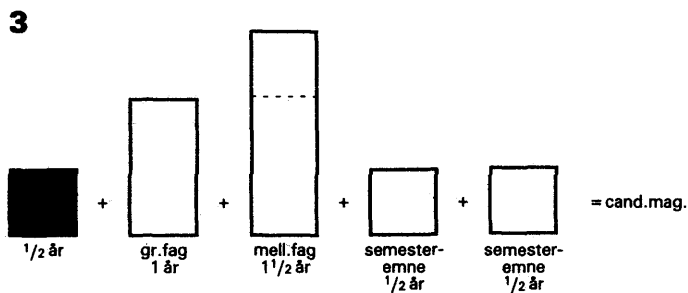
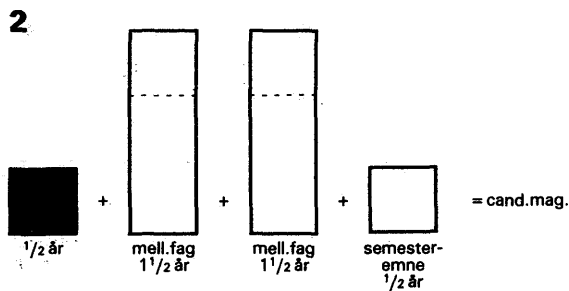
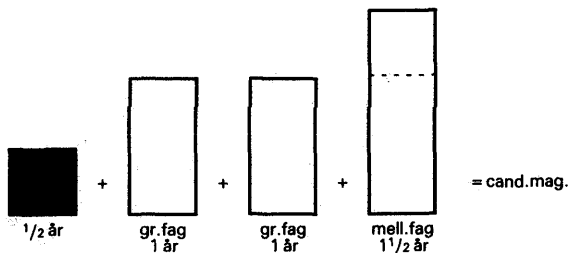
Følgende enheter kan inngå i den interfakultære cand.mag.-graden:

- halvsemesteremne (et halvt semesters studietid)
- semesteremne (et semesters studietid)
- grunnfag (to semestres studietid)
- mellomfag (tre semestres studietid)
- storfag (fire semestres studietid)

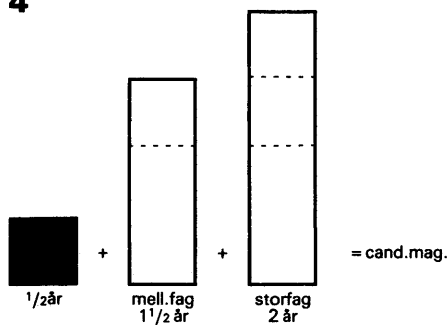
Den interfakultære cand.mag.-graden må inneholde en fagenhet med minst mellomfagsomfang, og en enhet med minst grunnfagsomfang. Ingen kan få godskrevet mer enn to emner (halvsemester- og semesteremne) i graden. Ut fra disse begrensningene foreligger det følgende fem alternative sammensetningsmuligheter for fagenhetene i en interfakultær cand.mag.-grad:

12 GENERELL ORIENTERING

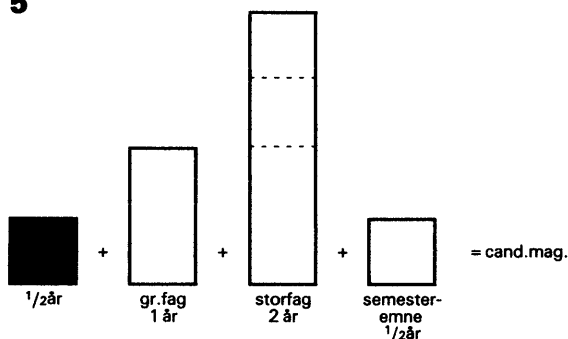
Examen philosophicum for alle. Dessuten forprøver i fonetikk og språkvitenskap for alle studenter som skal ta et språkfag.

4

5

I alternativene 2 og 5 kan 2 halvsemesteremner erstatte semesteremne.
 Alternativ 1, 2 eller 3 gir cand.mag.-graden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Cand.mag.-/cand.polit.-studiet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Cand.mag.-graden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet tilsvarer fire års studier, og oppnås vanligvis på grunnlag av to grunnfag og ett mellomfag, men semesteremne(r) kan også inngå i graden. To av fagene skal være samfunnsvitenskapelige fag. Ett av fagene må være avlagt ved fakultetet. En kan bruke fag fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet til andre cand. mag.-grader ved universitetet.

Følgende studieenheter kan inngå i en cand.mag.-grad fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet:

- *semesteremne*: er beregnet til å kreve ett semesters fulltidsstudium. Et semesteremne kan også i enkelte tilfeller tas som deltidsstudium over ett år.
- *grunnfag*: er lagt opp som et to-semesteres studium, og er som oftest den første fageksamen studenten tar etter examen philosophicum. I noen grunnfag inngår det mindre prøver eller kurs. Slike prøver finnes i fag

14 GENERELL ORIENTERING

som sosialøkonomi, pedagogikk og statsvitenskap. Nærmere informasjon om dette finner du under de enkelte fagene.

- *mellomfag*: er beregnet til å ta tre semestre, hvorav de to første semestrene er felles med grunnfag. Du går opp til grunnfagseksamen i slutten av andre semestret. I tredje semestret tar du eksamen i mellomfagstillegget.

Cand.polit.-graden

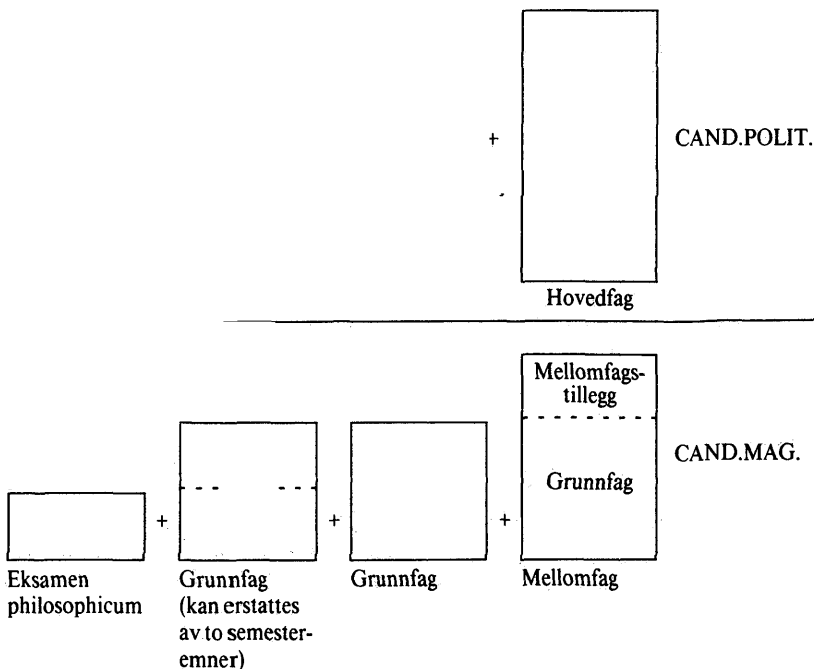
Cand.polit.-graden består av en cand. mag.-utdanning pluss et hovedfag, slik at studietida til sammen blir på ca. 6-7 år. Det er ikke noen forutsetning at du må ha samfunnsvitenskapelig cand. mag.-grad for å få en cand.polit.-grad, men du må først ha avlagt mellomfagseksamen i faget du tar hovedfag i, og

du må ha avlagt prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk eller ha eksamen hvor slik prøve inngår.

Et hovedfag er lagt opp som et fire semesters studium, men det er ikke uvanlig å bruke noe lenger studietid. Ved siden av hovedfagpensumet skal studenten legge fram et sjølstendig arbeid i form av en vitenskapelig undersøkelse. Før melding til hovedfagseksamen må du ha avlagt eksamen i mellomfaget eller mellomfagstillegget med ikke dårligere karakter enn 2,7. (For opptak til hovedfag i *sosialantropologi* gjelder at du må ha avlagt mellomfagseksamen med karakteren 2,5 eller bedre.)

Magistergradsstudiet

Magistergraden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet er under avvik-

ling. Når det gjelder fagene sosiologi og sosialantropologi, er det imidlertid anledning til å melde seg til magistergradsstudiet fram til 1.1. 1993. For nærmere opplysninger om magistergradsstudiet kan du kontakte studieveileder.

Doktorgrader

Det er innført nye doktorgrader ved fakultetet, dr.polit. og dr.psychol. For å kunne bli tatt opp til doktorgradsstudiet må søkerne ha embetseksamen eller annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette. Opptak skjer én gang i året; søknadsfristen er 1. november, med opptak fra januar.

Reglementet og utfyllende regler for dr. polit.-graden, se bakerst i boka.

Studieplaner og søknadsskjema fås ved henvendelse til fakultetssekretariatet. Nærmere opplysninger om studiet i de enkelte fagene fås ved henvendelse til de respektive instituttene.

Dr.philos.-graden eksisterer fremdeles. Reglementer for doktorgraden kan fås ved henvendelse til fakultetssekretariatet.

Yrkesmuligheter

Yrkesmulighetene med en utdanning fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet har tradisjonelt vært gode. Arbeidsområdene for våre kandidater er f.eks.:

- saksbehandling
- administrasjon
- informasjonsarbeid
- undervisning
- forskning/utredningsvirksomhet

Yrkesmulighetene med en utdanning fra fakultetet vil være avhengig av hvilken fagsammensetning du velger, og også av om du tar høyere eller lavere grad.

Kandidater med høyere grad (embetseksamen/hovedfag) får vanligvis mer *faglig* interessante jobber, f.eks. innenfor forskning/utredning.

For nærmere informasjon om yrkesmuligheter kan du ta kontakt med studieveilederne eller Arbeidsformidlingen.

Utdanningskrav for adjunker og lektorer

Det er Kirke- og undervisningsdepartementet som avgjør hvilken utdanningsbakgrunn som godtas for undervisning i skoleverket. Ifølge reglene av 1.8.87, blir en cand.mag.grad, kombinert med minst et halvt års praktisk-pedagogisk tilleggsutdanning (pedagogisk seminar, se Senter for lærerutdanning og skoletjeneste), godkjent som adjunktutdanning, mens en cand.polit.grad, eller en embetseksamen av høyere grad, pluss pedagogisk seminar, gir tittelen lektor.

Tidligere ble det stilt krav til sammensetningen av en cand.mag./cand.polit.-grad for å bli godkjent som adjunkt/lektor. Slike formelle krav blir ikke lenger stilt. Det er likevel sterkt å anbefale at studenter som tenker på å undervise, prøver å få med sentrale undervisningsfag i fagkretsen. For undervisning i samfunnsfag vil særlig sosiologi, sosialantropologi og statsvitenskap være aktuelle. I tillegg er det stort behov for lærere som kan undervise i sosialøkonomi i den videregående skole.

Senter for lærerutdanning og skoletjeneste

Du får ikke fast ansettelse i skolen uten å ha pedagogisk utdanning. Den får du ved et pedagogisk seminar. I Oslo kan

du ta denne pedagogiske utdanning ved Senter for lærerutdanning og skoletjeneste (SLS) ved Universitetet i Oslo. Utdanningen går over ett semester.

Opptakskravet er cand.mag. eller faglærerutdanning. For å komme inn bør søkerne ha to fag som SLS kan skaffe fagdidaktikk i, enten dette skjer ved SLS eller i kombinasjon med praksisutplassering. Det kan være aktuelt å ta opp kandidater med bare ett fag, men da må faget være på minst mellomfagsnivå.

Søknad om opptak må sendes SLS innen 1. april for oppmelding til høstsemesteret og innen 1. oktober for vårsemesteret. Søknaden må skrives på eget skjema som fås ved SLSs kontor. Her får man også en studieinformasjon om SLS.

Vårsemesteret varer fra begynnelsen av januar til slutten av mai, høstsemesteret fra midten av august til midten av desember.

Kurset ved SLS består av pedagogisk teori, fagdidaktikk og praksis. Et spesialkurs i praktisk lærerrolle (ITV) er obligatorisk for alle kandidater.

Enkelte deler av undervisningen forutsetter obligatorisk deltakelse. Nærmere opplysninger om dette blir gitt av den enkelte foreleser.

Adresse:

Senter for lærerutdanning og skoletjeneste
Boks 1099 Blindern
0316 Oslo 3

Telefon:

(02) 45 50 70

Utsettelse av verneplikt

Studenter ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet som ønsker å søke utsettelse av verneplikt, skal gå fram på følgende måte:

Forsvarsdepartementet har utarbeidet et søknadsskjema som alle bes bruke (også de som søker om utsettelse av sivilarbeidertjeneste).

Søknadsskjema fås i fakultetssekretariatet, 5. etasje, Administrasjonsbygningen, Blindern.

Søknaden sendes eller leveres til: Vernepliktsutvalget for Det samfunnsvitenskapelige fakultet, ved studieveilederen.

Adresse:

Postboks 1084 Blindern
0317 Oslo 3.

Vernepliktsutvalget (ved studieveilederen) behandler så søknaden og sender den videre til den militære eller sivile instans sammen med en uttalelse. Hvis en søknad ikke kan anbefales i samsvar med det studentens primært ber om, vil studenten få beskjed om dette til den adresse som er oppgitt på skjemaet.

Vær tidlig ute med søknaden og bruk det fastsatte søknadsskjema slik at misforståelser og avslag på grunn av utløpte frister unngås.

Studiefinansiering

Statens lånekasse

Søknadsfristen i lånekassen er, for studenter som er i gang med utdanning i vinterhalvåret, satt til 1. mars dersom midlene skal være disponible før høstsemesterets start. Vanlig behandlingstid er ellers ca. 2 måneder. For studenter som skal påbegynne et studium, må søknad sendes så snart man har fått melding om at man er opptatt ved studiet. Søknad skal sendes på særskilt skjema som bl.a. er utlagt i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Stønad innvilges etter vurdering av:

- studieplan
- søkers økonomi
- eventuell ektefelles formue.

For søkere under 19 år tas det også hensyn til foreldres økonomi.

Utdanningsstipend

Utdanningsstipend gis etter en tilsvarende vurdering som for lån, men stipendet er også behovsprøvet etter ektefelleinntekt. I utdanningsstipendet inngår bl.a. botillegg for søkere som ikke lenger bor sammen med sine foreldre.

Delvis ettergivelse av utdanningslån

Hvis du tar et hovedfag ved fakultetet, vil du komme inn under ordningen der du kan avskrive deler av lånet ditt, etter fullført eksamen. For tiden er avskrivingsbeløpet på 26 250 kr.

Nærmere retningslinjer er lagt ut i resepsjonen i 1. etg. i Administrasjonsbygningen på Blindern, eller kan fås ved henvendelse til Statens lånekasse for utdanning.

Stipend og legater

Universitetet i Oslo tildeler etter søknad studentstipend. Disse søkes for ett semester av gangen, og søknadsfristen er 1. oktober og 1. mars for de påfølgende semestre. Stipendene kan søkes

av alle studenter, men gis bare i sjeldne tilfeller til nye studenter.

Søknadsskjema fås ved ekspedisjonskontoret i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Det eksisterer for øvrig en rekke legater som gir stipend til utdanningsformål. Opplysninger om de fleste av disse står i «Stipend og legathåndboken 1989».

En del kommuner gir også stipend til studenter fra kommunen. Henvendelse om disse rettes til de enkelte kommuner.

Studentvelferd

Studentsamskipnaden ved Universitetet i Oslo har informasjon om de velferdstilbud du som student kan benytte deg av, f.eks.:

- studenthybler
- barnehageplasser
- lege/sosionomtjeneste
- idrettstilbud

Studentsamskipnaden har en egen *informasjonsskranke* i underetasjen på Frederikke, Blindern.

Adresse:

Boks 94 Blindern
0314 Oslo 3

Telefon:

(02) 45 33 75.

MEDIER OG KOMMUNIKASJON

Adresse: Institutt for medier og kommunikasjon
Forskningsparken, Gaustadalléen 21,
P.b. 1093 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 95 85 30

Medier og kommunikasjon grunnfag

Studieplan vedtatt av Kollegiets arbeidsutvalg, Universitetet i Oslo, 09.09.1988. Justert med vedtatte presiseringer i eksamensordningen bifalt av rektor 25.1.1989.

Medier og kommunikasjon grunnfag er et tverrvitenskapelig fag som gir en bred og allmenn innføring i kulturelle, sosiale og politiske aspekter ved medienes virke i det moderne samfunn. Faget er basert på både humanistiske og samfunnsvitenskapelige tilnæringsmåter og tar sikte på å utvikle en kritisk forståelse hos studentene av de moderne medienes innholdsmessige og samfunnsmessige uttrykksformer og egenart.

Studiets målsetning og yrkesmuligheter

Medier og kommunikasjon grunnfag er ikke et fagstudium som direkte kvalifiserer til bestemte yrker. Siktemålet med studiet er å gi studentene grundige kunnskaper om medier og kommunikasjon i det moderne samfunn gjennom en – i hovedsak – teoretisk/analytisk tilnærming til stoffet. Faget gir likevel betydelige kunnskaper av praktisk verdi for mange samfunnsområder og i mange yrker, og gir såle-

des et godt grunnlag for arbeid i ulike medier. I kombinasjon med andre fag gir studiet kunnskaper som kan nyttes i informasjonsarbeid både i offentlig og privat virksomhet, samt i ulike former for kulturarbeid. Etter som medie-kunnskap får større plass på alle nivå i skoleverket, vil faget også være anvendelig i undervisningssammenheng, men de som tar sikte på en utdanning for skoleverket bør kombinere studiet i medier og kommunikasjon med sentrale undervisningsfag.

Forkunnskaper og opptak til studiet

Examen philosophicum må være bestått før studentene melder seg til eksamen i medier og kommunikasjon grunnfag. Videre må studentene på grunn av studiets tverrfaglige karakter på forhånd ha forankring i et annet fag fra universitet eller høyskole med fag-eksamen på minst grunnfagsnivå.

GRUNNFAG

Medier og kommunikasjon grunnfag tilsvare to semesters heltidsstudium. Grunnfagsstudiet starter hvert vårsemester. Det blir tatt opp et begrenset antall studenter på grunnlag av egne opptaksregler som er utformet med sikte på at hvert studentkull får en

balansert sammensetning med hensyn til tidligere studienivå og praktisk medieerfaring. Opptak av studenter skjer om høsten. Nærmere opplysninger om opptaksbetingelser og søknadsfrist fås hos studieveileder eller på instituttet.

Organiseringen av studiet

Faget inndeles ved Universitetet i Oslo i seks fagområder som ramme om den teoretiske undervisningen: kommunikasjonsformer, mediehistorie, mediasamfunnet, medieinstitusjoner, mediebudskap og publikum. Mediehistorie undervises ikke som eget fagområde på grunnfag, men innpasses der i de øvrige områder. Grunnfaget har et eget undervisningsopplegg i medieforskningens metoder, som ikke gjenfinnes på høyere studietrinn.

Medier og kommunikasjon grunnfag er et heltidsstudium som forutsetter aktiv deltakelse av alle som blir tatt opp. Studiet er organisert som en kombinasjon av teoretiske studier, analysearbeid og kortere praktiske kurs med gruppearbeid og gruppeprosjekt.

Første semester veksler mellom teoretiske og praktisk-analytiske deler. Den praktisk-analytiske komponenten dekker skrift-, lyd- og bildemedier. Praksisdelen består av innføringskurs i film- og TV-dramaturgi og praksis i nyhetsjournalistikk og film- og videoproduksjon. Analysedelen retter seg mot konkrete medieprodukter innen tekst og radio, film og TV.

Annet semester er delt inn i et gruppeprosjekt over 4 uker hvor studentene er fordelt på 4 prosjekter, og en teoretisk del. Studentene melder seg til gruppeprosjekt i slutten av første semester. Teoriundervisningen er lagt til siste halvdel av semestret.

Innføringskurs i film- og TV-drama-

turgi, praksis, analyse og gruppeprosjekt er obligatoriske. Godkjent deltakelse i disse delene av studiet er en forutsetning for å få gå opp til eksamen. Dette innebærer at det kreves minst 75% tilstedeværelse på hver enkelt del, med mindre det foreligger legeerklæring eller lignende.

Eksamen

Melding til eksamen skjer som anvist i forelesningskatalogen. Opplysninger om frister for innlevering av obligatoriske oppgaver, og tidspunkt for de enkelte eksamenene og pensumoversikter fås ved instituttet.

Avsluttende eksamen etter annet semester består av 1) gruppeprosjektarbeid, 2) en 8-timers skriftlig eksamen. I den samlede skriftlige karakteren teller prosjektarbeidet $\frac{1}{3}$ og ordinær skriftlig eksamen $\frac{2}{3}$. Dessuten er det en muntlig prøve som justerer den samlede skriftlige karakteren.

Ved stryk til enten prosjektarbeidet eller den skriftlige eksamen er det vedtatt følgende regler for ny eksamen på følgende semester:

1. Studenter som stryker til prosjektarbeidet, men består den øvrige skriftlige eksamen får beholde karakteren for den skriftlige prøven og har anledning til å legge fram et bearbejdet prosjektarbeid til ny vurdering og gå opp til avsluttende muntlig prøve semestret etter.
2. Studenter som stryker til skriftlig eksamen, men består prosjektarbeidet har anledning til å overføre prosjektarbeidet til neste semester og ta avsluttende eksamen da.

MELLOMFAG

Mellomfagstillegget kan tas av studenter med eksamen i medier og kommunikasjon grunnfag eller massekommunikasjon grunnfag fra Universitetet i Oslo eller annen godkjent tilsvarende utdanning. Mellomfag i medier og kommunikasjon kan oppnås enten ved først å avlegge eksamen i grunnfaget og deretter eksamen i mellomfagstillegget, eller man kan avlegge eksamen i grunnfag og mellomfagstillegget i samme semester.

Mellomfagstillegget bygger på grunnfag i medier og kommunikasjon og er en fordypning i forhold til dette. Mellomfaget danner grunnlag for hovedfagsstudiet, og inngår samtidig i en integrert helhet fram til avsluttet hovedfag.

Oppbygning

Mellomfagstillegget består av 2 emner: et obligatorisk metodisk/teoretisk fellesemne og et valgfritt emne. Dessuten omfatter mellomfagstillegget en semesteroppgave knyttet til det valgfrie emnet.

Fellesemnet har et pensum på ca. 800 sider. Emnet utvider fellesstoffet fra grunnfaget, som basis og støtte for det selvvalgte emnet og arbeidet med semesteroppgaven. Pensum omfatter trekk i medie- og kommunikasjonsfagets historie, samt utvalgte og sentrale tema i fagets samfunnsvitenskapelige og humanistiske tradisjoner. I behandlingen av disse utvalgte tema, demonstreres både forskjellige metoder og ulike teoretiske innfallsvinkler til faget.

Mellomfagstillegget består i tillegg av et valgfritt emne hentet fra ett av følgende fagområder:

1. Kommunikasjonsformer

Kommunikasjon som sosial prosess. Tegn, koder og symboler i betydningsdannelse. Forholdet mellom massekommunikasjon og personlig kommunikasjon. Mellommenneskelig kommunikasjon i ulike sammenhenger og situasjoner.

2. Mediehistorie

Den historiske utvikling av medier og kommunikasjonsformer; av medieinstitusjoner, mediebudskap og publikum, og av forholdet mellom medier og samfunn.

3. Mediesamfunnet

Medier og samfunn. Forholdet mellom medier og sosiale og politiske institusjoner. Sammensatte medieuttrykk. Medienes rolle i sosiale, kulturelle og teknologiske endringsprosesser.

4. Medieinstitusjoner

Oppbygging, arbeidsmåter og produksjonsformer i mediebedrifter og senderorganisasjoner. Mediene som institusjoner i samfunnet.

5. Mediebudskap

Medienes meningsproduksjon. Innhold, genre, form og språk i moderne medier. Fortelling, dramaturgi, musikk og retorikk i medier.

6. Publikum

Medienes publikum. Offentlighet. Mediebruk, resepsjon og begripelighet. Medienes påvirkning av individer og grupper. Opinionsdanning. Mediepedagogikk.

I alle fagområdene kan man anlegge flere perspektiver: *kulturelle* (og ideologiske), *strukturelle* (sosiale, organisatoriske, juridiske) og *teknologiske* (og materielle). Alle fagområdene gir rom

både for *synkrone* og *diakrone* studier. Alle fagområdene inviterer også til *områdestudier* (av Norge, andre land, større eller mindre områder eller kulturer) og *komparative studier* (f.eks. mellom Norge og land i den tredje verden, eller av ulike delkulturer i Norge).

Emnene dekker særskilte tema innen disse fagområdene og gir studentene mulighet for spesialisering og fordypning innen et interessefelt.

De valgfrie emnene har et pensum på ca. 1000 sider eller tilsvarende arbeidsbyrde, og tilsvarer et halvt semesters arbeidsmengde. Emnene som inngår i mellomfaget vil også kunne velges som del av hovedfag. (Se for øvrig studieplanen for hovedfag.)

Tema for semesteroppgaven som skal skrives i tilknytning til det valgfrie emnet, skal godkjennes av faglærer innen 3 uker etter semesterstart. Oppgaven skal være på 15-20 maskinskrevne sider (1½ linjeavstand) eller et mediearbeid av tilsvarende omfang med skriftlige kommentarer. Frist for innlevering er ca. 10. mai i vårsemesteret og ca. 10. november i høstsemesteret. Oppgaven skal leveres inn i 3 eksemplarer.

Pensumoversikt for fellesemnet og oversikt over de valgfrie emnene med emnebeskrivelse og pensum fås på instituttet.

Undervisning

Det gis normalt undervisning i fellesemnet hvert vårsemester. Dersom instituttet har kapasitet til det, vil fellesemnet også kunne tilbys i høstsemesteret. Hvilke valgfrie emner som blir tilbudt, vedtas av instituttet ett semester på forhånd.

Mellomfagstillegget på deltid

Det er anledning til å ta mellomfaget som deltidsstudium ved at man tar det ene emnet ett semester og det andre pluss avsluttende muntlig prøve senest to semestre senere. Instituttet har egne retningslinjer for mellomfaget på deltid.

Eksamen

Det kan avlegges eksamen i mellomfagstillegget hvert semester.

Eksamen i mellomfagstillegget består av semesteroppgaven og 8 timer skriftlig prøve i fellesemnet og en justerende muntlig prøve som i hovedsak tar utgangspunkt i semesteroppgaven.

Karakterberegning

Begge prøvene bedømmes med tallkarakter. Ved fastsettelse av karakter for mellomfagstillegget før muntlig teller karakteren for semesteroppgaven og den skriftlige prøven likt. Denne karakteren justeres ved den muntlige prøven. I den samlede karakteren for grunn- og mellomfagstillegg regnes karakteren til grunnfaget sammen med karakteren til mellomfagstillegget etter forholdstallet 2:1.

Dersom eksamen i grunnfaget og mellomfagstillegget avlegges i samme semester, sensureres de to prøvene separat og karakterene slås sammen. Eventuell bestått eksamen i mellomfagstillegget offentliggjøres ikke og annulleres dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

INNPASNINGSPRØVE TIL MELLOMFAG MEDIER OG KOMMUNIKASJON

Innpassingsprøven til mellomfag i medier og kommunikasjon tilbys studenter med uspesifisert grunnfagskompetanse i mediekunnskap e.l. for å åpne veien til videregående studier ved Universitetet i Oslo. Pensum til innpassingsprøven vil gi teoretisk fordykning og kjennskap til medieforskningens metoder tilsvarende det som kreves til grunnfag medier og kommunikasjon.

Studenter med eksamen i mediekunnskap 1+2 fra Møre og Romsdal distriktshøgskole eller fra Statens lærerhøgskole i handels- og kontorlag, kan avlegge innpassingsprøven uten nærmere søknad, forutsatt at de i tillegg allerede har fullført et annet grunnfag eller annen tilsvarende utdanning. Vitnemål framlegges ved oppmelding til innpassingsprøven, som skjer på ordinær måte til Universitetets studentkontor innen fristene 22. september i høstsemestret og 1. mars i vårsemestret. Gyldig studiekort må da forevises.

Studenter med annen, liknende utdanning, må før oppmelding søke instituttet særskilt om anledning til å avlegge innpassingsprøven. Det må da legges fram dokumentasjon av den utdanning som legges til grunn, med fagplan, pensumliste og vitnemål. I tillegg til et pensum som tilsvarende de nevnte uspesifiserte grunnfag i mediekunnskap 1+2, må det dokumenteres praktisk medieerfaring/øvingsproduksjon minst på linje med den som kreves der.

Innpassingsprøven er et faglig forkunnskapskrav for å påbegynne mellomfagstillegget i medier og kommunikasjon. Prøven må være bestått semes-

tret før en kan begynne på mellomfagstillegget.

Innpassingsprøven teller ikke som del av en universitetsgrad.

Undervisningstilbud

Det vil ikke bli gitt eget undervisningstilbud for dem som ønsker å ta innpassingsprøven. Men det er anledning til å følge den åpne undervisningen til grunnfag medier og kommunikasjon, så sant semesteravgiften er betalt.

Eksamen

Innpassingsprøven avlegges som skriftlig eksamen over 8 timer, vanligvis i uke 47 i høstsemestret og uke 21 i vårsemestret. Prøven evalueres med karakteren «Bestått»/«Ikke bestått». Det er ingen muntlig eksamen til innpassingsprøven.

Adgang til mellomfag

Bestått innpassingsprøve gir adgang til å påbegynne og ta eksamen i mellomfag medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo, så sant Examen Philosophicum er avlagt i henhold til gjeldende bestemmelser.

HOVEDFAG

Hovedfag i medier og kommunikasjon bygger på mellomfag i medier og kommunikasjon (eller det tidligere mellomfag i massekommunikasjon). For å kunne begynne på hovedfag må en ha avlagt eksamen i ett av disse fagene med karakteren 2.7 eller bedre enten i samlet mellomfag eller i mellomfagstillegget alene. Etter individuell vurdering kan studenter begynne på hovedfag på grunnlag av eksamen i grunn-

faget og et relevant humanistisk eller samfunnsvitenskapelig semesteremne eller fagtilllegg forutsatt at begge eksamener er avlagt med karakteren 2.7 eller bedre. Søknader om slik adgang til hovedfaget sendes til instituttet.

Studenter med annen relevant utdanning kan også søke om opptak til studiet. Søknaden sendes til Det historisk-filosofiske fakultet eller Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Hovedfaget kan føre fram til enten cand.philol. eller cand.polit.-graden.

Studiemål

Hovedfaget innebærer en videreføring og fordypning i forhold til grunnfaget og mellomfaget. Mediene ses som ledd i kommunikasjonsprosesser i samfunnet. Det innebærer at studiet bl.a. tar for seg mediernes organisasjonsformer, deres samfunnsmessige funksjon og den rolle de spiller som skapere av holdninger. Studentene skal tilegne seg forståelse av forholdet mellom kommunikasjon og kultur. Videre skal studentene tilegne seg kunnskaper om mediernes formale og innholdsmessige egenart og om de enkelte ledd i de formidlingskjeder mediene inngår i.

Hovedfagsstudiet skal gi fordypet innsikt i det teoretiske og metodiske grunnlaget for de ulike forskningsstradisjoner som faget rommer, og utvikle studentenes evner til å kritisk vurdere og analysere de enkelte medier og medieprodukter og deres samfunnsmessige betydning. Samtidig skal de gis forutsetninger for å vurdere ulike former for forskning innenfor feltet medier og kommunikasjon.

Sentrale tema i faget

Hovedfagets pensum og undervisning omfatter bl.a.:

- medie- og kommunikasjonsfagets teoretiske og metodiske forutsetninger, og sammenhenger med andre fag
- kommunikasjonsteori
- sammenhengen mellom kommunikasjonsformer, sosiale strukturer og prosesser
- mediernes institusjonelle og organisasjonsmessige former
- mediernes nasjonale og internasjonale betydning
- nyhetsformidling
- mediernes og kommunikasjonsformenes betydning for dannelsen av erfaringsammenhenger, opplevelsesformer og holdninger på et individuelt og samfunnsmessig nivå
- mediernes mulighet til å virke inn på ulike publikumsgrupper
- kommunikasjonsformenes og mediernes historie
- forholdet mellom skrift, lyd og bilde i ulike kommunikasjonsmåter
- mediernes former, innhold og deres formidlingsmessige muligheter
- ulike genremessige uttrykk innenfor de forskjellige mediene
- praktisk/analytisk mediearbeid
- medieestetikk
- forholdet mellom mediene og andre sosiale institusjoner
- medieideologi

Fagets anvendbarhet

Den spesialisering som hovedfaget åpner for, leder studentene mot et fordypnings- og forskningsrettet studium. Dette kommer først og fremst til uttrykk i den selvstendige forskningsoppgaven – hovedoppgaven – som studentene skal gjennomføre under veiledning i løpet av studiet. Instituttet tar sikte på å utvikle emner av praktisk/analytisk karakter for hovedfagsstudiet.

Hovedfaget gir forutsetninger for virksomhet innenfor områder som:

- undervisning i medie- og kommunikasjonsfag på høyt faglig nivå
- informasjonsarbeid som krever særlig innsikt i kommunikasjonsprosesser
- journalistikk og formidlingsvirksomhet av ulike slag
- stillinger i mediebedrifter der teoretisk innsikt er av betydning
- forskning og utredningsvirksomhet om medier og kommunikasjon
- kulturadministrasjon og mediepolitikk

Oppbygning

Hovedfagsstudiet bygges opp av emner med et pensum på ca. 1000 sider som tilsvarer ca. 1/2 semesters arbeid. Alle emnene omfatter metodisk stoff. Hvert emne faller innenfor ett av følgende seks fagområder:

1. Kommunikasjonsformer

Kommunikasjon som sosial prosess. Tegn, koder og symboler i betydningsdannelse. Forholdet mellom massekommunikasjon og personlig kommunikasjon. Mellommenneskelig kommunikasjon i ulike sammenhenger og situasjoner.

2. Mediehistorie

Den historiske utvikling av medier og kommunikasjonsformer; av medieinstitusjoner, mediebudskap og publikum, og av forholdet mellom medier og samfunn.

3. Mediesamfunnet

Medier og samfunn. Forholdet mellom medier og sosiale og politiske institusjoner. Sammensatte medieuttrykk. Medienes rolle i sosiale, kulturelle og teknologiske endringsprosesser.

4. Medieinstitusjoner

Oppbygging, arbeidsmåter og produktionsformer i mediebedrifter og senderorganisasjoner. Yrkesroller og profesjoner. Mediene som institusjoner i samfunnet.

5. Mediebudskap

Medienes meningsproduksjon. Innhold, genre, form og språk i moderne medier. Fortelling, dramaturgi, musikk og retorikk i medier.

6. Publikum

Medienes publikum. Offentlighet. Mediebruk, resepsjon og begripelighet. Medienes påvirkning av individer og grupper. *Opinionsdanning*. Mediepedagogikk.

I alle fagområdene kan man anlegge flere perspektiver: *kulturelle* (og ideologiske), *strukturelle* (sosiale, organisatoriske, juridiske) og *teknologiske* (og materielle). Alle fagområdene gir rom både for *synkron* og *diakron* studier. Alle fagområdene inviterer også til *områdestudier* (av Norge, andre land, større eller mindre områder eller kulturer) og *komparative studier* (f.eks. mellom Norge og land i den tredje verden, eller av ulike delkulturer i Norge).

Under fagområdene er det noen emner som kan inngå både i mellom- og hovedfagsstudiet og dessuten særskilte hovedfagsemner. Disse stiller større krav til fordypning, innsikt og modenhet enn de øvrige emnene.

Oversikt over hvilke emner som til enhver tid er etablert samt pensum, fås på instituttet.

Hovedfagsstudiet består av:

A. 4 emner hvorav minst 2 må være særskilte hovedfagsemner. De øvrige kan velges blant emnene som også kan inngå i mellomfag. Til hovedfag er det likevel ikke anledning

til å benytte det emnet som allerede er valgt til mellomfag. Emnene velges normalt blant de emnene instituttet har opprettet. I spesielle tilfelle kan det være anledning til å få godkjent et hovedfagsemne på grunnlag av et selvvalgt pensum utarbeidet i samråd med faglærer. I søknaden om slik godkjenning må studentene legge fram konkret forslag til pensum. Omfang og vanskelighetsgrad på det individuelle emnet må svare til kravene av de ordinære emnene.

- B. I forbindelse med 2 emner skal det skrives semesteroppgave.
- C. Hovedoppgaven.
- D. Et selvvalgt pensum på ca. 2000 sider i tilknytning til hovedoppgaven.

Studieordningen gir rom for et fleksibelt studieopplegg. Eksamen i de enkelte emnene kan tas over tid, men med den begrensning at det først er anledning til å gå opp til samlet avsluttende muntlig prøve når emnene er bestått og hovedoppgaven er innlevert og godkjent.

Semesteroppgaver

I studieopplegget inngår 2 semesteroppgaver utarbeidet på basis av 2 av de 4 emnene hovedfagsstudiet skal omfatte. Studenten kan selv velge hvilke emner det skal skrives semesteroppgave i. Tema for semesteroppgaven skal godkjennes av faglærer for emnet. Semesteroppgaven er enten en skriftlig framstilling på 15-25 maskinskrivne sider (1½ linjeavstand) eller et mediearbeid av tilsvarende omfang med skriftlige kommentarer. (Se for øvrig egne retningslinjer for arbeid med semesteroppgaven som fås på instituttet.) Semesteroppgaven må innleveres i 4 eksemplarer innen den frist som fastsettes for hvert emne.

Hovedoppgaven

Hovedoppgaven skal leveres inn i 5 eksemplarer innen 1. september i høstsemesteret og 1. februar i vårsemesteret det semestret studenten går opp til den avsluttende muntlige prøven.

Hovedoppgaven vil normalt utgjøre ett års full tids arbeid. Omfanget på oppgaven bør ikke overstige 150 sider. Det er anledning til å levere et mediearbeid som del av hovedoppgaven. Studenten skal under arbeidet med hovedoppgaven ha en av instituttets vitenskapelige ansatte som veileder. Godkjenning av tema og oppnevning av veileder og eventuell biveileder skjer etter søknad fra studenten.

Sammen med søknaden skal studenten legge fram en kort plan for hovedoppgavearbeidet, der problemstilling, metode og framdrift skisseres. Søknaden skrives på eget skjema som fås på instituttet.

Valg av tema og plan for arbeidet anbefales av den aktuelle veileder og godkjennes av instituttet. Sammen med godkjenningen foretar utvalget den formelle oppnevning av veileder. Godkjenning og oppnevning meddeles studentene innen tre uker etter at søknaden er mottatt på instituttet.

Selvvalgt pensum

I forbindelse med hovedoppgaven skal det legges opp et selvvalgt pensum på ca. 2000 sider. Minst 250 sider skal være i metode og vitenskapsteori. Pensum skal godkjennes av veileder før oppmelding til eksamen. Dessuten vil det for enkelte emner og hovedfagsopplegg kunne kreves forkunnskaper i statistikk eller annen kvantitativ, samfunnsvitenskapelig metode.

Undervisning

De to første semestrene i hovedfags-

studiet vil studenten normalt følge undervisning i de fire emnene og utarbeide de to obligatoriske semesteroppgavene. Hvilke emner det til enhver tid gis undervisning i, vedtas av instituttet og kunngjøres ett semester på forhånd.

Eksamen

Eksamen består av:

1. semesteroppgave i to av de fire emnene,
2. skriftlig prøve, hver på 6 timer, i de to øvrige emnene,

3. hovedoppgaven,

4. en samlet avsluttende muntlig prøve som omfatter det selvvalgte pensum, pensum i emnene og en diskusjon av hovedoppgaven.

Karakterberegning

Ved beregning av den samlede skriftlige karakter teller karakterene på semesteroppgavene og de skriftlige prøvene likt og til sammen 50%, og hovedoppgavens karakter 50%. Den muntlige prøven justerer den samlede skriftlige karakteren.

PEDAGOGIKK

GRUNNFAG – MELLOMFAG – HOVEDFAG EMBETSSTUDIUM – SEMESTEREMNE

Adresse: Pedagogisk forskningsinstitutt
 Helga Engs hus, 2. etg., blokk C
 P.b. 1092 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 53 51

Innledning

Denne studieplanen for pedagogikk erstatter tidligere studieplaner for pedagogikk og sosialpedagogikk grunn-, mellom- og hovedfag.

For pedagogikk grunnfag og mellomfag er det under utarbeidelse nye studieplaner. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil disse gjelde fra høstsemesteret -90. Studieplanene fås som særtrykk ved henvendelse til instituttet.

Studieplanen til hovedfag i pedagogikk gjelder f.o.m. vårsemesteret -90. Alle nye hovedfagsstudenter må begynne etter denne. Studieplanen er ført opp i denne boken.

Studenter som skal begynne på hovedfag må merke seg at karakteren til mellomfaget eller mellomfagstillegget må være 2.7 eller bedre, eller «Godkjent» hvis en har eksamen fra mellomfag i sosialpedagogikk fra Pedagogisk forskningsinstitutt. Studenter som ønsker å starte på mellomfagstillegget eller hovedfaget på grunnlag av annen ekstern utdanning, må søke instituttet om dette.

Studenter som skal opp til grunnfagseksamen høsten 1990, skal opp etter studieplanen av 1988/89. Studenter som begynte på hovedfagsstudiet i

pedagogikk eller sosialpedagogikk, senest høstsemesteret 1989, kan gå opp etter daværende studieplaner.

Allmenn orientering

Pedagogisk forskningsinstitutt har i dag følgende studier/studieveier:

- som del av cand.mag.- og cand. polit.-eksamen;
- grunnfag, mellomfag, hovedfag
- som embetsstudium: 4 avdelinger som fører fram til cand.paed.-graden.

De ulike studieveier og nivåer i faget gir en mangeartet kvalifikasjon og kompetanse når det gjelder arbeid og yrker. Ved siden av å gi en generell kunnskap om og innsikt i pedagogisk problemstillinger, vil f.eks. grunnfagsstudiet også gi kompetanse for valgfag i skolen som f.eks. «Personlære» og «psykologi». Mellomfagsstudiet ved siden av semesteremnestudiene, kan egne seg godt som videreutdanningsenheter for lærere i grunn- og videregående skole.

Et hovedfag i pedagogikk kan kvalifisere for mange forskjellige oppgaver. Studenter som har tatt pedagogikk hovedfag sitter i forskjellige stillinger i skoleverket, f.eks. ved de pedagogiske høyskoler, innenfor skoleadministra-

sjonen på ulike nivåer, innenfor den pedagogiske veiledningstjenesten, i forlagsstillinger etc. Studiet kvalifiserer også for stillinger innen personalarbeid og intern opplæring, konsulentvirksomhet i helse, sosial og fritidssektoren og annet utviklingsarbeid.

Embetsstudiet i pedagogikk er sammen med hovedfaget, innrettet mot yrkesfunksjoner som lektor- og amanuensisstillinger i pedagogikk ved universitet, distriktshøgskoler og lærerskoler m.m. Videre gir embetsstudiet kompetanse for stillinger i den pedagogisk-psykologiske rådgivningstjenesten på linje med cand.psychol. Ellers kvalifiserer embetsstudiet i pedagogikk for en rekke yrkesfunksjoner innen skoleadministrasjonen, for arbeidet med lærebøker (forlag), i den pedagogiske veiledningstjenesten både ved pedagogiske sentra og i offentlig forvaltning og privat næringsliv.

Studiets mål og kunnskapsfelt

Siktepunktet for pedagogikkstudiet er å oppnå innsikt i oppdragelse, undervisning- og sosialiseringssprosessers innhold, form, betingelser og mål, slik at en blir i stand til å analysere, forstå, vurdere og utøve pedagogisk virksomhet.

Den pedagogiske vitenskap må i sine undersøkelser og drøftinger trekke inn argumenter, begrunnelser og synsvinkler fra en rekke vitenskaper. Av sentrale hjelpevitenskaper kan nevnes filosofi, historie, psykologi og sosiologi. Ved dette blir det også nødvendig å se pedagogiske problemstillinger i sosiale, kulturelle og historiske sammenhenger, hvor integrering av ulike deldisipliner må til for å skape helhetlig forståelse og kunnskap.

De ulike nivå i studiet vil hver for seg og tilsammen gi grunnlag for stadig

ny og utvidet kunnskap om pedagogiske problemstillinger og virksomheter. Grunnfagsstudiet tar særlig sikte på å gi en første innføring i fagets ulike disipliner, begreper og problemområder. Mellomfaget gir muligheten til fordypning i et mer begrenset område av faget. Hovedfaget er ved siden av embetsstudiets tredje og fjerde avdeling, det høyeste faglige nivå i pedagogikken, innen en cand.polit.- eller cand.paed.-struktur. I hovedfagsstudiet og embetsstudiets fjerde avdeling vil et arbeid av en teoretisk og/eller empirisk hovedoppgave være vesentlig.

GRUNNFAG

Grunnfaget er under revisjon. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil den nye grunnfagsplanen gjelde fra høstsemestret -90, og kan fås ved henvendelse til instituttet.

MELLOMFAG

Mellomfagsplanen (mellomfagstillegget) er under revisjon. Under forutsetning av fakultetets godkjenning vil den nye mellomfagsplanen gjelde fra høstsemesteret -90, og kan fås ved henvendelse til instituttet.

HOVEDFAG

Hovedfaget i pedagogikk erstatter tidligere hovedfag i sosialpedagogikk og pedagogikk.

Formål

Hovedfaget i pedagogikk er et videregående studium av undervisning, oppdragelse og sosialisering som skal forberede for yrker og arbeidsoppgaver

der læring, personlighetsutvikling og sosiale prosesser er det sentrale, samt gi grunnlag for forskning innenfor disse områdene.

Med grunnlag i mellomfaget skal studiet lede studenten i faglig videreutvikling gjennom et studium der han/hun får anledning til å tilegne seg

- en selvstendig og kritisk begrunnet oppfatning av teoretiske og praktiske pedagogiske problemer med grunnlag i faglitteratur, undervisning og egen observasjon
- innsikt i vitenskapelig tenkning og metode, og erfaring i å bruke dette i arbeid med en hovedoppgave
- samarbeids erfaring gjennom prosjektarbeid eller andre fellesoppgaver.

Hovedfaget bygger på eksamen i mellomfag sosialpedagogikk med karakteren «Godkjent», eller mellomfag pedagogikk med karakteren 2.7 eller bedre (evt. på mellomfagstillegget). Studietiden regnes normalt til 2 år på heltid etter avsluttet mellomfag. Studiet legges opp med sikte på både heltid og deltidsstuderende.

Det gjøres oppmerksom på at studenter som ønsker å ta pedagogisk embetseksamen, må gjennomgå de studier og avlegge de eksamener som er foreskrevet i lov og reglement for denne eksamen. Kandidater som har hovedfag i pedagogikk, kan søke om overgang til embetsstudiet i pedagogikk. Regler som gjelder for slik innpassning fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt, p.b. 1092, Blindern, 0317 Oslo 3.

Kunnskapsfelt, innhold, pensum

Skjematisk kan studiet deles i fire deler: En *fellesdel*, med obligatorisk pensum; en *fordypningsdel* som enten

kan være prosjektrelatert, eller emne-relatert, med et obligatorisk pensum; et *selvvalgt pensum*; og *hovedoppgaven*.

A. Fellesdelen

Denne delen omfatter et teoretisk grunnlagsstudium i fire hovedområder:

1. Begrunnelse for oppdragelse og undervisning
 - pedagogisk filosofi og historie
2. Individets utvikling, læring og sosialiseringsspross
 - pedagogisk psykologi og pedagogisk sosiologi
3. Kunnskap, undervisning og oppdragelse
 - Didaktikk og oppdragelsesteori.
4. Vitenskapsteori og metode
 - forskningsteori og strategi

Det kreves obligatorisk deltakelse i to kurs: «**Vitenskapsteori og metode**» og «**Statistikk**». Studenter med tilsvarende utdanning kan søke fritak for kursene. Det obligatoriske kurset i statistikk tilfredsstiller kravet til prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk til can.polit.-graden.

B. Fordypningsdel

I denne delen av studiet skal studenten fordype seg i deler av faget. Instituttets organer fatter beslutning om hvilke fordypningsområder som til enhver tid gjelder.

For tiden tilbys det følgende fordypningsområder:

1. Veiledning

Fordypningsområdet skal gi kunnskap om og kompetanse i å veilede andre, f.eks. når det gjelder øvingsundervisning, intern opplæringsvirksomhet og andre pedagogiske veiledningsfunksjoner.

2. Barn og ungdoms oppvekst og utvikling
Fordypningsområdet skal gi en samlet forståelse av familien, institusjonene og samfunnsforholdenes betydning for barn og ungdoms oppdragelse, utvikling og sosialisering.
3. Skole og organisasjonsutvikling
Fordypningsområdet skal gi innsikt i samspillet og forholdet mellom undervisning/læring og institusjonelle strukturer, herunder skoleutvikling, organisasjonsutvikling og ledelse. En tar opp formål, innhold, arbeidsformer, evaluering og læringsforløp, og ser dette i forhold til organisasjoner hvor læring og utviklingsarbeid skjer.
4. Allmennpedagogiske emner
Fordypningsområdet skal gi innsikt i et bredt og teoretisk basert perspektiv på pedagogikkfaget. Her vil en i første rekke ta opp innholdet i og betingelser for undervisningsfaget, vitenskapsfaget og forskningsfeltet pedagogikk. Området sikter også mot å ta opp nyere perspektiv i faget, og utvikle de teoretiske og praksisrelaterte aspekter ved disse.

En kan i denne delen velge mellom to *fordypningsmåter*: enten emnerelatert fordypning, eller prosjektrelatert fordypning.

Emnerelatert fordypning

Studenten velger her ett av fordypningsområdene, og legger opp pensum knyttet til dette. Det gis undervisning i form av forelesninger og seminarer innen de enkelte områdene.

Prosjektrelatert fordypning

Hvis det er ønske om det, kan lærer og studenter (min. 4) organisere prosjekter som et alternativ til de faste forelesningsrekkene/seminarene. Prosjektene skal ha sin faglige forankring innen ett av fordypningsområdene, og studentene legger opp det faste pensumet for dette. Forøvrig står de fritt til å utvikle form og innhold. Er en prosjekttilknyttet kreves det obligatorisk deltakelse i prosjektets undervisningstilbud gjennom hele prosjektiden, som er to semestre. Prosjektet skal godkjennes av Studie og undervisningsutvalget.

C. Pensum

Samlet legger studenten opp et pensum på 4500 sider. 1500 av dette er knyttet til fellesdelens tre første områder, 750 sider til metode/statistikk, 1000 sider til fordypningsdelen og 1250 sider er selvvalgt. Pensumlister fås på Pedagogisk forskningsinstitutt.

Det selvvalgte pensumet bør ha tilknytning til hovedoppgavearbeidet. Litteratur som er lagt opp til grunnfag og mellomfag, kan ikke gå inn i hovedfagspensumet. Pensumet utarbeides i samarbeid med veileder og evt. prosjektlærer, og godkjennes av instituttet i eksamenssemesteret før oppmelding til eksamen. Godkjent pensumliste skal legges ved eksamensoppmeldingen sammen med individuell studieplan (se nedenfor).

D. Hovedoppgaven

Emnet for hovedoppgaven bør ha relasjon til det valgte fordypningsområde. Det skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid der kandidaten viser innsikt i aktuell forskning og relevant teori og metoder som har betydning for oppgavens problemstilling.

Studenter som er knyttet til et studieprosjekt er samtidig en del av et for-

pliktende faglig miljø. Det er derfor en forutsetning at studenten også knytter sitt hovedoppgavearbeid til prosjektet, og velger emne for oppgaven innenfor rammen av prosjekttemaet. Prosjektet vil også være et naturlig forum for fremleggelse av hovedoppgaven mens den er under utarbeidelse, og sammen med lærer og andre hovedfagsstudenter, drøfte felles metodiske og teoretiske spørsmål i sammenheng med oppgavearbeidet.

Studenter som ikke er prosjekttilknyttet kan individuelt arbeide med hovedoppgaven etter at emnevalg og opplegg er drøftet med en eller flere av de faste lærerne innenfor fordypningsområdene.

Alle studenter får oppnevnt veileder i forbindelse med hovedoppgavearbeidet.

Hovedoppgaven skal inneholde et sammendrag av avhandlingen på 2-4 sider. Sammendraget skal ha en standardisert forside som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt. Ett eksemplar av sammendraget skal innleveres spesielt. Dette skal brukes til instituttets informasjon om forskningsvirksomheten ved instituttet. Forøvrig vises det til en orientering om arbeidet med hovedoppgaven som kan fås ved henvendelse til instituttet.

Undervisning

Undervisningen på hovedfag gis i form av forelesninger og/eller seminarer innen fellesdelen. Forøvrig vises det til punktet om fordypningsdelen (se ovenfor).

Bortsett fra kurset i «Vitenskapsteori og metode» og i undervisningen i studieprosjektet hvis en er prosjekttilknyttet, er det ikke krav om obligatorisk deltakelse i undervisningen. Ordinært gis det undervisning i felles-

pensum og fordypningspensum, men undervisningstilbudene kan alternere fra semester til semester, og mellom dag og kveldstid.

I begynnelsen av hvert semester arrangeres prosjektforberedende seminarer for å kartlegge faglige interesser og ønsker blant studentene, og for å koordinere arbeidet med prosjektplaner som skal til behandling i undervisningsutvalget.

Melding om undervisning blir for hvert semester gitt i undervisningskatalogen.

Individuell studieplan

I forbindelse med eksamensoppmeldingen skal studentene levere en individuell studieplan. Denne planen skal være til hjelp for veiledere og sensorer i forbindelse med vurderingen, og skal inneholde:

- en angivelse av tema for hovedoppgaven
- om studenten har vært tilknyttet et studieprosjekt, i så fall hvilket og prosjektets innhold og form
- om hovedoppgaven er skrevet i gruppe og i så fall hvilke deler som skal identifiseres til den enkelte student i gruppen
- en vurdering av studieopplegget og studieprosessen
- en litteraturliste som inneholder studentenes selvvalgte pensum og som må være godkjent av veileder (se også punktet om «pensum» ovenfor).

Eksamen

Hovedfagseksamen er en samlet eksamen som avlegges i siste semester. Hovedoppgaven innleveres innen eksamensoppmeldingsfristens utløp i det avsluttende semester.

I tillegg til hovedfagsoppgaven og

deltakelse i obligatoriske kurs i «Vitenskapsteori og metode» samt «Statistikk» skal fellespensum og pensum knyttet til fordypningsområdet og selvvalgt pensum prøves til eksamen. Pensum i vitenskapsteori, forskningsmetode og statistikk inngår ikke i prøvingen av fellespensum.

Eksamen består av følgende deler:

I. For studenter som har valgt *emne-relatert fordypning*:

- 1) En hovedoppgave
- 2) 8-timers skriftlig eksamen, i fellespensum
- 3) 10-dagers hjemmeoppgave, i fordypningspensum
- 4) Muntlig eksamen. Hovedoppgaven legges fram til drøfting og selvvalgt pensum prøves.

II. For studenter som har valgt *prosjektrelatert fordypning*:

- 1) En hovedoppgave
- 2) 8-timers skriftlig eksamen, eller 10-dagers hjemmeoppgave, i fellespensum
- 3) 10-dagers hjemmeoppgave, i fordypningspensum
- 4) Muntlig eksamen. Hovedoppgaven legges fram til drøfting og selvvalgt pensum prøves.

Karakterer

For kandidatene under I:

- a) det gis gradert karakter på hovedoppgaven
- b) Det gis gradert karakter på 8-timers eksamen
- c) Det gis Godkjent/Ikke godkjent på hjemmeoppgaven
- d) Det gis gradert karakter på muntlig prøve

For kandidater under II:

- a) Det gis gradert karakter på hovedoppgaven

b) Det gis gradert karakter på 8-timers eksamen, og Godkjent/Ikke godkjent på hjemmeoppgaven(e)

c) Det gis gradert karakter på muntlig prøve

For studenter som har valgt prosjektrelatert fordypning skal eventuelt fellesarbeid underkastes felles og lik bedømmelse.

For kandidater både under I og II gis det en samlet hovedfagskarakter.

For kandidater som har gradert karakter på skriftlig eksamen, gis det en gradert samlet karakter der karakterene for hovedoppgaven, skriftlig eksamen og muntlig eksamen, vektet i forholdet 4:2:1.

Kandidater som velger 10-dagers hjemmeeksamen i fellespensum, får «godkjent» som samlet karakter.

På vitnemålet påføres hvilket fordypningsområde og studieopplegg som er valgt, tittel og karakter på hovedoppgaven, samt samlet hovedfagskarakter.

PEDAGOGISK EMBETSEKSAMEN

Reglement

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 10. februar 1977 med endringer t.o.m. 1983.

§ 1.

Pedagogisk embetseksamen består av fire avdelinger og gir rett til tittelen *candidatus paedagogiae*.

§ 2.

Første avdeling består av eksamen i to grunnfag, eller jamgod utdanning etter avgjørelse av kollegiet.

§ 3.

For andre, tredje og fjerde avdeling fastsetter kollegiet etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i, prøveformen og obligatoriske kurs og praksis. I fjerde avdeling skal studenten velge spesialiseringsområder og levere en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

Eksamenskravene fastsettes slik at andre og tredje avdeling normalt skal kunne gjennomføres på to semestre hver, og fjerde avdeling på fem semestre iberegnet ett semesters praksis.

§ 4.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått examen philosophicum.¹⁾

Før melding til tredje avdelings eksamen må studenten ha bestått andre avdeling og ha ett års pedagogisk praksis.

Før melding til fjerde avdelings eksamen må studenten ha bestått tredje avdeling. Andre eller tredje avdelings eksamen må være bestått med karakteren laudabilis eller likeverdig karakter.

§ 5.

For hver avdeling gis en samlet karakter for prøvene. For hovedoppgaven gis særskilt karakter.

Ved bestått eksamen er karakterene:

laudabilis prae ceteris	1,0–1,5
laudabilis	1,6–2,5
haud illaudabilis	2,6–3,2
non contemnendus	3,3–4,0

Studenter som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått. For dem settes ingen tallverdi.

1) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

Kollegiet kan etter forslag fra fakultetet bestemme at det for enkelte prøver gis karakteren bestått/ikke bestått.

§ 6.

På vitnemålet for fullført pedagogisk embetseksamen oppføres de eksamener som første avdeling består av, karakteren med grad og tallverdi for annen, tredje og fjerde avdeling, hovedoppgavens tittel og karakter, kandidatens spesialiseringsområde og praksis fra fjerde avdeling. Dersom kandidaten er fritatt for eksamen etter § 8, føres dette på vitnemålet. For å få vitnemål for bestått pedagogisk embetseksamen må tredje og fjerde avdeling være avlagt ved universitetet.

§ 7.

Dersom en student avlegger eksamen flere ganger, gjelder den best oppnådde karakter.

En kandidat som har meldt seg til eksamen ved en avdeling, kan ikke avlegge ny eksamen ved en lavere avdeling og få den godkjent som del av pedagogisk embetseksamen uten at han seinere avlegger eksamen ved de etterfølgende avdelinger.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8.

Fakultetet kan frita for eksamen eller prøve.

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet.

Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglement inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriften gir hjemmel til det.

Allmenn orientering

Embetsstudiet fører fram til pedagogisk embetseksamen (cand.paed.-eksamen). For andre utdanningstilbud i pedagogikk vises det til magistergradstudiet og til studium i pedagogikk omtalt under cand.polit.-eksamen.

Hovedtrekkene i studiets oppbygning er angitt i den skjematiske oversikten side 48. Som det framgår av denne og av reglement for pedagogisk embetseksamen, forutsetter studiet avlagt examen philosophicum og 1 års pedagogisk praksis. Embetsstudiet består av fire avdelinger. Normal studietid for første avdeling er fire semestre, for annen avdeling to semestre, for tredje avdeling to semestre og for fjerde avdeling fem semestre, slik at den samlede studietid normalt vil være 6½ år.

3-årig lærerutdanning ved de pedagogiske høgschooler eller tilsvarende lærerutdanningsinstitusjoner der utdanningen inneholder pedagogiske studier av ett års omfang, samt examen philosophicum og 1 års pedagogisk praksis, godkjennes som 1. og 2. avdeling og gir grunnlag for melding til 3. avdelings eksamen.

Første avdeling

Første avdeling består av eksamen i to grunnfag eller jamgod utdanning etter avgjørelse av kollegiet, jfr. reglementets § 2. Kollegiet har fastsatt følgende nærmere retningslinjer for hvilken utdanning som kan godkjennes som første avdeling.

Som første avdeling godkjennes:

I. 2 grunnfag.

- a) Alle grunnfag ved universitetene (unntatt pedagogikk).
- b) All utdanning godkjent som grunnfag, spesifisert og uspesifisert (unntatt pedagogikk og fag med sperre for pedagogikk).

II. 2 års utdanning på universitets- og høgschoolnivå.

- a) En godkjenner utdanningsenheter av to års varighet, to ettårsenheter eller tre enheter av annen varighet som til sammen utgjør to år.

Det må være faglig sammenheng innenfor den enkelte utdanningsenheten, og enhetene må ikke overlappe hverandre.

- b) For at studiet skal godkjennes, er det en forutsetning at individuell prøving inngår i evalueringen.
- c) Utdanning som inneholder pedagogikk, kan bare godkjennes hvis pedagogikk utgjør en svært begrenset del av studiet.
2-årig lærerutdanning blir godkjent som 1. avdeling.

Andre avdeling

Andre avdeling tilsvarer grunnfag i pedagogikk ved Universitetet i Oslo.

Som 2. avdeling godkjennes også Spesiellærerskolens 1. avd.

3-årig lærerutdanning ved pedagogisk høgschool godkjennes som 1. og 2. avdeling (jfr. ovenfor). 2-årig lærerutdanning som påbygges med en halvårsenhet i pedagogikk ved de pedagogiske høgschooler eller tilsvarende lærerutdanningsinstitusjoner, slik at utdanningen samlet inneholder pedagogiske studier av ett års omfang, godkjennes som 2. avd. (For godkjenning av resten av lærerutdanningen som 1. avdeling, må fagenhetene omfatte 2 års studium.)

For at annen utdanning i pedagogikk skal godkjennes som 2. avdeling, må den være godkjent av kollegiet som grunnlag for videre studier til pedagogisk embetseksamen, dvs. være innpasset i embetsstudiet. Det er ikke tilstrekkelig at utdanningen er godkjent som «tilsvarende pedagogikk grunnfag», dvs. inngår som valgfri del av en cand.mag.-grad.

Tredje avdeling

De allmennteoretiske studiene fortsetter i tredje avdeling. Hovedvekten legges på pedagogisk psykologi, undervisnings- og oppdragelsesteori og pedagogisk historie/filosofi/sosiologi. Dessuten inngår noe organisasjonsteori. Studiene omfatter ulike alderstrinn (førskole-, skole- og ungdomsalder).

Studiet forbereder derved til spesialstudier og selvstendige undersøkelser.

Pensum er definert i form av emner og veiledende litteratur. Litteraturen presiserer emnene nærmere, og angir et rimelig nivå og omfang.

De emneområdene som inngår i 3. avdelingsstudiet er:

1. Pedagogisk psykologi

Hovedvekten legges på generelle prinsipper, men spesialpedagogiske synspunkter er også trukket inn.

- Læringspsykologi og læringsvansker
- Utviklingspsykologi og psykogene utviklingsproblemer.

2. Didaktikk og oppdragelsesteori

3. Pedagogisk historie, pedagogisk filosofi, pedagogisk sosiologi (historiske, filosofiske og sosiologiske problemstillinger)

- Skolens lærestoff og arbeidsmåter i idéhistorisk perspektiv
- Komparativ pedagogikk. De gymnasiale utdannelser i de nordiske land

- Utvikling av yrkesskoler for håndverk og industri i vårt land i dette hundreåret

- Barnehagen i Norge

- Moralfilosofiske problemer i forbindelse med oppdragelsesidealene «frihet» og «likhet»

- Enhetsskolens samfunnsmessige forutsetninger og konsekvenser

- Likhet i utdanning.

4. Organisasjonsteori

Pensum

Pensumlister fås ved instituttet.

Undervisning

Undervisningen på 3. avdeling vil bli gitt både i form av forelesninger, seminar og korte kurs.

Instituttet vil kunne definere enkelte undervisningstilbud som obligatoriske for studentene.

En gjør oppmerksom på at for studenter som skal opp til 3. avdelingseksamen høsten 1990, er det studieplanen i studiehåndboka 1989/90 som gjelder, mens planen i foreliggende studiehåndbok gjelder for studenter som skal opp våren og høsten 1991.

Fjerde avdeling

På fjerde avdeling søkes teoretiske studier, hovedoppgave, øvinger og praksis under supervisjon og ekskursjoner best mulig integrert.

Progresjonen vil på denne avdeling kunne variere noe fra student til student. Imidlertid vil studiet av forskningsmetode være en naturlig innledning til arbeidet med hovedoppgaven.

Hovedoppgavearbeidet skal ha sammenheng med den faglige spesialisering studenten velger i denne del av

studiet, og bør derfor påbegynnes tidlig i fjerde avdeling.

Praksis vil både kunne danne utgangspunkt for og støtte opp under hovedoppgaven og den teoretiske spesialisering. Den bør derfor søkes integrert gjennom store deler av avdelingen.

De teoretiske studier vil kunne starte på forskjellige tidspunkt for den enkelte student, men vil for alle studenter få størst vekt mot slutten av avdelingen.

Studentene vises til «Orientering om 4. avdeling av embetsstudiet i pedagogikk» og pensumlister som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

Studieinnhold

Foruten arbeidet med hovedoppgaven og praksis, skal studentene konsentrere sitt studium om utvalgte emner. Disse kan deles inn i tre studieområder:

- Et *fellesområde* som består av obligatoriske studieemner.
- To *spesialiseringsområder* hvorav studentene må velge det ene.
- Et *selvvalgt område*.

A. Fellesområdet

Fellesområdet består av følgende studieemner:

- Organisasjonsutvikling (ca. 450 sider).
- Forskningsmetode, pensum er det samme som i metoddelen under hovedfaget.

Studenter som ikke har avlagt eksamen i forskningsmetoder under pedagogikk *grunnfag* ved Pedagogisk forskningsinstitutt, eller har utdanning som tilsvarende denne eksamen, må ta et obligatorisk kurs i statistikk.

Jfr. studieplanen for forsknings-

metode som står oppført under hovedfag.

Forskningsmetode

Det vises til pensum oppført under forskningsmetode hovedfag.

B. Spesialiseringsområdene

Spesialiseringsområdene er lagt opp med sikte på å kvalifisere studentene til pedagogisk virksomhet enten innenfor

- Pedagogisk-psykologisk rådgivning* eller innenfor
- Undervisning, undervisningsveiledning og ledelse*.

Spesialiseringsområdet omfatter et studieinnhold tilsvarende 2500 sider. Pensum er definert i form av nedenfor nevnte emner og veiledende grunnbøker. Grunnbøkene presiserer emnene nærmere og angir et rimelig nivå og omfang.

B.1. Spesialisering til pedagogisk-psykologisk rådgivning

Innholdet i denne spesialiseringen omfatter følgende:

- Teoretisk og praktisk studium som grunnlag for å *diagnostisere* og gi råd om pedagogisk behandling:
 - av barn med overveiende emosjonelt, motivasjonelt, sosialt betingede utviklingshemninger, herunder atferdsvansker av ulike slag, mistriivsel i skolen, skolevegning, etc.
 - av barn med ulike typer spesifikke lærevansker som hovedsvikt; herunder lese- og skrivevansker, sentrale språkforstyrrelser, stamming.
 - av barn med generelle lærevansker.
- Summarisk studium av overveiende sensorisk betingede lærevansker.

3. Metoder og hjelpemidler i forbindelse med diagnostisering, herunder også diagnostisk undervisning.
4. Med utgangspunkt i det foregående studeres mulighetene for å etablere tiltak som kan redusere eller forebygge utviklingshemninger.
5. Problemer som knytter seg til selve rådgivningsprosessen, rådgiverens rolle, funksjoner og yrkesetikk.

B.2. Spesialisering til undervisning, undervisningsveiledning og ledelse

Innholdet i denne spesialiseringen omfatter følgende:

1. Grunnprinsipper for undervisning, veiledning og ledelse med utgangspunkt i læreplanteori, pedagogisk filosofi, undervisningsteori, fagdidaktikk og veiledningsteori.
2. Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning, læreplanutvikling og læremiddelutvikling. Modeller, metoder, teknikker, hjelpemidler. Observasjon og diagnostisering.
3. Utviklingsarbeid i tilknytning til undervisning, veiledning og ledelse.

C. Selvvalgt område

Her velger studenten selv sitt studieinnhold. Det selvvalgte området omfatter et studieinnhold tilsvarende 1000 sider. Dette skal godkjennes av instituttet og ha til formål å støtte opp under studentens siktemål med studiet.

Praksis

I tillegg til hovedoppgave og studium av utvalgte emner inngår ett semesters obligatorisk praksis. Denne praksis kan tas som en integrert del av fjerde avdeling.

Praksis legges opp og gjennomføres i samråd med avdelingens lærere og

godkjennes av instituttet. Etter praksisperioden skal studenten legge fram en kort rapport om gjennomføringen av praksis.

Praksisopplegget vil være forskjellig for studenter med ulike spesialiseringsområder.

Hvis studenten kan dokumentere omfattende praksis innenfor de vedtatte praksistyper, kan instituttet etter søknad dispensere fra omfanget.

Praksis for pedagogisk-psykologisk rådgivning

Praksis vil normalt omfatte ca. 8 uker ved et pedagogisk-psykologisk rådgivningskontor og ca. 9 uker fordelt på institusjoner for barn/ungdom med emosjonelle/atferdsmessige problem, for barn/ungdom med språklige problem og for barn/ungdom med generell evneretardasjon.

Det kan bli dels tale om konsentrert praksis, dels om praksis fordelt over et lengre tidsrom.

Praksis for undervisning, undervisningsveiledning og ledelse

Praksis består av et fast praksisprogram på 12 uker, 4 ukers valgfri praksis og en ukes praksisoppsummering. Det faste praksisopplegget omfatter 4 uker innen undervisning og veiledning i skoleverket, 4 uker innen pedagogisk ledelse og administrasjon og 4 uker innen opplæringsvirksomhet og læremiddelutvikling utenfor skoleverket. All praksis skal godkjennes av instituttet.

Undervisning

Undervisningen på 4. avdeling vil bli gitt både i form av forelesninger, seminar og korte kurs. I tillegg kommer praksis, veiledning, øvinger og ekskur-

sjoner. Dessuten vil deler av studiet kunne knyttes til deltakelse på mindre prosjekter under veiledning, slik at studentene selv kan gjøre erfaringer innen arbeidsområder som studiet har relevans for.

I og med at studieprogresjonen kan variere noe for den enkelte student, vil en for hvert semester søke å tilpasse undervisningstilbudet til den studentgruppe som til enhver tid arbeider på avdelingen. Dette medfører at undervisningen ikke i detalj kan fastlegges på forhånd, men delvis bli justert underveis etter de aktuelle behov. Dette forutsetter at studenter på denne avdelingen tar aktivt del i studiemiljøet og i stor grad er til stede ved instituttet i semestrene, slik at det er mulig med jevn kontakt mellom alle studentene og avdelingens lærere.

Studenter på begge spesialiseringsområdene må ta et obligatorisk kurs i etikk på ca. 2 uketimer i 1/2 semester. Videre er det for alle studenter obligatorisk deltakelse på fem dagsekskursjoner.

For studenter som tar pedagogisk-psykologisk rådgivning som spesialområde, er et praktisk kurs i testing og observasjon obligatorisk. Kurset omfatter to separate deler, hver på 20 dobbelttimer. Del A kreves gjennomført før praksis ved institusjoner for barn/ungdom med språklige problemer. Del B kreves gjennomført før praksis ved institusjoner for barn/ungdom med emosjonelle problemer og generell evneretardasjon. Før praksis i PP-tjenesten må begge deler av kurset være gjennomført.

For studenter som tar undervisning, undervisningsveiledning og ledelse som spesialområde, er fire praksisforberedende kurs på til sammen 4 uketimer i semestret obligatoriske. Disse må være gjennomgått før praksis.

Instituttet vil også kunne definere enkelte andre undervisningstilbud som obligatoriske for studentene (eller for grupper av studenter med samme spesialiseringsområde). Dette vil ikke bli gjort i form av et fast obligatorisk timetall pr. uke, men knyttet til det enkelte undervisningstilbud.

Eksamen

1. *avdeling:* Avlegges utenfor instituttet.
2. *avdeling:* Som grunnfag.
3. *avdeling:*
 - a) Skriftlig eksamen omfatter 2 dager à 8 timers prøve. Det gis 2 essays hver dag, hvor kandidaten begge dager velger en av oppgavene. Alle oppgaver utformes slik at de åpner for integrering av flere emneområder.
 - b) Muntlig prøve som valgfritt tillegg til skriftlig for studentene. Kandidaten velger om han vil gå opp til muntlig prøve senest 24 timer etter at sensuren for skriftlig eksamen er falt.
4. *avdeling:*
 - a) En 4-timers skriftlig prøve i forskningsmetodikk.
 - b) Et skriftlig arbeid (essay) på opp til 15 maskinskrevne sider, à ca. 750 ord. Oppgaven gjøres ferdig i løpet av 2. semester i anbefalt studieprogresjon. Oppgaven gis karakteren Godkjent/ikke godkjent. Emnet for dette arbeidet skal ligge innenfor 4. avdelings fagområde(r)/fagfelt og skal godkjennes på forhånd av pensumveileder.
 - c) En hovedoppgave. Hovedoppgaven skal inneholde et ekstra sammendrag av avhandlingen på 2-3 sider. Sammendraget skal skrives på et

standardisert skjema som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt. Ett eksemplar av sammendraget skal innleveres særskilt. Dette skal brukes til instituttets informasjon om forskningsvirksomheten ved instituttet.

d) En avsluttende eksamen som består av:

- En skriftlig prøve på 8 timer. Det gis to alternative oppgaver til den skriftlige prøven hvor kandidaten velger den ene.
- En muntlig prøve. Ved den avsluttende eksamen danner hele studieinnholdet (fellesområdet, spesialiseringsområdet og selvvalgt pensum) utgangspunkt for eksamen.

Før endelig karakter fastsettes må, i tillegg til prøven i forskningsmetodikk, også hovedoppgaven, essayet, skriftlig eksamen og muntlig prøve alle være bestått.

Fastsetting av den endelige karakter til 4. avdeling skjer ved at hovedoppgave, skriftlig eksamen og muntlig prøve blir vektet i forholdet 3:2:1.

Melding til eksamen

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått eksamen philosophicum.

Før melding til tredje avdelings

eksamen må studenten ha bestått andre avdeling og ha ett års pedagogisk praksis.

Før melding til fjerde avdelings eksamen må studenten ha bestått tredje avdeling. Andre eller tredje avdelings eksamen må være bestått med karakteren laudabilis eller likeverdig karakter. I de tilfeller hvor eksamen fra eksterne utdanningsinstitusjoner med annet karaktersystem enn ved samfunnsvitenskapelig embetseksamen/pedagogisk embetseksamen godkjennes som 1. og 2. avdeling, vurderes ikke disse eksterne eksamenene i forhold til laudkravet. Etter slik godkjenning for 1. og 2. avdelings vedkommende, må derfor 3. avdelings eksamen ved fakultetet være bestått med laudabel karakter før melding til 4. avdelings eksamen.

Hovedoppgaven skal fremlegges i begynnelsen av det semester studentene akter å avlegge cand.paed.-eksamen. Fristene for innlevering for hovedoppgaven og godkjenning av praksis blir kunngjort i forelesningskatalogen.

Semesteremne i skoleutvikling

Semesteremne i skoleutvikling er under revisjon og evaluering. Det vises til den nye studieplanen for mellomfagstilletget, som fås ved henvendelse til instituttet.

UTDANNINGSPROGRESJON FOR PEDAGOGISK EMBETSEKSAMEN

1. avdeling fire semestre	2. avdeling to semestre	3. avdeling to semestre	4. avdeling fem semestre
<p>Eksamen, eventuelt eksamener fra studier ved universitetet, høgskole eller lærerskole sammenlagt av 2 års omfang.</p>	<p>Studium som gir innføring i pedagogikkens fagområder.</p> <p>Avsluttes med eksamen.</p>	<p>Fortsatt og utvidet teoretisk studium med vekt på utviklings-teori, læringspsykologi, spesial-pedagogikk, undervisnings- og oppdragelsesproblemer, historiske, filosofiske og sosio-logiske problemstillinger.</p> <p>Avsluttes med eksamen.</p>	<p>Forskningsmetode.</p> <p>Utarbeiding av hovedoppgave med relasjon til studentenes spesialisering</p> <p>Obligatorisk praksis.</p> <p>Teoretiske studier innenfor tre studieområder</p> <ul style="list-style-type: none"> - et fellesområde som består av obligatoriske studieemner - to spesialiseringsområder hvorav studenten må velge det ene (enten pedagogisk-psykologisk rådgiving eller undervisning, undervisningsveiledning og ledelse) - et selvvalgt område. <p>Avsluttes med eksamen.</p>

Andre avdeling, dvs. pedagogikk grunnfag pluss tredje avdeling av pedagogisk embetseksamen er godkjent som storfag. Se reglement og utfyllende regler for tildeling av graden candidata/candidatus magisterii bak i boka.

SOSIALPEDAGOGIKK

GRUNNFAG – MELLOMFAG – HOVEDFAG

Adresse: Pedagogisk forskningsinstitutt
Helga Engs Hus, 2. etg., blokk C
P.b. 1092 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 53 51/ 45 53 52

Studieplan

Under forutsetning av fakultetets godkjenning er studieplanene til grunn-, mellom- og hovedfag i sosialpedagogikk slått sammen med planene i pedagogikk til en felles studieplan, fra og med høstsemesteret 1990. De nye planene til grunn- og mellomfag (mellomfagstillegget) fås ved henvendelse til instituttet. Studieplanen til hovedfag

er ført opp i denne boken under Pedagogikk.

Studenter som påbegynte grunn- og mellomfaget i sosialpedagogikk senest vårsemesteret 1990, følger studieplanene i studiehåndboken for 1989/90. Studenter som påbegynte hovedfagsstudiet senest høstsemesteret 1989, følger studieplanen oppført i studiehåndboken for 1988/89.

PSYKOLOGI

GRUNNFAG – MELLOMFAG – EMBETSEKSAMEN

Adresse: Psykologisk institutt
Eilert Sundts hus, 8. etg.
P.b. 1094 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. 02/45 52 33 (45 52 34)

Innledning

Ved Universitetet i Oslo er det tre eksamener i psykologi: grunnfag, mellomfag og embetseksamen.

Grunnfag. Studiet tar sikte på å gi et elementært kjennskap til og en forståelse av den moderne psykologi. Dette omfatter en innføring i psykologisk tenkemåte og et kjennskap til vesentlige forskningsresultater, metodeproblemer og teorier, samt psykologiens historie.

De som vil avlegge embetseksamen i psykologi, må først ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis*. Grunnfagseksamen i psykologi kan kombineres med andre fag med sikte på en *cand.mag.-/cand.polit.-grad* ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Det kan også inngå i en fagkrets som fører fram til *cand.philol.-* eller *cand.mag.-*eksamen ved Det historisk-filosofiske fakultet. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet gir denne eksamen vektall 20.

Studiet egner seg videre som støttefag for magistergrads-studerende med en vitenskapelig avhandling som forutsetter et visst kjennskap til psykologisk teori og metoder.

Grunnfagseksamen alene vil derimot ikke kunne kvalifisere for praktisk-

psykologisk arbeid eller yrkesutøvelse. Studietiden er beregnet til 1 år.

Mellomfag. Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester for heltidsstudenter. For deltidsstudenter er det mulig å bruke lengre tid på mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget gir mulighet for fördypning innen utviklingspsykologi eller sosialpsykologi.

Mellomfag i psykologi kan kombineres med andre fag med sikte på en *cand.mag.* eller *cand.polit.-grad* ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Mellomfaget kan inngå i en fagkrets som fører frem til den interfakultære *cand.mag.-graden*. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet gir denne eksamen vektall 30.

Mellomfag i psykologi egner seg for studenter som tar sikte på å undervise i psykologi og kan i kombinasjon med andre fag egne seg godt innen mange områder av arbeidslivet, f.eks. innen organisasjonsarbeid, markedsføring og personaladministrasjon.

Mellomfaget egner seg som videreutdanning/etterutdanning for personer som tidligere har avlagt grunnfagseksamen i psykologi, har yrkeserfaring og som ønsker en mulighet for videre studier i faget.

Kandidater med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis* er kvalifiserte til opptak til embetsstudiet i psykologi på lik linje med kandidater med grunnfagseksamen.

Mellomfagseksamen alene kvalifiserer ikke for praktisk-psykologisk arbeid eller yrkesutøvelse.

Embetsstudiet. Det psykologiske embetsstudium gir en grunnutdannelse for profesjonell psykologisk virksomhet som er regulert ved Lov om godkjenning av psykologer m.v. av 1973. Etter denne loven er embetseksamen i psykologi fra norsk universitet grunnlaget for godkjenning av psykologer.

Profesjonell psykologisk virksomhet finner i dag sted innen helse- og sosialsektoren, skoleverket og arbeids- og attføringssektoren; ofte i samarbeid med andre faggrupper. Dessuten arbeider psykologer ved universiteter, høyskoler, forsknings- og utredningsinstitutter og i offentlig administrasjon.

Det psykologiske embetsstudium som leder fram til graden *cand.psychol.*, er delt i to avdelinger. 1. avdeling gir et grundig kjennskap til vitenskapelig psykologi og en innføring i tilgrensende fag (støttediscipliner). 2. avdeling er mer profesjonsrettet. Denne avdeling gir et nødvendig grunnlag for å påta seg arbeidsoppgaver som psykolog, foruten at den også gir mulighet for fordypelse innen ulike delområder av psykologien.

Studietiden er beregnet til 5½ år.

GRUNNFAG

Studiet tar sikte på å gi studentene en første innføring i den psykologiske vitenskap.

Undervisning vil bli gitt ved forelesninger og seminarer. Studentene kan

ikke gjøre regning med at alle deler av pensum vil bli gjennomgått i undervisningen. Derfor må studentene legge opp sin egen leseplan. Studentene anbefales å følge undervisningen da denne tar sikte på å lette tilegnelsen av pensum ved en utdyping av sentrale problemer innen dette.

Studenter bør ikke begrense sin lesning til bare pensum. Ved supplerende lesning kan de få økt forståelse og utdyping av pensumkunnskapene. Ved eksamen vil oppgavene bli gitt slik at de kan besvares på grunnlag av pensum.

Grunnfag kan tjene som støttefag for et hovedfag eller magistergradsstudium. Til denne prøven kan det være hensiktsmessig å supplere pensum med psykologisk litteratur som er til særlig nytte for arbeidet med den vitenskapelige oppgaven. Det forutsettes at de studerende rådfører seg med faglærere i disse spørsmål.

Pensum

Pensumlister og opplysninger kan fås ved henvendelse til ekspedisjonen, Psykologisk institutt, 8. etasje, Eilert Sundt hus. En tar forbehold om endringer.

For spesielt interesserte – ikke pensum

Liste over anbefalt nordisk, psykologisk litteratur er utarbeidet og fås på ekspedisjonskontoret, 8. etasje, Eilert Sundts hus.

Eksamen

Eksamen i psykologi grunnfag består av to skriftlige prøver, hver på 8 timer, og en muntlig prøve. Eksamen holdes hvert semester.

MELLOMFAG

Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta et semester for heltidsstudenter. For deltidsstudenter er det mulig å bruke lengre tid på mellomfagstillegget. Tilleggene skal gi mulighet for fordypet kjennskap til et av områdene som inngår i grunnfag, men skal også ta opp temaer av relevans for alle fordypningsområdene slik som metodiske og fagdidaktiske problemstillinger.

Metodedelen skal gi kunnskap om forskningsprosessen og derigjennom en reflektert forståelse av grunnlaget for psykologisk viten.

Den fagdidaktiske delen skal ta opp det som i vid forstand kan kalles formidlingsproblemer, herunder også pedagogiske problemer i tilknytning til undervisning i psykologi og etiske problemer knyttet til bruk av psykologisk kunnskap. Undervisningen skal legge vekt på å avgrense arbeidsmåtene i undervisning mot psykologisk behandling.

For tiden er det mulig å fordype seg innen områdene sosialpsykologi og utviklingspsykologi.

Pensum omfatter omlag 1.500 sider og er inndelt i følgende tre deler:

A. Fellespensum for alle studenter som tar mellomfag.

B. Fordypelsespensum i sosialpsykologi eller

Fordypelsespensum i utviklingspsykologi.

Studentene velger selv fordypelsesområde.

C. Valgfritt pensum innenfor henholdsvis utviklingspsykologi og sosialpsykologi.

Studentene velger i samråd med faglærer på oppgaveseminarer denne delen av pensum.

A. Fellespensum

Fellespensum består av:

- 1) Metode
- 2) Fagdidaktikk.

Metodedelen omfatter lærestoff om forskningsprosessen.

Pensum i metode er på ca. 400 sider.

Fagdidaktikkdelen inneholder en faghistorisk oversikt som skal gi studenten kunnskap om og perspektiver på psykologi som basisfag, som praktisk fag og som undervisningsfag i ulike sammenhenger. Spesielt viktig er det å illustrere de valg og forenklinger som foregår fra forsknings-/basisfag til studiefag og videre til skolefag.

Videre inneholder den fagdidaktiske delen en innføring i sentrale teoretiske og praktiske emner og begreper som er nødvendige i arbeidet med å klargjøre studentenes framtidige undervisnings- og formidlerrolle.

Pensum i fagdidaktikk er på ca. 100 sider.

B. Fordypelsespensum.

Studentene velger fordypelsespensum enten i sosialpsykologi eller i utviklingspsykologi. Hvert fordypelsespensum er på ca. 550 sider.

C. Valgfritt pensum.

For hvert semester er den valgfrie litteraturen organisert rundt temaer. Det valgfrie litteraturpensum for den enkelte student utarbeides i samråd med den faglærer som leder det aktuelle oppgaveseminarer. Hovedtyngden av det valgfrie pensum vil naturlig knyttes til det temaet som velges for semesteroppgaven. For de som ikke følger et oppgaveseminar og dermed ikke har en faglærer som kan godkjenne et individuelt C-pensum, er det utarbeidet C-pensumlister. Det er forskjellige lister for sosial- og utviklingspsykologi. C-pensumlisten kan hentes på ekspe-

disjonen, 8. etasje, Eilert Sundts hus, samme uke som seminarene starter.

C-pensum skal utgjøre ca. 500 sider.

Pensumlistene (A og B pensum) fås på ekspedisjonen, Psykologisk institutt, 8. etasje, Eilert Sundts hus.

Undervisning

Melding om undervisning for mellomfagstillegget vil bli gitt i forelesningskatalogen. Det gis undervisning i tilknytning til fellespensum (del A) og i fordypelsesområdene (B-pensum). Instituttet organiserer også tematiske oppgaveseminarer i tilknytning til semesteroppgaven. Tid og sted for oppgaveseminarene annonseres i forelesningskatalogen.

Semesteroppgave

Studentene skal i løpet av studietiden utarbeide en semesteroppgave på 15-20 maskinskrevne sider (med dobbel linjeavstand). Arbeidet med semesteroppgaven skal ha en sentral og integrerende funksjon i mellomfagstillegget. Studentene anbefales å følge et av oppgaveseminarene i arbeidet med semesteroppgaven. Det er faglærer på seminaret som godkjenner oppgavens tittel og det valgfrie pensum. Frist for godkjenning av semesteroppgavetittel kunngjøres i forelesningskatalogen. For de som ikke følger et oppgaveseminar og dermed ikke har en faglærer som kan godkjenne individuell semesteroppgave og gi veiledning i semesteroppgavearbeidet, blir det utarbeidet et sett av på forhånd godkjente oppgaver som de kan velge mellom. Dette kan hentes på ekspedisjonen i 8. etasje, Psykologisk institutt, samme uke som seminarene starter (se forelesningskatalogen). Innen den fristen som kunngjøres i forelesningskatalogen for godkjenning av semesteroppgavetittel, skal studenten gi skriftlig beskjed om

hvilken oppgave som velges. Hver student må utarbeide en egen semesteroppgave.

Semesteroppgaven inngår i eksamen. Frist for innlevering kunngjøres i forelesningskatalogen. Oppgavene skal leveres inn i tre eksemplarer til Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget.

Eksamen

Eksamen består av semesteroppgaven, en skriftlig prøve på 8 timer og en muntlig prøve.

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i psykologi i tidligere semestre eller at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig som hun/han melder seg opp i mellomfagstillegget. I siste tilfelle får ikke kandidaten fremstille seg til muntlig prøve i mellomfagstillegget dersom grunnfagseksamen ikke er bestått.

14 dager før den skriftlige prøven skal studentene få utdelt 6-8 oppgaver. Oppgavene fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget. Minst to av disse oppgavene skal oppgis til skriftlig prøve. Studentene besvarer en av de oppgitte oppgavene.

Eksamen avsluttes med en muntlig prøve i pensum som fungerer som justering og tilbakemelding i forhold til semesteroppgaven og den skriftlige prøven.

Semesteroppgaven teller $\frac{2}{3}$ og den skriftlige prøven $\frac{1}{3}$ ved fastsettelse av den skriftlige karakter. Den muntlige prøven kan bare resultere i mindre justeringer av denne karakteren.

Ved beregning av endelig karakter for mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfag vektattallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektattallet 1.

Eksamen i mellomfagstillegget i psykologi er å betrakte som en helhet. En student som går opp til ny prøve kan imidlertid legge fram en semesteroppgave som har vært benyttet ved tidligere fremstilling til mellomfagseksamen. I slike tilfeller blir oppgaven bedømt på nytt på fritt grunnlag.

Eksamen i mellomfagstillegget holdes minst én gang i året. Fristen for oppmelding til mellomfagstillegget er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet og skjer ved Universitetets ekspedisjonskontor. Oppmelding skal være bilagt med tre eksemplarer av pensumliste i det valgfrie pensum.

Reglement for embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol. ved Universitetet i Oslo

Fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 2. desember 1985 med hjemmel i §§ 3 og 5 i lov av 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler og kongelig resolusjon 17. juli 1970 og 29. mars 1985.

§ 1 Tittel og grad

Universitetet i Oslo kan avholde psykologisk embetseksamen som gir rett til tittelen candidata/candidatus psychologiae (cand.psychol.) og kan tildele graden doctor psychologiae (dr.psychol.) som gir rett til samme tittel.

§ 2 Embetseksamen

Psykologisk embetseksamen består av to avdelinger.

Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i, antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs, oppgaver og

praksis. Opplysninger om dette inntas i studieplanen.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fem semestre og andre avdeling på seks semestre.

I andre avdeling skal studenten levere en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

§ 3 Oppmeldingskrav til embetseksamen

Før melding til første avdelings eksamen må studenten ha bestått examen philosophicum*) og ha avlagt grunnfagseksamen i psykologi med laudabel karakter.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått første avdeling og ha levert hovedoppgaven til bedømmelse.

Videre må studenten på tilfredsstillende måte ha gjennomgått de kurs og bestått de prøver som er fastsatt av kollegiet for henholdsvis første og andre avdeling.

Nærmere regler for oppmelding fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 4 Dr.psychol.-graden

Dr.psychol.-graden bygger på avlagt embetseksamen i psykologi eller tilsvarende utdanning og består av:

- a) en godkjent vitenskapelig avhandling og et tilfredsstillende forsvar av avhandlingen i en offentlig disputas, og
- b) en godkjent faglig, metodisk og teoretisk skoloring
- c) to prøveforelesninger, en over et selvvalgt og en over et oppgitt emne.

*) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo.

Eksamenskravene fastsettes slik at doktor gradsstudiet skal tilsvare minst 2½ års studiearbeid.

Nærmere regler om avhandling og prøver fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 5 Oppmeldingskrav til dr.psychol.-graden

For oppmelding til doktorgradseksamen må søkeren ha bestått embets-eksamen i psykologi eller ha en tilsvarende utdanning godkjent av kollegiet som likeverdig.

§ 6 Karakterer

Det brukes følgende alternative karaktersystemer:

- 1) Karakterene:

Laudabilis prae ceteris	1.0–1.5
Laudabilis	1.6–2.5
Haud illaudabilis	2.6–3.2
Non contemnendus	3.3–4.0
- 2) Karakteren:
 - Godkjent

Den som ikke har oppnådd karakterer som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 7 Karakterfastsettelse til embetsstudiet

I fag med både skriftlig og muntlig prøve gis det etter den skriftlige prøve en foreløpig karakter. Studenter som ikke har bestått skriftlig prøve, kan ikke framstille seg til muntlig prøve. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter for faget.

For hovedoppgaven gis særskilt karakter.

Regler for beregning av avdelingskarakter fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8 Vitnemål

På vitnemålet for fullført psykologisk embetseksamen oppføres med grad og tallverdi hovedkarakteren, karakteren for hver avdeling og hovedoppgavens tittel og karakter.

Dersom en kandidat er fritatt for eksamen eller prøve etter § 10, føres dette på vitnemålet. Kollegiet kan fastsette hvor stor del av eksamen som må være avlagt ved universitetet for at det skal utferdiges vitnemål for embetseksamen.

På vitnemålet for dr.psychol.-graden skal tittelen på avhandlingen og titler på prøveforelesningene føres opp sammen med opplysninger om sammen-setningen av det individuelle doktorgradsstudiet.

§ 9 Ny prøve

Dersom en student avlegger eksamen flere ganger, gjelder den best oppnådde karakter.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

Hvis en avhandling ikke blir godkjent til doktorgraden, kan en ny avhandling eller en forbedret versjon først leveres til bedømmelse etter seks måneder.

Hvis prøveforelesningene og disputasen blir vurdert som ikke godkjent, kan en ny prøve avlegges først i det påfølgende semester, eller etter et lengre tidsrom dersom fakultetet finner det nødvendig. Det samme gjelder for obligatoriske prøver som inngår i doktorgradsstudiet.

§ 10. Fritak for eksamen eller prøve

Fakultetet kan fritak for eksamen eller prøve

- 1) når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon

- 2) på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 11 Forskrifter

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglementet inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel for det.

Utfyllende regler til reglement for embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol. ved Universitetet i Oslo

Fastsatt av Det akademiske kollegium med hjemmel i reglement av 2. desember 1985 om embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol.

Dr.psychol.-studiet

§ 1 Studiets formål

Dr.psychol.-studiet skal omfatte et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat og gi videregående faglig metodisk og teoretisk skoloring og en skoloring i vitenskapelig fremstilling og dokumentasjon.

Studiet skal være en fordypning i et hovedområde og gi bred teoretisk og metodisk innsikt. Det skal gi kandidaten opplæring til og skoloring i selvstendig forskning og sette denne istand til å virke som forsker og å arbeide med oppgaver som stiller spesielle krav til faglig innsikt og kjennskap til fagets metoder.

Doktorgradsstudiet svarer i nivå og omfang til internasjonal standard for en organisert forskerutdanning.

§ 2. Adgang til studiet

A. Opptaksgrunnlag

For å kunne bli tatt opp til dr. psychol.-studiet må søkeren ha oppnådd cand.psychol.graden eller ha annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette.

B. Søknader om opptak – opptaksprosedyre

Søknad om opptak skal sendes til fakultetet via Psykologisk institutt. Sammen med søknaden skal følge en plan for studiet utarbeidet i samarbeid med en av instituttets lærere eller en annen godkjent person. Planen skal angi hvorledes den påtenkte avhandling tenkes gjennomført, emneområdet for det påtenkte doktorgradsarbeid, veilederpreferanser og hvilke kurs og seminarer studenten ønsker å følge i studiet samt tidsrammen for de forskjellige deler av studiet.

Fakultetet tar den endelige avgjørelse om opptak, godkjenner søkerens plan for studiet og oppnevner veileder/veiledere etter innstilling fra Psykologisk institutt.

Om studenter ønsker annen institutttilknytning for hele eller deler av sitt dr.psychol.-studium, skal søknaden forelegges studiestyret ved Psykologisk institutt (jfr. § 6) og det fagmiljø søkeren ønsker tilknytning til, til uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetets dr.grad.-utvalg.

C. Andre begrensninger ved adgang til studiet

Adgang til studiet er betinget av at søkerens plan for studiet er faglig tilfredsstillende og at egnet veiledning og andre nødvendige faglige og materielle

ressurser er tilgjengelige ved fakultetet eller ved andre forskningsinstitusjoner.

§ 3 Innhold og varighet

I doktorgradsstudiet inntar arbeidet med avhandlingen en sentral plass. Avhandlingen skal være et kritisk og selvstendig vitenskapelig arbeid, og skal dokumentere kandidatens forskerkompetanse. Avhandlingen skal tilfredsstillende de krav til kvalitet som stilles til artikler i internasjonalt anerkjente tidsskrifter, men kan i omfang og grad av fordypelse gå ut over slike.

Avhandlingen kan være et frittstående arbeid eller en videreføring av hovedoppgaven i embetsstudiet. Faglig/vitenskapelig arbeid som tidligere er utført i forbindelse med andre eksamener i embetsstudiet, kan også videreføres i avhandlingen. Flere mindre arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen, når de etter sitt innhold utgjør en helhet. Det skal i tilfelle utarbeides et sammendrag som gjør rede for sammenhengen. Fellesarbeid med andre forskere kan godkjennes, dersom kandidatens bidrag kan dokumenteres klart. I tillegg til forskerkompetanse skal avhandlingen dokumentere at studenten mestrer vitenskapelig fremstilling og dokumentasjon. Kravet til dr.psychol.-graden blir fastsatt slik at når den vitenskapelige avhandlingen er en videreføring av en hovedoppgave til cand.psychol.-graden som er en selvstendig vitenskapelig granskning, skal dr.psychol.-graden normalt ha et omfang som svarer til minst 2 $\frac{1}{2}$ års arbeid.

I andre tilfelle hvor det ikke er tale om en videreføring av hovedoppgaven, vil studiet normalt ta lengre tid. I alle tilfelle skal dr.psychol.-studiet legges opp slik at det fører frem til samme nivå.

§ 4 Undervisning og veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning av en av instituttets lærere, en annen person med nødvendig fagkyndighet eller en gruppe av veiledere. Veilederen bør ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Normalt bør også studenten ha høve til å få sitt arbeid med doktoravhandlingen drøftet på seminar. Dersom hovedveileder ikke er ansatt ved instituttet, skal studenten også få oppnevnt en veileder ved instituttet.

Undervisningen for øvrig vil ta form av kurs eller seminar som dels er faste deler av studentens godkjente studieopplegg for dr.psychol.-graden, dels faste tilbud som studenten kan benytte seg av etter behov.

§ 5 Prøveform og karaktersetting

Studenten skal holde jevnlig kontakt med oppnevnt veileder og ta aktivt del i de kurs og seminar som går inn som faste deler i den godkjente planen for hennes/hans dr.psychol.-studium. Dersom den eller de som leder vedkommende kurs eller seminar godkjenner deltakelsen som tilfredsstillende, er videre prøving ikke nødvendig. I spesielle tilfelle kan en student gjennom Psykologisk institutt søke fakultetet om fritak for deltakelse på slike kurs eller seminar. Slikt fritak er avhengig av at studenten fra tidligere kan dokumentere slik innsikt og/eller ferdighet som vedkommende kurs eller seminar gir, eller er villig til å dokumentere dette gjennom en særskilt prøve. I tilfelle der antall studenter ikke er stort nok eller ressursene for øvrig ikke tilstrekkelige til å holde regulære kurs eller seminar over fastlagte deler av et doktorgradsstudium, kan studenten vises til et selvstudium under veiledning. Resultatene av et slikt selvstu-

dium må dokumenteres gjennom en særskilt prøve.

Doktorgradsstudiet blir avsluttet med en offentlig forelesning over oppgitt emne med to ukers frist, en offentlig forelesning om selvvalgt emne, og en disputas. Disputasen skal normalt avholdes innen et halvt år etter at avhandlingen er innlevert. Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig minst to/tre uker før disputasen. I særlige tilfelle kan fakultetet dispensere fra disse tidsrammene. Avhandlingen skal sendes til fakultetet i det antall eksemplarer som dr.grads-utvalget fastsetter. Et resymé av avhandlingen skal sendes til Informasjonsavdelingen for offentliggjøring i pressen.

Avhandlingen skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk eller på et annet språk som godkjennes av fakultetet.

Til å bedømme forelesningene, den innleverte avhandlingen og forsvaret av den, oppnevner fakultetet, etter forslag fra Psykologisk institutt, en komité på minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 ikke tilhører Universitetet i Oslo (jfr. Eksamenlovens § 4). Studentens hovedveileder bør være medlem av komitéen. Medlemmene må ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Senest seks måneder etter innlevering av arbeidet, skal komitéen gi kandidaten og fakultetet beskjed om hvorvidt avhandlingen er verdig til å forsvares.

Prøveforelesningene skal holdes på norsk, eller på et annet av fakultetet godkjent språk. Til forberedelse for prøveforelesningen over oppgitt emne skal kandidaten ha 14 dager.

Disputasen skal være offentlig og er avhengig av at bedømmelseskommitéen har funnet den innleverte avhandlingen verdig til å forsvares for dr.psychol.-graden. Disputasen foregår som

en drøfting av avhandlingen mellom medlemmene av bedømmelseskommitéen og doktoranden. Dersom andre tilstedeværende ønsker å delta i drøftingen, må det under disputasen gis melding om dette til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter.

Prøvene i dr.psychol.-graden blir vurdert etter godkjent/ikke godkjent.

§ 6 Styringsorganer – prosedyre

På fakultetsnivå oppnevnes et doktorgradsutvalg. Doktorgradsutvalget skal

- trekke opp de faglige retningslinjene for doktorgradsstudiet og foreslå nødvendige endringer i reglement og utfyllende regler,
- ha ansvaret for organiseringen av nødvendige fellestiltak i form av forelesninger, kurs, doktorandseminar o.a.,
- koordinere fagplanarbeidet,
- utarbeide forslag til søknadsskjema,
- utarbeide forslag til retningslinjer ved eksternt veiledning,
- føre tilsyn med det faglige nivå.

Doktorgradsutvalget skal videre, på grunnlag av instituttets forslag

- uttale seg om forslag til studieplan,
- avgjøre på fakultetets vegne søknader om opptak,
- fremme forslag om oppnevning av bedømmelseskommitéer,
- behandle for fakultetet søknader om dispensasjon fra bestemmelser i utfyllende regler og studieplan.

Ved Psykologisk institutt oppnevnes det et studiestyre. Studiestyret behandler/fremmer forslag i alle saker ved instituttet som angår dr.psychol.-studiet overfor instituttet/fakultetet, vedrørende opptak, oppnevning av bedømmelseskommité og forslag til utfyllende studieplan.

Studieplan for embetsstudiet

Opptaksbestemmelser

Opptak til embetsstudiets 1. avdeling krever

1. at man er immatrikulert ved et norsk universitet,
2. at man har bestått examen philosophicum,
3. at man har studierett ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, og
4. at man har bestått grunnfagseksamen i psykologi ved et norsk universitet med karakter 2,5 eller bedre.

Samer kan søke om opptak med grunnfagskarakter 2.7 eller bedre, dersom det dokumenteres at de kan bruke samisk språk. (Midlertidig ordning.)

Studenter med andre former for eksamen eller kvalifikasjoner som ønsker å begynne på embetsstudiet i psykologi, må søke spesielt om slikt opptak. Hvert semester blir det igangsatt undervisning for et nytt kull studenter i 1. avdeling, 1. semester. Opptak skjer etter søknad som skrives på eget skjema som fås ved henvendelse til Psykologisk institutt. Søknadsfristen for opptak i vårsemesteret er 15. oktober året før, og for opptak i høstsemesteret 15. mai samme år. Dersom det er flere søkere enn det er plass til, skjer utvelgelsen på grunnlag av ansiennitet fra tidspunktet for avlagt grunnfagseksamen. For søkere med annen godkjent utdanning regnes ansienniteten fra det semester søknaden om å få godkjent denne utdannelsen ble mottatt av Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Dersom det er flere søkere med samme ansiennitet, foretas loddtrekning.

Søknadsfrist for utenlandske studenter er 1. februar hvert år. Alle henvendelser om opptak fra utenlandske

statsborgere, unntatt nordiske, skal rettes til Universitetets kontor for utenlandske studenter, postboks 1081 Blindern, 0317 Oslo 3.

Etter siste avlagte eksamen i 1. avdeling kan studenten fortsette i 2. avdeling. Studiets 1. avdeling (med 5 semestre) kan ikke betraktes som et selvstendig psykologisk studium, og gir ingen kompetanse for selvstendig psykologisk arbeid.

1. avdeling er godkjent som et mellomfag i en cand.mag.-grad.

1. avdeling

Embetsstudiets 1. avdeling bygger på grunnfag og fører dette videre ved at studentene i denne avdeling skal skaffe seg en solid og allsidig kunnskap om de forskjellige områder i psykologien og deres vitenskapelige grunnlag.

Gjennom kurs og øvelser vil studentene få et konkret kjennskap til de viktigste teorier og undersøkelsesmetoder. Denne avdeling er sentral i studiet som helhet, idet studentene her skal skaffe seg de teoretiske og metodologiske forutsetninger for den psykologiske tenkemåte som kreves i det etterfølgende yrkesorienterte studium og arbeid. Ut fra samme formål vil studentene i denne avdeling også måtte skaffe seg det nødvendige grunnlag i statistikk og databehandling og i støttefagene nevrobiologi, sosiologi og psykiatri.

1. avdelings studium er inndelt i fem temasemestre. Hvert av semestrene er organisert om en hovedstamme av undervisningstiltak der den psykologiske kunnskap, dens metoder og teorier blir behandlet ut fra hvert sitt hovedperspektiv. Sentralt i denne undervisningen står en periode med øvelser – demonstrasjoner – praksis, som sammen med et paralleltgående praksisseminar

vil knytte det mer abstrakt-teoretiske kunnskapsstoffet til konkrete erfaringssituasjoner. En rekke mer frittstående undervisningstilbud vil ta sikte på en nærmere utdyping av spesielle problemstillinger og sentrale perspektiver. Seminarer og gruppeaktiviteter tar sikte på at studentene mest mulig aktivt skal tilegne seg stoffet i lærebøkene.

Semester I – *Kognitiv psykologi* – behandler menneskelig opplevelse, tanke og handling fra et kognitivt perspektiv. Undervisning gis også i forskningsmetode, statistikk og databehandling som hjelpemidler i faglige beslutningsprosesser.

Semester II – *Biologisk psykologi* – har et psykobiologisk perspektiv som tar sikte på en allsidig innføring i det biologiske grunnlaget for individets utvikling og fungering. I dette semester tas biologiske støttedisipliner.

Semester III – *Utviklingspsykologi* – tar opp de ulike sider ved individets vekst og forandring gjennom livet i et utviklingspsykologisk perspektiv.

Semester IV – *Sosialpsykologi* – tar opp det sosialpsykologiske perspektivet på individets tilknytning til samfunnet. Det blir lagt vekt på å vise hvordan moderne sosialpsykologi kan belyse aktuelle problemstillinger og sosiale fenomener. Støttedisiplinen sosiologi vil understreke de kulturelle og sosiale sider ved menneskelig utvikling.

Semester V – *Personlighetspsykologi og familiedynamikk* – vil sette individet inn i et personlighetspsykologisk perspektiv i familie-, yrkes- og organisasjonsmessig sammenheng. Støttedisiplinen psykiatri vil ta opp sider ved problematisk personlighetsfungering.

Hvert av de fem semestres obligatoriske undervisning avsluttes med a) en skriftlig eksamen på 6 timer, og b) en semesteroppgave. Både a) og b) skal

vurderes etter en tallkarakterskala og telle likt ved fastsetting av semesterkarakteren. Karakteren fra de fem semestrene som teller likt vil tilsammen utgjøre karakteren til 1. avdeling. (Se forøvrig eget avsnitt om eksamen.) Det er dessuten knyttet en prøve til statistikkurset og til hver av de tre støttedisiplinene (se omtale av støttedisiplinene nedenfor). Kursprøven i statistikk må være bestått før oppflytting til 2. semester.

Pensum

1. avdelings pensum bygger på grunnfagspensum. I tillegg kommer pensum til støttedisiplinene. Instituttet forplikter å sørge for at det alltid foreligger ajourførte pensumlister.

Instituttrådet vedtar hva som til en hver tid er gjeldende pensumliste for 1. avdeling. Det vil med Styrets samtykke være mulig å bytte ut enkelte verker med andre av tilsvarende omfang og vanskelighetsgrad. Alle prinsipielle og større pensumforandringer må legges fram til godkjenning i Instituttet. I den grad det foreligger valgfrihet og alternativer til pensumlisten, vil studentene kunne få råd og veiledning av faglærerne ved utvalget.

Selv om studentene foran hver eksamen kan holde seg til et fastlagt pensum, er det studiemessig intet skarpt skille mellom pensumlitteraturen og annen faglitteratur. For å få tilstrekkelig innsikt i de forskjellige psykologiske problemstillinger er det nødvendig å ha kunnskaper ut over det faste pensum. Det vil være nødvendig å gå til originalverker, konsultere håndbøker og orientere seg i tidsskriftene og å foreta annen utfyllende lesning. Faglærerne vil gi opplysninger og veiledning om slik lesning, som leselister, i forbindelse med undervisningen. Det

vil også bli gitt orientering i bruk av bibliotekets tjenester for litteratursøking.

Pensumlister

Pensumlister fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget.

Undervisning

Selv om den kunnskapsmengde som kreves til eksamen i all hovedsak finnes i pensum, kan en student ikke tilegne seg en allsidig psykologisk skoleing og tenkemåte bare ved å lese lærebøkene.

Undervisningen er derfor lagt opp med sikte på å integrere teori, metode og praktisk erfaring. Studentene anbefales derfor å legge opp sin lesning slik at den kan kombineres med den undervisning som gis til enhver tid. En aktiv holdning til lærebokstoffet og en allsidig vurdering letter tilegnelsen og gir det beste grunnlag for en selvstendig kritisk vurdering av ulike tilnærminger.

Selv om hvert semester har sitt hovedperspektiv, vil det bli lagt vekt på at 1. avdeling utgjør et enhetlig studium, og undervisningen vil også understreke dette helhetsspektivet.

Forelesningene vil som regel gi en oversikt og diskusjon av generelle eller spesielle emner innen teoretisk psykologi. Ofte vil de ha med stoff og synspunkter som er så nye at de ennå ikke er kommet med i lærebøkene. Særlig når studentene på egen hånd har søkt å sette seg mer detaljert inn i ulike emner, vil forelesningene kunne sette problemene i sammenheng og stake ut hovedlinjene i de forskjellige stoffområder.

Seminarene gir mulighet for større aktivitet fra studentenes side og forut-

setter mer intimt samarbeid mellom faglærere og studenter. Individuelle arbeidsoppgaver, gruppearbeider, oppgaveskriving o.l. kan organiseres og kombineres. Studentene kan dermed få øvelse i disponering av stoff, kombinasjon av forskjellige emneområder, saklig kritikk og alminnelig diskusjon av emner og problemer.

Kurser kan være av ulike slag. I semestrene I-V er undervisningen i anvendte metoder, praksisseminarene og praksisøvelsene obligatoriske.

I kursene søker en å demonstrere det empiriske grunnlaget for de teoretiske og metodologiske prinsippene. Kursene tar sikte på å gi den nødvendige trening og grunnlag for kritisk bruk av metodene. En kombinasjon av kurser og øvelser gir den beste muligheten for å utdype hvordan konkrete observasjoner og erfaringer kan settes i forhold til ulike teoretiske tilnærminger. Det vil også gjøre studentene fortrolige med hvordan teoretiske perspektiver, systematiske observasjoner og praktisk utprøving gjensidig utdyper og beriker det psykologiske kunnskapsstoffet.

De ulike former for undervisnings-tilbud er ment å hjelpe studentene til å utdype lærebokstoffet og aktivere dets praktiske relevans. Det vil i kurser og seminarer bli lagt vekt på selvstendighet.

Støttedisipliner

Det er knyttet en kursprøve til hver av støttedisiplinene i biologi, sosiologi og psykiatri. Prøven vurderes til bestått/ikke bestått. Studenter som ikke følger kurset innen støttedisiplin, vil få oppgitt et noe mer omfattende pensum enn hva som kreves på kurset. I et slikt tilfelle må studenten gå opp til en spesiell 6-timers prøve i dette fag (se omtale av eksamen for 1. avdeling nedenfor).

Studentene anbefales å følge kursene i støttedisiplinene.

Biologiske støttedisipliner

Det kreves elementær kjennskap til generell biologi og fysiologi, human genetikk, sans- og muskelfysiologi samt synapsefysiologi. Det kreves mer inngående kjennskap til sentralnervesystemets anatomi og fysiologi.

I hvert semester vil det bli arrangert et kurs med demonstrasjoner og eventuelle øvelser. Lærebøker og tilleggslitteratur vil bli oppgitt på kurset. Det vil bli gitt ut en liten stensil i tillegg med oversikter over de nevropsykologiske data kurset blir supplert med. Kurset avsluttes med en kursprøve.

Sosiologi støttedisiplin

Det kreves elementær kjennskap til den alminnelige sosiologi. Disiplinen har et omfang som svarer til ca. 1/4 av sosiologi grunnfag.

I hvert semester vil det bli arrangert et kurs med innføringsforelesninger og seminarer, i alt 6 timer pr. uke i gjennomsnitt. Pensum og tilleggslitteratur vil bli oppgitt på kurset. Kurset avsluttes med en prøve. Studentene kan velge mellom en 6-timers skriftlig prøve eller en særøppgave om et selvvalgt sosiologisk emne. Oppgavens omfang kan variere noe. Antydningssvis kan det anslås til ca. 10-15 A4-sider. Det er tillatt for grupper av studenter å levere større oppgaver i samarbeid.

Psykiatri støttedisiplin

Kurset tar sikte på å gi studentene en elementær innføring i psykiatrisk teori og praksis. Hensikten med dette er delvis å gjøre studentene kjent med fagbakgrunnen til en av de grupper de som senere psykologer ofte vil samarbeide med. Delvis er også formålet med kurset å bidra til at studentenes

psykopatologikunnskaper i noen grad kan få en praktisk-klinisk forankring.

Undervisningen vil gjøre utstrakt bruk av sykehistorier til illustrasjon av psykopatologiske forhold.

Pensum vil bli oppgitt av kursleder.

Kurset er på 12 dobbelttimer, gjen-tas hvert semester og holdes ved Gau-stad sykehus.

Eksamen

Eksamen for alle fem temasemestrene og de tre støttedisiplinene på 1. avdeling holdes hvert semester. Fristen for oppmelding til de forskjellige eksamen-er blir kunngjort i forelesningskatalogen. Den er den samme som for mel-ding til eksamen ved Det samfunns-vitenskapelige fakultet. Disse frister gjelder også for oppmelding til prø-vene i støttedisiplinene. Oppmelding til 1. avdelingseksamen skal være bilagt med gjeldende pensumlister i tre eksemplarer (eller pensumliste med endringer som er godkjent av styret). I tillegg skal det leveres bekreftelse på at samtlige avlagte kursprøver i støtte-disiplinene, obligatoriske kurs, øvelser og temarapporter er godkjent.

Til eksamen skal kandidaten kunne dokumentere allsidig og godt kjenn-skap til og selvstendig, kritisk forstå-else av historikk med generell psyko-logi, metodelære og metodeproblema-tikk. Det forventes at kandidaten be-hersker de sentrale teorier, metoder og forskningsresultater i de viktigste av psykologiens enkeltområder, slik som kognitiv, biologisk, utviklings-, sosial- og personlighetspsykologi.

Hvert temasemester i 1. avdeling avsluttes med en eksamen som består av en 6-timers skriftlig prøve og en semesterøppgave. 6-timersprøven og semesterøppgaven vurderes under ett og teller likt ved beregning av seme-

sterkarakteren, som fastsettes etter vanlig skala. En semesterkarakter teller $\frac{1}{5}$ av samlet 1. avdelingseksamen.

Studentene skal avlegge de enkelte eksamener til den tid som følger av gjeldende studieplan. Dersom en student ikke består en semestereksamen, gis vedkommende likevel anledning til å følge undervisningen i det påfølgende semester. Studenten må da ordinært avlegge ny prøve ved førstkommande regulære eksamen. Hvis to på hverandre følgende eksamener ikke er bestått, kan studenten ikke fortsette i studiet før begge eksamener er bestått. Adgang til å følge studiet etter dette skjer etter søknad og er avhengig av ledig plass.

Studenten kan fremstille seg på nytt for å forbedre sin eksamenskarakter én gang pr. eksamen i påfølgende semester ved ordinær eksamen. Best oppnådde karakter blir stående.

Videre hører til 1. avdelingseksamen en 6-timers skriftlig prøve i hver av støttedisiplinene. Hvis en student i en støttedisiplin har gjennomgått og bestått kursprøven, kan hun/han ved eksamen fritas for den spesielle 6-timersprøven i dette fag. Denne prøven blir vurdert til bestått/ikke bestått. Studenten kan også fritas for denne prøven dersom hun/han har dokumentert tilsvarende kunnskaper i faget gjennom annen prøve. Opplysninger om hvilke prøver som ordinært gir grunnlag for fritak, fås på ekspedisjonen ved Psykologisk institutt. Om dispensasjon, se reglement for embetseksamen i psykologi.

Pensum til hvert temasesemester består av ca. 1.500 sider tilsammen for temadelen og støttedisiplinen.

Fristen for oppmelding til kursprøve og 6-timersprøve er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Godkjent 1. avdelingseksamen forutsetter:

- Bekreftelse på at samtlige temarapporter, obligatoriske kurser og øvelser er godkjent.
- Bekreftelse på at prøvene i støttedisiplinene er bestått.
- Bestått alle fem temaeksamener til 1. avdeling.

Studenten kan ikke begynne på noen del av 2. avdelingsstudiet før avsluttende eksamen til 1. avdeling er godkjent.

2. avdeling

Denne avdeling er sterkere yrkesorientert enn 1. avdeling og har som målsetting fordypende studier i anvendt og teoretisk psykologi. Studentene skal i denne del av studiet gjøres kjent med de viktigste av fagets teorier og metoder i en bredde og et omfang som gir dem generell kyndighet i fagpsykologisk arbeid på ulike yrkesområder.

Ifølge Psykologloven danner norsk embetseksamen i psykologi grunnlaget for godkjenning som psykolog, og dermed for psykologisk virksomhet på ulike yrkesområder. Faget er imidlertid for omfattende, både teoretisk og praktisk til at den enkelte kan forventes å arbeide like kompetent med alle faglige problemer. For å sikre at de ulike områder av anvendt psykologi skal kunne bli tilført den kompetanse faget gir grunnlag for, gis i 2. avdeling også undervisning med sikte på fordypelse.

Det profesjonsrettede formålet med 2. avdeling sikres først og fremst gjennom at praksis søkes integrert i den løpende undervisning, og i demonstrasjoner og øvelser.

Generelt vil undervisningen i 2. avdeling legge vekt på:

- at studentene får en realistisk oppfatning av de ulike typer praktisk-psykologiske oppgaver psykologer arbeider med og hvilke deler av psykologi som er relevant for de ulike områder.
- at studentene lærer å kjenne det forskningsmessige grunnlag for sin praktiske virksomhet.
- at studentene lærer å se behovet for å drive en praksis som kan utnyttes forskningsmessig både når det gjelder å reise nye problemer for grunnforskningen og å muliggjøre systematisk evaluering av egen praktisk virksomhet.

Undervisningen vil, der det er hensiktsmessig, bli lagt til instituttets eksterne praksisinstitusjoner.

2. avdeling vil normalt gjennomføres på 3 år når praksistiden regnes med.

Organisering av embetsstudiets 2. avdeling

2. avdeling stiller krav til studentene på de følgende fire felter: teoretiske kunnskaper, metodisk skolering, profesjonsrettet praksis og vitenskapelig arbeid. 2. avdeling består av følgende undervisningselementer:

- Felleskurs med praksis
- Hovedpraksis med hovedpraksis-seminar
- Påbyggingskurs
- Forsknings- og hovedoppgaveseminar
- Studie- og hovedoppgaveveiledning.

Dessuten omfatter 2. avdelingsplanen bestemmelser om:

- Hovedoppgave
- Pensum
- Eksamen.

Felleskurs med praksis

Felleskurset innleder 2. avdelingsstudiet.

Kravet til faglig bredde søkes bl.a. ivarettatt ved at den generelle og teoretisk/metodiske skolering i 1. avdeling blir videreført i et kurs i psykologiske arbeidsmetoder som er obligatorisk for samtlige studenter i 2. avdeling. Kurset tar sikte på å gjøre studentene kjent med noen vanlige problemer og arbeidsoppgaver som er aktuelle i psykologisk praksis. I denne sammenheng vil profesjonelle fremgangsmåter for undersøkelse og intervensjon bli drøftet i forhold til de problemer/utfordringer en psykolog møter i sin praksis. Undervisningen forutsettes lagt opp på en slik måte at studentene sikres trening i valg og prioritering av arbeidsmetoder i relasjon til arbeidsoppgaver. Det anses således ikke tilstrekkelig at studentene oppnår en viss fortrolighet med de enkelte arbeidsmetoder.

Felleskurset vil særlig ta opp problemer og arbeidsoppgaver som møter psykologen innen sentrale yrkesområder som helsesektoren, skolesektoren og arbeids- og attføringssektoren. Felleskurset skal ta opp muligheter for evaluering av egen virksomhet som psykolog; dessuten skal felleskurset gi undervisning i relevant lovverk og fagetiske retningslinjer.

Som ledd i felleskurset i fagpsykologisk arbeid, skal studentene ha praksis i eksternt institusjon som driver slikt arbeid, f.eks. innen helse-, skole- eller arbeidspsykologi-/ attføringssektoren.

I felleskurspraksis skal studentene arbeide som psykologs medhjelper. For videre utdyping av formålet med felleskurspraksis, se Hovedpraksis.

Felleskurs med praksis må være godkjent før studentene påbegynner hovedpraksis.

Hovedpraksis med hovedpraksisseminar

Det kreves at studentene også gjennomfører en mer omfattende praksis – hovedpraksis – i eksternt institusjon. Denne hovedpraksis strekker seg normalt over 6 mnd. med ca. 28 timer pr. uke. Ordinært vil hovedpraksis gjennomføres i semesteret etter grunnkurset.

Hovedpraksis vil gi studentene erfaring med psykologiske problemer, arbeidsmetoder som benyttes og de praktiske, teoretiske og metodiske forutsetninger for disse. Samtidig skal studentene skaffe seg kjennskap til institusjonen og til samarbeidsformer med personale med annen fagutdanning. Gjennom arbeid med de konkret foreliggende menneskelige problemer bør studentene også få en klarere forståelse av styrken og begrensningen i den teoretiske psykologi i forbindelse med psykologisk yrkesutøvelse og de etiske problemer som oppstår i denne sammenheng. Studentenes erfaring fra praksisperioden forutsettes trukket inn og bearbeidet i enkelte undervisnings tiltak. Ved praksisinstitusjonen vil studentene få spesiell veiledning av en psykolog som er ansatt ved institusjonen og som er knyttet til psykologistudiet for å gi supervisjon og ha tilsyn med denne del av studiet (praksislærer). Studenten vil være å betrakte som psykologs medhjelper i praksistiden.

I hovedpraksis kan studentene bruke noe av tiden til innsamling av materiale til hovedoppgaven. Det viser her til reglement for hovedpraksis.

Det kreves at studentene følger et obligatorisk praksisseminar parallelt med hovedpraksis. I praksisseminaret legges spesiell vekt på drøfting av profesjonalisering, psykologrollen og forholdet til andre samarbeidende yrkesgrupper.

Påbyggingskurs

Påbyggingskursene er innsiktet på faglig fordypelse og konsentrasjon. De skal utdype ulike fagområder med sikte på styrking av kompetansen i forhold til sentrale arbeidsoppgaver i samfunnet. For å nå en tilstrekkelig fordypelse i temaer relevant for et bestemt yrkesområde, må hver student skaffe seg et visst antall kurspoeng. Et (1) kurspoeng skal normalt tilsvare 1 times katalogført undervisning pr. uke i et semester.

Instituttrådet bestemmer hvor mange kurspoeng de ulike undervisningstilbud gir og hvilke yrkesområder de er relevante for. Instituttrådet fastlegger til enhver tid hvor mange kurspoeng som kreves for å fremstille seg til eksamen.

Når det gjelder de øvrige kurspoeng som trengs (ut over minimum for det valgte yrkesområde), står studentene fritt med hensyn til hvilke påbyggingskurs de vil velge. (Under bestemte vilkår kan forskningskurs erstatte påbyggingskurs – se nedenfor.)

Adgang til påbyggingskurs ut over det obligatoriske minimum vil være avhengig av kurskapasitet.

Når det gjelder valg av påbyggingskurs, anbefales studentene å benytte seg av instituttets tilbud om studieveiledning i lærernes samtaletider.

Forsknings- og hovedoppgaveseminar

Hvert semester skal det arrangeres forskningsseminarer knyttet til pågående forskning ved instituttet eller til diskusjon av internasjonale forskningstradisjoner.

Forskningsseminarene kan være poenggivende eller ikke-poenggivende avhengig av den arbeidsinnsats stu-

dentene gjør i forbindelse med undervisningen. Kurspoeng for forskningskurs kan i bestemte tilfeller erstatte deler av de kurspoeng studentene må ha fra påbyggingskurs innen et yrkesområde. Dette gjelder når forskningsseminaret vurderes som særlig relevant for arbeid innen dette området.

For å lette studentens arbeid med hovedoppgaven vil det også bli arrangert egne hovedoppgaveseminarer.

Hovedoppgave

Senest det semestret studentene melder seg til 2. avdelingseksamen, skal de levere inn et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave). I tillegg til påbyggingskurs og forskningsseminarer skal hovedoppgaven sikre den nødvendige konsentrasjon og fordypelse i spesielle områder. Arbeidet skal ordinært være innsamling og/eller analyse av et empirisk materiale, men kan også være av teoretisk art.

Arbeidet skal vise at studenten behersker vitenskapelig fremgangsmåte, såvel som de spesielle problemstillinger og metoder som knytter seg til et valgt emne.

Studenten skal under sitt arbeid med hovedoppgaven ha oppnevnt en fast veileder.

Det er utarbeidet egne retningslinjer for datainnsamling i eksterne institusjoner og for utforming av hovedoppgaven.

Pensum

Pensum til 2. avdeling består av pensuene knyttet til felleskurset og til de påbyggingskursene som den enkelte student har valgt. Kursplanene inneholder de til enhver tid gjeldende litteraturlister vedtatt av rådet ved Psykologisk institutt.

I den grad det foreligger valgfrihet og alternativer for sammensetning av pensumlisten, vil studentene kunne få råd og veiledning av faglærerne ved utvalget. Foruten kurslitteraturen vil det også være nødvendig å lese tilleggs-litteratur i forbindelse med hovedoppgaven.

Den undervisning som blir gitt i pedagogikk, sosiologi, antropologi og andre fag som grenser til psykologi, kan studentene også ha stort utbytte av. Likevel blir studentene henvist til atskillig lesning på egen hånd. Det henvises til egne lister over anbefalt litteratur for videregående lesning.

Eksamen

Avsluttende eksamen i 2. avdeling holdes hvert semester. Eksamen består enten av to 8 timers skriftlige prøver eller en oppgitt 14 dagers oppgave på grunnlag av pensum knyttet til felleskurset, og en selvvalgt 14 dagers oppgave som ordinært er knyttet til påbyggingskursene; samt en muntlig prøve.

Ved de skriftlige prøver skal kandidaten dokumentere sine kunnskaper i og sin forståelse av anvendt psykologi i sin alminnelighet. Det vil bli lagt særlig vekt på evnen til kritisk vurdering og evnen til å se muligheter og begrensninger i anvendelse av ulike teorier og metoder og forskningsresultater.

Til muntlig eksamen vil det bli eksaminert i pensum fra felleskurs og påbyggingskurs, og poenggivende forskningskurs. Eksaminasjon kan også ta utgangspunkt i 14 dagers oppgaven.

For bestått skriftlig eksamen til 2. avdeling gis det en foreløpig karakter fra 1,0–4,0 med en desimal nøyaktighet. Denne meddeles kandidaten, som ikke kan fremstille seg til muntlig prøve før den skriftlige er bestått. Etter den muntlige prøven fastsettes den en-

delige karakter, også med en desimalnøyaktighet. Kandidater som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått eksamen.

Ved beregning av tallkarakterer til 2. avdelingseksamen teller 8 timers- og 14 dagers eksamen likt.

Hovedoppgaven teller ikke med ved fastsettelsen av karakteren ved 2. avdeling, men gis egen karakter med grad og tallverdi. Hvis en kandidat til 2. avdelingseksamen har bestått de skriftlige og muntlige prøver, men ikke fått godkjent den selvvalgte vitenskapelige undersøkelse (hovedoppgaven), kan vitnemål ikke utstedes før godkjent hovedoppgave foreligger. Har en kandidat fått godkjent hovedoppgaven, men ikke bestått de øvrige prøver, gjelder det at han/ hun må fremstille seg til de skriftlige og muntlige prøver på ny.

Det er ikke adgang til å fremstille seg til noen del av embetseksamen i psykologi mer enn 3 ganger. Den best oppnådde karakter blir gjeldende. (Om dispensasjon, se reglementet § 9.)

Karakterene etter 1. avdeling og etter 2. avdeling (som teller likt) vil til sammen utgjøre hovedkarakteren til den avsluttende embetseksamen i psykologi. På eksamensvitnemålet angis karakteren fra 1. avdeling og 2. avdeling med grad og tallverdi med en desimal. Dessuten angis en hovedkarakter med grad og tallverdi. Hovedoppgavens tittel og karakter med grad og tallverdi med en desimal angis særskilt på eksamensvitnemålet.

Adgang til embetsstudiet for søkere fra andre læresteder

Studenter som etter søknad får ekvivalent utdannelse og eksamener fra andre utdannelseinstitusjoner med deler av embetsstudiet i psykologi, kan etter vurdering i hvert enkelt tilfelle opptas i den utstrekning plasser er blitt ledige ved at ordinære studenter slutter før de har fullført embetsstudiet (Kollegievedtak av 8.9. 1972). Administrasjonsordningen for rangering av søkerne kan fås ved henvendelse til instituttet.

SOSIALANTROPOLOGI

GRUNNFAG – MELLOMFAG – HOVEDFAG

Adresse: Institutt og museum for antropologi
6. etg. Eil. Sundts Hus
P.b. 1091 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 65 26

Innledning

Sosialantropologien beskjeftiger seg med det sammenliknende studium av kultur og samfunn. Faget betegnes også som «social anthropology» i England, som «cultural anthropology» i USA, «anthropologie sociale» i Frankrike, og som «Völkerkunde» og «Ethnologie» i tysktalende land. En kunne også kalle faget sammenliknende sosiologi som flere fremtredende forskere har foreslått. Når en sammenlikner sosialantropologi og sosiologi, er det slående hvor like disse fagene er når det gjelder forutsetninger i grunnleggende teori, men hvor forskjellige de er i mye av hva forskere i de to tradisjoner faktisk gjør. Det kan være mange årsaker til dette, og noen gir en god anledning til å understreke sosialantropologiens særtrekk.

Sosialantropologiens viktigste metode for innsamling av primærmateriale er kalt feltarbeid, og hovedvekten ligger på såkalt deltakende observasjon. Denne metode har vist seg nyttig i forståelsen av sammenhengen mellom forskjellige aspekter ved samfunn og forståelse av hvilke ideer og verdier samfunnsmedlemmer handler ut fra. Metoden har sine begrensninger i og med at den intense deltakende obser-

vasjon ikke lar seg praktisere i alle situasjoner. Sosialantropologer vil i slike situasjoner gjøre bruk av andre metoder som er mer vanlig i sosiologien (intervjuer, statistiske metoder etc.), men vil likevel insistere på at man bare ved deltakende observasjon får data som gir mulighet til å registrere den totale sammenheng som sosial handling finner sted i og dermed til å forklare de forutsetninger som folk har for å handle som de gjør.

De sentrale problemstillinger i sosialantropologien er rettet mot analysen av kulturer og samfunn slik de fungerer som totale systemer og å forstå grunnlaget for vedlikehold og endring av kulturelle og sosiale former. En er også ute etter å kartlegge variasjon i samfunnsformer og å bruke denne formvariasjon analytisk til å finne frem til regelmessigheter i oppbygning av samfunn i sin alminnelighet. Ved å se på kulturer og samfunn som totale systemer har sosialantropologene kunnet påvise en rekke interessante sammenhenger mellom forskjellige aspekter av kultur og samfunn innen et område, og disse sammenhengene er blitt presentert i monografier – sosialantropologiens sentrale fremstillingsform.

Tradisjonelt har sosialantropologer vært opptatt av studiet av ikke-europe-

iske kulturer eller såkalte primitive samfunn («primitiv» viser til et teknologisk og ikke nødvendigvis et kulturelt nivå). I den senere tid har sosialantropologer også drevet forskning i «europiske» samfunn og også blitt mer opptatt av «europiske» samfunn for så vidt som disse mer og mer påvirker ikkeeuropiske samfunn. Sosialantropologien har derfor også fått en viktig oppgave som formidler av kunnskap mellom kulturer og i utviklingsproblematikk.

Nye studenter bes kontakte Institutt for sosialantropologi hvor det foretas registrering av alle nye studenter.

GRUNNFAG

Grunnfagkurset strekker seg over to semestre. Fra og med vårsemesteret 1989 blir nye studenter tatt opp hvert vårsemester, og grunnfagseksamen avholdes én gang i året, hver høst.

Grunnfagkurset tar sikte på å gi studentene

- a) en elementær trening i samfunnsvitenskapelig teori og metode slik disse er utviklet gjennom sosialantropologien.
- b) kunnskap om de viktigste regionale variasjoner i kultur og samfunnsformer.

Pensumlisten er forsøkt lagt opp slik at den samme litteratur skal kunne dekke begge siktemål.

Pensumavsnittene skal ikke oppfattes som lukkede tematiske «båser», men mer som ulike problemorienteringer i studiet av sosialt liv. Mange av artiklene kunne ha forsvart plass under flere avsnitt, og i mange tilfeller vil en finne at tema som er behandlet under ett pensumavsnitt, også er behandlet i andre avsnitt.

I nedenstående pensumoversikt er artiklene under hvert avsnitt ordnet alfabetisk og med fullstendig referanse over trykkested og år.

I siste del av pensumlista finnes en oppgave over bøker som studentene må kjøpe. Disse er merket med * i pensumlisten. En utskifting av monografier kan bli aktuelt. Studentene må være forberedt på at også andre endringer i pensum kan bli nødvendige.

Pensum består av følgende deler:

1. Innføring

Innføringen gis som et intensivt kurs over to uker. Inkludert i dette kurset er et seminar over tre fulle dager, som vanligvis arrangeres på OSI-hytta i Nordmarka.

I innføringen søker en å gi innblikk i grunntrekkene i sosialantropologi. En vil bli kjent med et eller flere norske forskningsprosjekter og bli orientert i variasjonen i norske sosialantropologers virksomhet.

Forhåndsorientering gjennom lesing av grunnboken før grunnfagkurset er en fordel.

*Keesing, R.M.: *Cultural Anthropology: A Contemporary Perspective*. Holt, Rinehart & Winston, New York & London 1981.

2. Hva er sosialantropologi

Dette avsnittet vil være en videreføring og utdyping av de grunnleggende perspektiver i sosialantropologi, og en blir kjent med den formidlingsproblematikk som knytter seg til anvendelsen av faget.

3. Sosial organisasjon og verdensbilde

4. Politikk og økonomi

5. Natur og samfunn

Pensumliste fås ved henvendelse til instituttet.

6. Monografi/regional etnografi

I dette pensumavsnittet undervises det i regionalgeografi. I tillegg blir én eller flere monografier gjennomgått. Det kan eventuelt også bli aktuelt å gjennomgå et pågående eller nylig avsluttet forskningsprosjekt. En plan for denne forelesningsserien vil foreligge ved semesterstart.

Del b) utgjør et pensum på ca. 350 sider, som gir en bred dekning av kulturvariasjonen innenfor en større region utenfor Norden, f.eks. Sørøst-Asia, Afrika sør for Sahara, Latin-Amerika. Forslag til pensum for de forskjellige regioner kan fåes ved henvendelse til instituttets ekspedisjon.

Valgfritt pensum

I tillegg skal det i samråd med faglærer legges opp ca. 150 sider valgfritt pensum, hvor studentene kan tilgodese eventuelle særinteresser.

Bøker som må kjøpes

Artikkelsamlingene Sosialantropologi 1-9. Institutt for sosialantropologi, Oslo 1989.

*Chagnon, N.: *Yanomamø. The Fierce People*. Holt, Rinehart & Winston, New York 1983.

Goffman, E.: *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York 1959 og senere utgave.

Keesing, R.M.: *Cultural Anthropology: A Contemporary Perspective*. Holt, Rinehart & Winston, New York & London 1981, eller senere utgaver.

Klausen, A.M.: *Antropologiens historie*. Gyldendal, Oslo 1981.

Klausen, A.M.: *Den norske væremåten*. Cappelen, Oslo 1984.

Odner, K.: *Finner og terfinner*. Oslo Occasional Papers in Social Anthropology No. 9, 1983.

*Weiner, A.: *The Trobrianders of Papua, New Guinea*. Holt, Rinehart & Winston, New York 1983.

Eksamen

Grunnfagseksamen holdes én gang i året i slutten av høstsemesteret. Lister over de selvvalgte delene av pensum må innleveres for godkjenning til instituttets ekspedisjon innen 15. mai. Valg av eksamensordning må opplyses på oppmeldingsskjemaet (ved sentraladministrasjonen). Hvis kandidaten ombestemmer seg med hensyn til eksamensordning, må dette meldes fra til instituttets ekspedisjon innen 1. oktober. Det kan velges mellom følgende eksamensordninger:

a) To skriftlige prøver, hver av varighet 8 timer, og en muntlig prøve.

b) En skriftlig hjemmeeksamen med en innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kan komme i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsens størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. 3500 ord (eller ca. 10 maskinskrevne sider). I tillegg kommer en muntlig prøve som under a).

Eksamensbesvarelsene skal leveres i 3 eksemplarer.

Tentamensbesvarelsene forutsettes gjennomført innenfor oppgaveseminalet som er en del av undervisningstilbudet for 2. semester grunnfag. Det er en forutsetning for å kunne gå opp etter eksamensform b) at kandidaten innleverer en skriftlig tentamensbesvarelse før eksamen avlegges, og under samme betingelser med hensyn til tidsfrist og stør-

relse som for denne. Tentamensresultatene får ingen innflytelse på eksamenskarakteren.

Kandidatene kan søke veiledning hos faglærer under tentamen, men ikke under eksamen.

* Litteratur merket med * er monografier. Disse gjelder for høst -90 og kan senere bli skiftet ut. (Se pkt. 6.)

MELLOMFAG

Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester. Det består av et felles, obligatorisk pensum, og et valgfritt pensum på 250 sider som gir mulighet til spesiell fordypelse innenfor bestemte områder/temaer.

Undervisningen er organisert i fire forelesningsrekker à 6 dobbelttimer, som tar for seg følgende punkter i pensum:

- Forelesningsrekke 1 – komponentene 2+5
- Forelesningsrekke 2 – komponent 7
- Forelesningsrekke 3 – komponentene 3+4
- Forelesningsrekke 4 – komponent 6

Valgfritt pensum

Denne del av pensum er ca. 250 sider og kan velges i tilknytning til komponentene (3), (4), (6) og (7). I tilknytning til disse komponentene som det foreleses over blir det utarbeidet litteraturlister. Disse er ment som et hjelpemiddel for studentene. Pensumlistes settes opp i samråd med faglærerne og må godkjennes av disse.

Eksamen

Eksamen kan avlegges hvert semester i en av følgende former:

- A. En skriftlig hjemmeoppgave med innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kommer i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsenes størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. ca. 3500 ord (eller ca. 10 maskinskrevne sider), den skal leveres inn i tre eksemplarer og *må være klart leselig*. I tillegg kommer en muntlig prøve.
- B. En skriftlig prøve som består av en semesteroppgave over selvvalgt emne som er godkjent av en av faglærerne. En skriftlig disposisjon for oppgaven må være godkjent av faglæreren innen den 20. februar om eksamen skal avlegges i vårsemesteret, og innen 20. september om eksamen skal avlegges i høstsemesteret. Oppgaven skal leveres inn senest første hverdag (unntatt lørdag) etter 1. mai i vårsemesteret, og første hverdag (unntatt lørdag) etter 1. november i høstsemesteret. Besvarelsens størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. ca. 7000 ord (eller ca. 20 maskinskrevne sider). To kandidater kan skrive én semesteroppgave i fellesskap. Besvarelsens størrelse skal da ligge innenfor rammen av maks. ca. 14 000 ord (eller ca. 40 maskinskrevne sider). Fellesarbeidet må utarbeides og vil vurdert etter *Regler om bruk av fellesarbeider til eksamen*, paragraf 2a (se Studiehandboka). Både for enkeltkandidater og de som samarbeider om en oppgave, kommer det i tillegg en individuell muntlig prøve.

For begge eksamensformer gjelder at grunnfagskarakteren innregnes i den endelige karakter for mellomfaget i forholdet 2:1.

Lister over de selvvalgte delene av pensum må innleveres for godkjenning til instituttets ekspedisjon i vårsemesteret innen 1. april og i høstsemesteret innen 1. oktober. Valg av eksamensordning skal oppgis ved oppmelding til eksamen. En eventuell endring av eksamensform må være meddelt instituttets ekspedisjon innen henholdsvis 1. april eller 1. oktober.

Ved valg av eksamensform B (semesteroppgave) kan den valgfrie del av pensum økes med ca. 100 sider av den litteratur som brukes i tilknytning til semesteroppgaven. I dette tilfelle kan monografien utgå.

En forutsetning for å avlegge eksamen i mellomfagstillegget er at grunnfagseksamen er bestått.

Grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget kan avlegges i samme semester. De to prøvene sensureres da separat, og karakterene slås sammen. Eventuell bestått eksamen i mellomfagstillegget annulleres dersom kandidaten ikke består grunnfags eksamen.

HOVEDFAG

For å starte på hovedfag i sosialantropologi må man f.o.m. høstsemesteret 89 ha karakteren 2.5 på samlet mellomfagseksamen.

Studenter som fullfører mellomfagsseksamen våren 89, tas opp til hovedfagsstudiet på grunnlag av dette kravet. Studenter som har avlagt mellomfagseksamen høsten 88 eller tidligere tas opp i henhold til daværende bestemmelse om 2.7 på mellomfag/mellomfagstillegget.

Sosialantropologi kan tas enten innen rammen av reglementet for samfunnsvitenskapelig embetseksamen eller som magistergrad. (Disse reglementer er å finne lenger bak i boka.)

Målsetting

Både for magistergraden og embetseksamen er målsettingen med studiet i store trekk det samme: Å gi studenten kunnskap om og forståelse av kulturformer og deres variasjon. Den sosialantropologiske forståelsesform legger stor vekt på helhetsperspektiv på samfunn og kultur, å forstå de ulike kulturformer på deres egne premisser og å anvende et globalt perspektiv i sammenlikningene. Studenten må således sette seg inn i litteratur som drøfter de metodiske problemer en slik forståelse innebærer og de forsøk som er gjort på å utforme sosialantropologisk teori om kultur og samfunn.

Gjennom arbeidet med hovedfagsavhandlingen skal studenten vise sin evne til å gjennomføre en faglig undersøkelse – fra problemavgrensning og datainnsamling til analyse og presentasjon.

Studiet tar også sikte på å gjøre de ferdige kandidater i stand til å anvende sosialantropologisk ekspertise på samfunnslivet både hjemme og ute.

Studietid

I Lånekassen godkjennes en studietid på hovedfaget på 5 semestre, men det kan ta lengre tid, særlig dersom hovedfagsoppgaven er basert på eget feltarbeid.

Det første semesteret skal brukes til å utdype kjennskapet til sosialantropologisk teori og metode, samt å utarbeide planer for hovedoppgavens tema.

Resten av studietiden må fordeles på feltarbeid og/eller utvidet pensumlesing og skriving av hovedoppgave.

Pensum

Pensum omfatter grunn- og mellomfagspensum samt en utvidelse av dette

som består av tre enheter, ialt ca. 6000 sider. Se Eksamen.

Avhandlingen må leveres innen 1. april i vårsemestret og innen 1. oktober i høstsemestret.

En forutsetning for å få cand.polit.-graden er at studenten må ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk. Sosialantropologi har ingen slik prøve i sine kurs. En liste over godkjente prøver finnes imidlertid under *Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk* i Studiehandboka.

Pensumlister skal leveres instituttets ekspedisjon sammen med avhandlingen innen 1. april i vårsemesteret og 1. oktober i høstsemesteret.

Eksamen

Hovedfagseksamen består av følgende komponenter:

1. En skriftlig 8-timers eksamen i pensumets innføringsdel (ca. 2000 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala.
2. En skriftlig prosjektreddegjørelse for hovedoppgaven som må godkjennes av veilederen.
3. En avhandling (veiledende størrelse 80-150 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala. Til avhandlingen knyttes et selvvalgt pensum på ca. 2000 sider.
4. En skriftlig 10-dagers hjemmeeksamen i det utfyllende obligatoriske pensum (ca. 2000 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala. Omfang maks. ca. 3500 ord (ca. 10

maskinskrevne sider). Muntlig eksamen med utgangspunkt i prøve 4.

En forutsetning for å ta prøve 3 og 4 er at en skriftlig prosjektreddegjørelse (punkt 2) for hovedoppgaven er godkjent av veilederen og at prøve 1 er bestått. Prøve 4 er den avsluttende prøve i hovedfaget og vil først kunne avlegges etter at prøve 1 og 3 er bestått.

Den endelige karakteren regnes ut på følgende måte: Mellomfaget teller 3/7. Prøve 1 og 4 teller 1/7 hver. Avhandlingen teller 2/7. Muntlig eksamen justerer karakteren i prøve 4.

Magistergradsstudiet

For å kunne begynne på hovedfagsdelen av magistergradsstudiet kreves avlagt mellomfagseksamen med laudabel karakter i sosialantropologi. Kravet om laud i støttefagene gjelder bare det ene støttefaget, jfr. § 4 og 7 i det generelle magistergradsreglementet for Universitetet i Oslo (se studiehandboka, Reglement for magistergraden). Det presiseres at med mellomfagseksamen menes den samlede karakter for grunnfag og mellomfagstillegget.

De 2000 siders innføring i cand. polit.-studiet er også obligatorisk for magistergradsstudiet. Pensumlisten forøvrig settes opp i samråd med veileder. Pensum i hovedfagsdelen av magistergraden settes til et veiledende antall på 6-7000 sider.

Da magistergradsstudiet skal gå ut, er siste frist for å melde seg til dette studiet 1.1. 1993.

SOSIALØKONOMI

GRUNNFAG – MELLOMFAG – HOVEDFAG EMBETSSTUDIUM

Adresse: Sosialøkonomisk institutt
Eilert Sundts hus, 12 etg.
P.b. 1095 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. 02/45 51 27

Allmenn orientering

Innledning

Det sosialøkonomiske studium har til formål å gi kunnskap om den økonomiske virksomhet og om de økonomiske og sosiale forhold i samfunnet. En studerer fenomener som produksjon, sysselsetting og arbeidsløshet, forbruk og sparing, prisdannelse, inntektsfordeling, energispørsmål, miljøproblemer, økonomisk politikk og internasjonal handel. Sosialøkonomi kan i stor grad sies å være et studium av hvordan begrensede ressurser (produksjonsutstyr, arbeidskraft, energi, naturressurser etc.) fordeles på ulike anvendelser med sikte på materielle goder, men også goder som fritidssystemer, sosial omsorg, utdanning og miljøgoder.

I sosialøkonomien forsøker en å forklare og forstå de gjeldende økonomiske mekanismer så vel som implikasjonene av alternative økonomiske ordninger. En studerer også kriterier for hva som kan sies å være en god organisering av økonomien og god økonomisk politikk.

De økonomiske resultater bestemmes dels av tekniske, naturgitte og historiske forhold og dels av de økono-

miske beslutninger hos enkeltindivider og kollektive organer. Som studium av samfunnets økonomi er sosialøkonomien spesielt opptatt av samspillet mellom de økonomiske aktiviteter og beslutninger hos de mange foretak og enkeltindivider i samfunnet. Moderne økonomier er preget av stor gjensidig avhengighet mellom individer og land. Det foreligger muligheter for spesialisering, arbeidsdeling og handel, men også konkurranse om knappe ressurser og fordelingskonflikter. Disposisjoner som kan fortone seg ubetydelige for den enkelte, kan i sum ha store samfunnsmessige konsekvenser, som for eksempel når mange hver for seg bidrar med litt forurensning. I slike tilfelle kan det bli et dårlig totalresultat dersom hvert enkelt individ følger den tilpasning som det ser seg best tjent med. Den enkelte kan ikke på egen hånd gjøre noe for å rette opp dette. Det kreves kollektive tiltak. Offentlige og andre kollektive tiltak kan ha stor betydning både direkte og ved å påvirke og sette rammer for de enkeltes disposisjoner.

I sosialøkonomi som i andre vitenskaper må vi lage oss logiske tanke-skjemaer som gir et såpass forenklet bilde av virkeligheten at den blir mer

forståelig for oss. Gjennom øvelse i å håndtere slike tankeskjemaer og ved å skaffe oss inngående kjennskap til de konkrete forhold vi søker å analysere, må vi lære oss opp i å bedømme hva slags forenklinger som er på sin plass i hvert enkelt tilfelle.

Hvis det bare gjelder å skaffe seg visse idéer om hvordan det økonomiske liv i et samfunn funksjonerer, kan en komme et stykke på vei ved et omhyggelig og klart formulert verbalt resonnement. Men når det gjelder mer vidtgående og krevende problemstillinger der en tar sikte på å komme fram til praktiske resultater, vil ofte et matematisk formulert tankeskjema være den eneste farbare vei. Dette skyldes ikke minst at en er opptatt av samspillet mellom mange samtidige disposisjoner som det er vanskelig å holde tankemessig rede på. Forsøk på å mestre de sentrale områder av sosialøkonomien uten å ta matematikken til hjelp ville derfor ikke bare være unødig tidsspille, men det ville være en altfor vanskelig oppgave for de aller fleste studenter.

En sosialøkonom må allerede fra første stund venne seg til å se nøkternt og vitenskapelig på de samfunnsøkonomiske spørsmål. Dette gjelder ikke bare for de studenter som tar sikte på en framtidig akademisk karriere, men like mye det langt større antall som kommer i praktiske yrker. En sosialøkonom i praktisk arbeid vil ha et særlig behov for solid utdannelse hvis en skal ha evne til å se de vesentlige sammenhenger og problemstillinger gjennom det mylder av detaljer en møter i sitt daglige virke.

Hvor arbeider sosialøkonomer?

En undersøkelse fra 1982 (i boken *Norske Sosialøkonomer*, utgitt ved Norske Sosialøkonomers Forenings 75

års jubileum i 1983) viser følgende om arbeidssteder for kandidater med sosialøkonomisk embetseksamen:

	Første arbeidssted etter eksamen	Siste/nåværende arbeidssted
Stat	71%	50%
Kommuner og fylker	7%	18%
Privat	22%	32%
	100%	100%

Det fremgår at en stor andel har begynt i staten, men at mange av disse senere har søkt seg over til stillinger i kommunal og privat sektor. Andre undersøkelser bekrefter denne tendensen.

Sosialøkonomisk embetseksamen gir allsidige muligheter i arbeidsmarkedet. Sosialøkonomer finnes f.eks. i så forskjellige virksomheter som bank og forsikring, oljeselskaper, datavirksomhet, videregående skole, presse- og kringkasting, helseadministrasjon, miljøvernarbeid, utenriksstjeneste og u-hjelp.

I statsadministrasjonen er det sosialøkonomer i mange høyere stillinger. Tre av de største arbeidsplassene for sosialøkonomer er Finansdepartementet, Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank. I de senere år er mange ansatt i utredningsstillinger og administrative stillinger i kommunesektoren. En del arbeider med forskning og undervisning på universiteter og høyskoler. I den private sektor arbeider de fleste sosialøkonomer i banker, i de store organisasjoner i næringslivet, i konsulentfirmaer, oljeselskaper og i planleggingsavdelinger i større bedrifter. En rekke norske sosialøkonomer har hatt sentrale stillinger i internasjonale organisasjoner. Dessuten deltar mange sosialøkonomer i offentlige utvalg.

Cand.polit.-kandidater med hovedfag i sosialøkonomi tar sikte på å dekke arbeidslivets behov for personer som har kombinert videregående studier i sosialøkonomi med andre fag. Arbeidsstedene vil ofte være de samme som for kandidater med sosialøkonomisk embetseksamen.

Både grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi kan være nyttige for studenter som tar sikte på senere arbeid i den videregående skolen, der sosialøkonomi nå har fått en langt større plass enn før. Hittil har det i mange tilfelle vært vanskelig å skaffe kvalifiserte lærere i faget.

I kombinasjon med andre fag kan både grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi gi interessante yrkesmuligheter. Grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi kan være nyttige støttefag for videregående studier i andre samfunnsfag, historie, geografi, informatikk og annen økonomisk administrativ utdanning.

Oversikt over studietilbudet

Studiet i sosialøkonomi føres fram til følgende fem eksamener:

1. Grunnfagseksamen
2. Mellomfagseksamen
3. Hovedfagseksamen
4. Sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad (exam.oecon.)
5. Sosialøkonomisk embetseksamen av høyere grad (cand.oecon.)

De tre første eksamenene gis med hjemmel i reglement for gradene cand.mag., cand.polit. og dr.polit. ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Opplegget for disse fem eksamenene er samordnet. Studiet er bygget opp av blokker som gjør det mulig å avslutte sosialøkonomistudiene på forskjellige nivåer. Studentene kan derfor velge ett

studietrinn av gangen. De kan således endre sine studieplaner underveis uten vanskeligheter. (Det gjelder dog visse krav til oppnådde karakterer.)

Figur 1 illustrerer studieordningen ved Sosialøkonomisk institutt. Venstre del gjelder for studenter som tar sikte på sosialøkonomisk embetseksamen, mens høyre del viser situasjonen for dem som tar sikte på å kombinere sosialøkonomi med andre universitetsfag i cand.mag.- eller cand.polit.-eksamen. I sistnevnte alternativ er det imidlertid ikke nødvendig å ta 3 semestre med andre fag før sosialøkonomistudiene påbegynnes.

Undervisningen bygger ikke på at en har spesielle kunnskaper i sosialøkonomi fra den videregående skolen. Studiet kan påbegynnes både høst og vår.

Uansett endelig studiemål i sosialøkonomi må alle studenter begynne med *grunnfag* i sosialøkonomi. Grunnfaget kan normalt gjennomføres på to semestre. Før melding til grunnfagseksamen må examen philosophicum og et kurs i matematikk være bestått.

De som ønsker å fortsette studiene i sosialøkonomi må deretter avlegge eksamen i *mellomfagstillegget*. Dette krever ytterligere ett semesters studium og gir, sammen med grunnfaget, full mellomfagseksamen. Alternativt kan eksamen i grunnfaget og i mellomfagstillegget tas i samme semester.

Etter fullført mellomfag i sosialøkonomi må både de som tar sikte på hovedfag i sosialøkonomi og de som planlegger å ta sosialøkonomisk embetseksamen først ta et *semesteremne i matematikk og statistikk* (med bruk av EDB). (Dette semesteremnet kan eventuelt tas på et tidligere trinn i studiet. Det kreves ingen forutgående eksamen i sosialøkonomi. Det forut-

settes imidlertid en bakgrunn i matematikk svarende til innholdet i kurset i matematikk ved grunnfaget i sosialøkonomi.) Både matematikk og statistikk er viktige hjelpemidler for sosialøkonomer.

Sosialøkonomisk embetseksamen består av tre avdelinger. *Første avdeling* består av mellomfag i sosialøkonomi og det ovennevnte semesteremnet i metodefag og kan således normalt gjennomføres på 4 semestre. *Andre avdeling* består av ett års dypere gående studier i mikro- og makroøkonomi, samt empiriske metoder.

Bestått andre avdeling vil gi sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad og rett til tittelen *exam.oecon.* Tidsrammen for denne graden blir følgende 3 år.

Tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen har en normert studietid på 2 år. For opptak til tredje avdeling stilles det visse krav til karakterer ved tidligere eksamener. I løpet av tredje avdeling skal hver student ta seks kurs og skrive en hovedoppgave. Hvert kurs vil som hovedregel kreve et halvt semesters arbeid. Hovedoppgaven krever ett semesters arbeid. Den enkelte student har stor frihet til å velge kurs etter egne interesser.

Bestått tredje avdeling vil gi full sosialøkonomisk embetseksamen med rett til tittelen *cand.oecon.*

For opptak til *hovedfag* i sosialøkonomi kreves mellomfag i sosialøkonomi (med visse krav til karakterer, se studieplan for hovedfag) samt ovennevnte semesteremne i matematikk og statistikk. Opptakskravene tilsvarer således første avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Hovedfagsstudiet er normert til fire semestre og består av andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen, en hovedoppgave og to kurs som kan velges fra

listen over kurs under tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Kravene til hovedoppgaven er de samme som for hovedoppgaven ved tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Som det vil fremgå er hovedfaget bygget opp av deler av sosialøkonomisk embetseksamen. Dette innebærer at det blir enkelt for en student å gå over fra hovedfaget til embetsstudiet i sosialøkonomi eller omvendt.

For en full cand.polit.-eksamen kreves det i tillegg til hovedfag og mellomfag i sosialøkonomi og metodefag, tre semestre med studier i andre fag, f.eks. et mellomfag eller et grunnfag og et semesteremne eller tilsvarende vektall.

Pensum og undervisning

For hvert enkelt studietilbud i sosialøkonomi er det utarbeidet pensumlister som viser hva som er gjeldende ordinært pensum. Pensumendringer kunngjøres ved oppslag. Institutt- og fakultetssekretariatet og studentutvalget vil for øvrig kunne gi opplysninger om hva som er gjeldende ordinært pensum.

Ved en pensumendring vil det i en overgangstid om nødvendig bli gitt alternative eksamensoppgaver.

Studentene trenger ikke nødvendigvis lese akkurat de bøker m.v. som er oppført i pensumlistene dersom de kan skaffe seg tilsvarende kunnskaper på annen måte. Det er kjennskapet til selve stoffet, ikke til bestemte kilder, det kommer an på.

I undervisningen vil faglærerne gi råd om hvilke deler av pensum som kreves tilegnet fullt ut og hvilke som bare kreves tilegnet i hovedtrekk. Dette vil for øvrig i de fleste tilfelle også fremgå av pensumlistene.

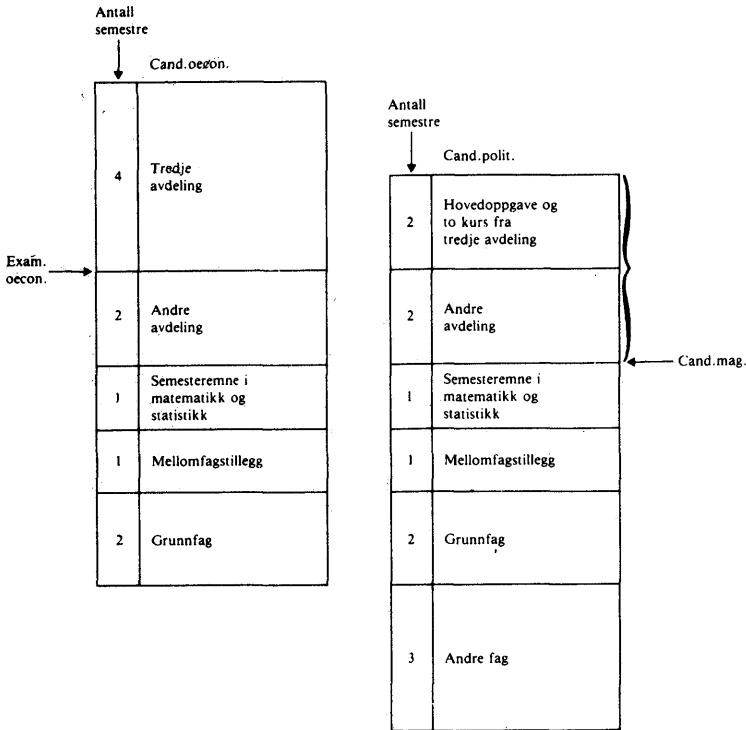

Fig. 1. Studietilbud i sosialøkonomi

På enkelte områder viser det seg å være vanskelig å finne et helt tilfredsstillende lesepensum. I slike tilfelle vil pensum også omfatte de forelesninger som blir holdt på vedkommende område.

Studentene bør ikke begrense seg til bare å skaffe seg pensumkunnskaper. De bør også prøve å orientere seg på egen hånd i den økonomiske litteratur og ta opp spesielle problemer til nøyere studium. Ved supplerende lesning kan studentene få økt forståelse og utdyping av pensumkunnskaper. I tillegg forutsettes at studentene holder seg ajour med hovedtrekkene i den aktuelle økonomiske utvikling og den aktuelle

økonomiske debatt, bl.a. ved å følge med i dagspressen.

Ved eksamen blir oppgavene gitt på grunnlag av pensum, men oppgaver vil bli forsøkt gitt i en slik form at de ikke frister til slavisk å gjengi utenat lærte avsnitt. Både kunnskaper og resonnementer som går ut over pensum, blir belønnet ved eksamen.

Undervisningen foregår i flere former. En har vanlige forelesninger. Dessuten har en seminarer. Her forutsettes det at studentene deltar aktivt ved å løse oppgaver, svare på spørsmål og stille spørsmål.

I matematikk og statistikk har en også øvelser med oppgavejennomgørelser.

Det er av stor betydning at studentene allerede på et tidlig tidspunkt i studiet danner såkalte *kollokviegrupper*. Dette er studiegrupper med 5-10 studenter, som alle forutsettes å delta aktivt i gruppens arbeid. Arbeidsmåten i en slik gruppe er gjerne at deltakerne løser en oppgave eller studerer et emne som presenteres og diskuteres i gruppen. Kollokviervirksomhet er en god måte å lære på, og gir også deltakerne øvelse i å legge fram stoffet muntlig.

Studentene bør også skrive øvelsesoppgaver som gis i løpet av semestret. En lærer stoffet langt bedre når en tvinger seg til å formulere det skriftlig, og trening i skriftlig fremstilling kommer godt med både ved eksamen og i det senere arbeid.

I pensumlistene for de enkelte studietilbud er det gitt en oversikt over undervisning som vil bli forsøkt gitt regelmessig. Det vil også bli gitt undervisning utover det som nevnes, både i form av seminarer og forelesninger. Når det finnes hensiktsmessig, kan undervisning som er oppført som forelesninger bli erstattet av seminarer og omvendt.

Detaljer om undervisningen i de enkelte semestre med angivelse av emner, tid og sted finnes i Forelesningskatalogen, som utgis hvert semester.

Selvstudium

Ingen av forelesningene eller seminarer er obligatoriske. Forelesningene vil imidlertid gi utdypninger og perspektiver i tillegg til det en kan lese seg til i pensumlitteraturen. Videre vil forelesningene ofte presentere kunnskapsstoff som ellers ikke er å finne i lærebøkene. Som nevnt i avsnittet om pensum og undervisning foran vil pensum også omfatte forelesninger som blir holdt på områder der det har vist

seg å være vanskelig å finne et helt tilfredsstillende lese pensum.

Disse forholdene gjør at det vil være vanskelig å ta eksamener i sosialøkonomi på basis av et selvstudium.

Studenter som likevel velger å gjennomføre deler av studiet som selvstudium bør kontakte de aktuelle lærere som i Forelesningskatalogen er oppført som ansvarshavende i de enkelte fag. Forelesningskatalogen utgis hvert semester. Om mulig vil det også være nyttig å ha kontakt med studenter som følger undervisningen regelmessig.

Det vil videre på Instituttet være utlagt aktuelle pensumartikler, notater, oppgaver, forelesningsplaner og annen informasjon om undervisningen. Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt vil kunne gi nærmere informasjon om dette.

Meldinger til eksamener

Den enkelte student må selv melde seg til de enkelte eksamener. Melding til eksamener skjer på spesielt skjema ved Universitetets ekspedisjonskontor. Frister for melding til eksamen gjøres hvert semester kjent i Forelesningskatalogen.

Generelle fritak for prøver og eksamener

1. Avlagt grunnfags- eller mellomfags-eksamen i sosialøkonomi ved andre norske universiteter gir adgang til fritak for tilsvarende eksamener ved Universitetet i Oslo. I slike tilfelle vil karakterene for disse eksamener bli tatt med ved utregning av avdelingskarakter for første avdeling og hovedkarakter for sosialøkonomisk embetseksamen av høyere eller lavere grad, dersom karakter-

systemet er det samme som ved Universitetet i Oslo. Ellers vil kandidater som har fått fritak på slikt grunnlag ikke få regnet ut karakter for første avdeling og hovedkarakter for embetseksamen av høyere eller lavere grad.

2. Studenter med økonomisk-administrativ utdanning fra distriktshøgskolene, handelshøgskolene eller utlandet kan også i mange tilfeller fritas for større eller mindre deler av studiet. Kandidater som har blitt fritatt på slikt grunnlag får ikke regnet ut karakter for første avdeling og hovedkarakter for embetseksamen av høyere eller lavere grad. Forøvrig henvises til en orientering om fritaksmuligheter som kan fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret Sosialøkonomisk institutt.

Diverse opplysninger

Den sosialøkonomiske forskning og undervisning ved Universitetet i Oslo er knyttet til Sosialøkonomisk institutt.

Fakultetets bibliotek inneholder både pensumbøker og andre bøker foruten viktige norske og utenlandske tidsskrifter. Studentene anbefales å benytte biblioteket til å bli kjent med litteratur også utenom pensum. Faglærerne vil på forespørsel bistå med rettledning om litteratur på forskjellige felter.

Foruten Fakultetsbiblioteket finnes et stort spesialbibliotek i Statistisk Sentralbyrå, Skippergata. Dette inneholder en meget rikholdig og ajourført samling av statistisk og økonomisk litteratur. Videre henledes oppmerksomheten på Universitetsbiblioteket.

Ved siden av Memoranda, abonnementsserien for studenter og andre publikasjoner om spesielle forsknings-

resultater utgir Sosialøkonomisk institutt en del materiale til bruk i studiet. Noe av det inngår i pensum og selges i Universitetsbokhandelen.

Studentutvalget bistår nye studenter med opplysninger angående studiet.

En av de fire første dagene i hvert semester avholder Utvalget et spesielt orienteringsmøte for nye studenter. Tid og sted for møtet kunngjøres ved oppslag og/eller i Forelesningskatalogen.

STUDIEPLAN FOR GRUNNFAG

Innhold

Grunnfagsstudiet tar sikte på å gi en generell innføring i sosialøkonomi, både i teoretisk økonomi og i anvendt økonomi.

Teoretisk økonomi er delt inn i (1) bakgrunn og metode, (2) mikroøkonomisk teori og (3) makroøkonomisk teori.

I mikroøkonomi studeres den økonomiske atferd til de enkelte husholdninger og bedrifter, omsetning og prisdannelse for de enkelte varer og tjenester og samspillet mellom de forskjellige markeder. Mikroøkonomisk teori utgjør et viktig grunnlag for økonomisk velferdsteori, som studerer prinsipper som kan brukes til å vurdere alternative økonomiske ordninger eller alternative utforminger av den økonomiske politikk fra et samfunnmessig synspunkt. I makroøkonomi studeres sammenhenger mellom de totalstørrelser som karakteriserer et lands økonomiske situasjon og utvikling: Produksjon, forbruk, investering, eksport, import, generelt prisnivå, arbeidsledighet osv.

I anvendt økonomi anvendes økonomisk teori i analysen av konkrete næringsøkonomiske og sosiale problemer. I grunnfaget behandles følgende

emner i anvendt økonomi: befolkningslære, arbeidsmarked, økonomisk vekst, norsk økonomisk historie etter 1945, jordbruk, miljø og forurensninger, olje og energi, nasjonal- og bedriftsregnskap.

I grunnfaget inngår dessuten et pensum i matematikk. De viktigste emnene i pensum er funksjoner av en og flere variable, derivasjon og maksimums- og minimumsproblemer.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av to semestre. Hvert høstsemester gjennomgås makro-økonomiske emner og hvert vårsemester mikro-økonomiske emner. Undervisningen i bakgrunn og metode og i matematikk blir holdt hvert semester. Nærmere opplysninger om hvilken undervisning som gis, finnes i Forelesningskatalogen, som utgis hvert semester.

Eksamen og karakterer

Grunnfaget avsluttes med en eksamen som består av to skriftlige prøver, en i teoretisk økonomi og en i anvendt økonomi. Ved begge prøvene kan kandidatene bli prøvet også i pensum i bakgrunn og metode og i matematikk. Til hver av prøvene gis det 6 timer.

Det er viktig at studiet av teoretisk økonomi og anvendt økonomi sees i sammenheng, og ved hver av de skriftlige prøvene forutsettes det at kandidatene også kan benytte relevant stoff fra det andre emnet.

Grunnfagseksamen arrangeres hvert semester.

Det gis *karakterer* etter gradert vurdering. Karakteren for grunnfaget er et gjennomsnitt av karakteren for hver av de to skriftlige prøvene. Hver av de to prøver teller likt.

Dersom én av de to skriftlige prøvene ikke blir bestått, må begge prøvene tas om igjen i et senere semester.

Pensum

Oppdaterte pensumlister fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

STUDIEPLAN FOR MELLOMFAG

Innhold

Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester.

Mellomfagstillegget er inndelt i følgende tre emneområder: (1) aktivitetsregulering, stabilisering og vekst, (2) allokering og fordeling og (3) økonomiske systemer. (1) bygger på pensum i makroøkonomisk teori i grunnfaget. (2) bygger på pensum i mikroøkonomisk teori og miljø og forurensninger i grunnfaget.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av ett semester. Nærmere opplysninger om hvilken undervisning som gis, finnes i Forelesningskatalogen.

Eksamen og karakterer

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves *enten* at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i et tidligere semester, *eller* at kandidaten melder seg til grunnfagseksamen samtidig med oppmeldingen til eksamen i mellomfagstillegget. I det siste tilfellet gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Eksamen i mellomfagstillegget består av en skriftlig prøve på 6 timer, og en muntlig prøve. Studenter som ikke består den skriftlige prøve, kan ikke fremstille seg til muntlig prøve.

Ved eksamen vil kandidatene kunne bli prøvet også i de deler av grunnfagspensum som mellomfagstillegget bygger på.

Det gis karakterer etter gradert vurdering. Ved beregning av den endelige karakter for mellomfagstillegget gis karakteren for den skriftlige prøve vektall 2 og karakteren for den muntlige prøve vektall 1.

Ved beregning av den endelige karakter for hele mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vektall 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektall 1.

Pensum

Oppdaterte pensumlister fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

STUDIEPLAN FOR SEMESTEREMNE I MATEMATIKK OG STATISTIKK

Innhold

Matematikk og statistikk er viktige hjelpedisipliner i sosialøkonomien. Ofte vil økonomiske analyser være basert på matematiske modeller. Matematikkdelen av semesteremnet vil særlig dreie seg om matematisk analyse (funksjoner av en og flere variable).

For å få konkretisert sammenhengen som inngår i økonomiske modeller vil en trenge empiriske data. Men disse data er ofte preget av usikkerhet og variasjon, og for å trekke informasjon ut av slike data trenger en statistiske metoder. Statistikkdelen av me-

todesemestret vil bestå i noe sannsynlighetsregning, hypoteseprøving, estimering (koeffisientbestemmelse) og enkel regresjonsanalyse.

I metodesemestret vil det også bli undervist i system(er) for matematisk og statistisk analyse på regnemaskin, for tiden MINITAB.

Undervisning

Undervisningen vil gå over hele semestret i både matematikk og statistikk. Statistikkdelen vil bli undervist sammen med SS1, statistikk grunnfag. I begynnelsen av semestret vil det bli gitt intensiv undervisning i bruk av EDB (MINITAB). En semesteroppgave hvor bruk av EDB inngår, må være godkjent før eksamen. Se ellers forelesningskatalogen.

Eksamen og karakterer

En semesteroppgave må være godkjent før eksamen. Eksamen består av to skriftlige prøver, en i matematikk og en i statistikk, som kan avlegges i samme eller forskjellige semestre. Til prøven i matematikk gis det 5 timer og til prøven i statistikk 6 timer. Karakteren for semesteremnet er et gjennomsnitt av karakteren for hver av de to skriftlige prøver. Hver av de to prøver teller likt. En student som samtidig går opp til begge prøver og bare består den ene, kan beholde eksamensresultatet for denne prøven. Begge prøver må være bestått for at semesteremnet skal være bestått. Det vil bli holdt eksamen hvert semester.

Pensum

Oppdaterte pensumlister fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Fritak for prøver i semesteremnet i matematikk og statistikk

De som har avlagt tilsvarende prøve i matematikk og/eller statistikk kan bli fritatt for eksamen i semesteremnet, helt eller delvis.

Spesielt gjelder følgende:

De som har bestått eksamen i MA 100 + Ma 105 ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet vil bli fritatt for prøven i matematikk i semesteremnet.

De som har bestått prøven i SS 1 i statistikk grunnfag ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet i 1986 eller senere, vil bli fritatt for prøven i statistikk og for semesteroppgaven (hvor bruk av EDB inngår). Tilsvarende gjelder for de som har bestått prøven i SS 2 under statistikk grunnfag våren 1986 eller tidligere.

De som har bestått eksamen i S 091 eller tilsvarende kurs ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet vil bli fritatt for prøven i statistikk, men de vil ikke bli fritatt for semesteroppgaven.

STUDIEPLAN FOR HOVEDFAG

Den som skal begynne på hovedfagsstudiet i sosialøkonomi må ha bestått følgende eksamener:

- (1) mellomfagseksamen i sosialøkonomi med karakteren 2.7 eller bedre, enten i hele mellomfaget eller i mellomfagstillegget.
- (2) eksamen i det semesteremnet i matematikk og statistikk (med bruk av EDB) som inngår i første avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Hovedfaget i sosialøkonomi kan normalt gjennomføres på fire semestre og består av:

- a) 2. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.
- b) to kurs som kan velges fra listen over kurs under 3. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Det kan ikke velges kurs med et innhold som allerede er dekket av cand.mag.-graden. Kursene skal normalt være i økonomi eller økonometri. Høyst ett av kursene kan være i matematikk, matematisk statistikk eller informatikk.
- c) en vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave) over selvvalgt emne innenfor et spesielt område av faget.

Hensikten med hovedoppgaven er at studentene skal få øvelse i å arbeide selvstendig med en økonomisk problemstilling. Oppgaven må inneholde økonomisk-teoretiske resonneringer. Det er forutsatt at hovedoppgaven vil kreve ett semesters fulltidsarbeid. Kravene til hovedoppgaven er de samme som for hovedoppgaven ved tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. For hovedoppgaven gis karakteren godkjent.

For øvrig henvises til en orientering om arbeidet med hovedoppgaven som kan fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Hovedfaget avsluttes med en muntlig eksamen. Ved den muntlige prøven kan studentene eksamineres i hele sitt hovedfagspensum og i emner i tilknytning til hovedoppgaven.

Ved beregning av hovedkarakteren for hovedfaget veier avdelingskarakteren ved andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen 1/2 og hvert av de to valgfrie kurs og den avsluttende muntlige eksamen 1/6. Det gis karakterer etter gradert vurdering.

Når det gjelder adgangen til å ta eksamener om igjen, gjelder samme regler som for sosialøkonomisk embetseksamen.

SOSIALØKONOMISK EMBETSEKSAMEN

Reglement

§ 1

Sosialøkonomisk embetseksamen består av tre avdelinger og gir rett til tittelen *candidata/candidatus oeconomiae* (*cand.oecon.*). Bestått andre avdelingseksamen gir rett til tittelen *examinata/examinatus oeconomiae* (*exam.oecon.*).

§ 2

Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke emner og fag det skal avlegges eksamen i, antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs, seminarer og oppgaver.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fire semestre, andre avdeling på to semestre og tredje avdeling på fire semestre.

I tredje avdeling inngår et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave) over et godkjent emne.

§ 3

Før melding til eksamen i første avdeling må examen *philosophicum*¹ være bestått. Før melding til eksamen i andre avdeling må første avdeling være bestått. Før melding til eksamener i tredje avdeling må andre avdeling være bestått.

Kollegiet kan fastsette visse minstekrav for oppnådde karakterer ved lavere avdelinger for melding til en høyere avdeling.

§ 4

Det brukes følgende alternative karakter systemer:

1) Karakterene:

Laudabilis prae ceteris	1.0-1.5
Laudabilis	1.6-2.5
Haud illaudabilis	2.6-3.2
Non contemnendus	3.3-4.0

2) Karakteren:

Godkjent.

Den som ikke har oppnådd karakter som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, bestemmes av collegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 5

På vitnemålet for embetseksamen oppføres karakteren for de eksamener og prøver som inngår, gjennomsnittskarakteren for hver avdeling og hovedkarakteren. Dessuten oppføres tittel og karakter for hovedoppgaven. På vitnemålet for bestått andre avdelingseksamen (*exam.oecon.*) oppføres karakteren for de eksamener og prøver som inngår, og gjennomsnittskarakteren for henholdsvis førte og andre avdeling.

En kandidat som har avlagt flere eksamener enn det som kreves, kan velge hvilke som skal telle med ved beregning av hovedkarakteren. Kandidaten kan få karakterene i de øvrige eksamener påført vitnemålet som særskilt tillegg.

Kollegiet kan fastsette hvor stor del av eksamen som må være avlagt ved fakultetet for at det kan utferdiges vitnemål for embetseksamen.

§ 6

Ny avdelingseksamen kan avlegges uten at forutgående eksamener tas om igjen. En kandidat som flere ganger

1) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

har avlagt samme eksamen, kan velge hvilket resultat som skal tas med på vitnemålet og ved utregning av hovedkarakter.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 7

Fakultetet kan frita for eksamen eller prøve:

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved Universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til Kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 8

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglement, inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel til det.

STUDIEPLAN FOR SOSIALØKONOMISK EMBETSEKSAMEN

Studieordning m.v.

Studiet til sosialøkonomisk embets-eksamen er delt i tre avdelinger (regl. § 1).

Første avdeling består av mellomfag i sosialøkonomi og et semesteremne i metodefag (matematikk og statistikk). For nærmere orientering om første avdeling vises til studieplanen for grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi og semesteremnet i matematikk og statistikk (med EDB).

Andre avdeling består av to semesters videregående studier i de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøko-

nomi og empirisk metode. Før melding til eksamen i andre avdeling må første avdeling være bestått.

Tredje avdeling, som normalt kan gjennomføres på 4 semestre, består av seks kurs og en hovedoppgave. Før melding til eksamen i tredje avdeling må andre avdeling være bestått. Dessuten kreves karakteren 2,7 eller bedre i minst én av følgende tre eksamener:

1. mellomfag i sosialøkonomi
2. mellomfagstillegg i sosialøkonomi
3. andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fire semestre, andre avdeling på to semestre og tredje avdeling på fire semestre (regl. § 2, andre avsnitt).

Et normalt studieopplegg vil gi følgende tidsskjema for de enkelte eksamener:

Første semester:

Kurs i matematikk under grunnfaget i sosialøkonomi.

Andre semester:

Grunnfagseksamen i sosialøkonomi.

Tredje semester:

Eksamen i mellomfagstillegget i sosialøkonomi.

Fjerde semester:

Eksamen i semesteremnet i matematikk og statistikk.

Sjette semester:

Eksamen i andre avdeling.

Sjuende – tiende semester:

Eksamener under tredje avdeling og hovedoppgave.

Regler for rekkefølgen av de forskjellige eksamener er gitt i reglementets § 3.

Ovenstående tidsskjema kan fravikes på følgende punkter når det gjelder rekkefølgen av de enkelte eksamener:

Eksamen i semesteremnet i matematikk og statistikk kan avlegges på et hvilket som helst tidspunkt før oppmelding til eksamen i andre avdeling. Det er f.eks. tillatt å ta denne eksamen for grunnfagseksamen i sosialøkonomi.

Grunnfagseksamen i sosialøkonomi kan tas samtidig med eksamen i mellomfagstillegget.

Andre avdeling

I andre avdeling behandles de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøkonomi og empirisk metode. Både i mikroøkonomi og makroøkonomi tas det sikte på å kombinere teoriundervisningen med anvendelser av teorien på konkrete økonomiske problemer.

Mikroøkonomi

Innenfor mikroøkonomiske emner gis det en videregående innføring i analyse av den økonomiske atferd i husholdninger og foretak, tilpasninger i forskjellige typer av markeder og velferdsøkonomi. Spesielt blir det lagt vekt på forståelse av forskjellige markedsformer, markeders reaksjoner på endringer i ytre forhold (offentlig politikk, naturgitte og internasjonale forhold) og samspill mellom markeder. Herunder behandles enkeltbransjers evne til å konkurrere, forhold som påvirker næringsstrukturen og forholdet mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet. Stoffet er viktig som grunnlag for forståelse og vurdering av ressursallokeringen og inntektsfordelingen i samfunnet.

Makroøkonomi

De teoriene for sysselsetting, vekst, inflasjon og betalingsbalanse som også inngår i pensum til grunn- og mellomfag, blir her mer inngående analysert.

Grunnlaget for teoriene blir drøftet samtidig som en tar opp enkelte alternative betraktningmåter. Som bakgrunnsstoff studerer en hovedtrekk i den historiske utviklingen når det gjelder økonomisk vekst og konjunkturer i vestlige land.

Det legges spesiell vekt på slike forhold som er av særlig betydning ved utformingen av den makroøkonomiske politikken (finanspolitikken, pengepolitikken, valutapolitikken, inntektspolitikken) i små land med stor utenrikshandel. Herunder må studentene skaffe seg et visst kjennskap til de virkemidlene og de planleggingsmodellene som brukes i Norge.

Empirisk metode

Faget handler i hovedsak om hvordan en kan tallfeste variablene og sammenhengene som inngår i økonomiske teorier. En del av faget handler om hvordan en går fram for å skaffe seg pålitelige data for de aktuelle variablene.

Den andre delen av faget handler om tallfesting av sammenhengene mellom variablene. Økonomer kan sjelden utføre kontrollerte eksperimenter og er stort sett henvist til å observere den utvikling som blir til gjennom samspillet mellom deltakerne i det økonomiske liv. Ved tolking av slike data er det mange feilkilder, ettersom det normalt vil være mange forskjellige forhold som har variert samtidig. I faget blir det gitt en første innføring i hvordan en i gunstige tilfeller kan komme utenom disse problemene enten ved å finne fram til datamaterialer der sammenhengene blir spesielt tydelige, eller ved å bruke analysemetoder der en kan skille ut effekten av hver enkelt av variablene. Det blir gitt eksempler på hvordan dette gjøres i praksis. I denne delen av undervisningen brukes datamaskiner.

Stor vekt blir lagt på å gjennomgå de viktigste feilkildene ved de enkle metodene.

Problemene forsterkes av at teoretiske sammenhenger sjelden skal oppfattes som eksakte; de antas bare å gjelde som en form for gjennomsnitt. Dessuten spesifiserer teorien sjelden alle variable som antas å virke inn, men bare de som regnes som viktigst. Dette gjør det nødvendig å bruke begrepsapparatet fra matematisk statistikk, og statistikkdelen av semesteremnet i metodefag blir derfor en viktig bakgrunn for studiet av empiriske metoder i sosialøkonomien. Skal en trenge videre inn i problemene, trengs det et mer solid grunnlag i matematisk statistikk. En videreføring som inkluderer matematisk statistikk blir gitt i de økonomiske valgemnene i tredje avdeling.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av to semestre. Undervisningen i mikroøkonomi og empirisk metode dubleres slik at ny tosemesters syklus starter både vår og høst. I makroøkonomi starter undervisningen en gang i året, og forskjellige emner behandles vår og høst. Fordelingen av emner på de to semestrene er imidlertid slik at det er mulig å begynne å følge undervisningen både høst og vår.

Eksamen og karakterer

Andre avdeling avsluttes med en eksamen som består av tre skriftlige 6-timers-prøver, en i mikroøkonomi, en i makroøkonomi og en i empirisk metode. Det er viktig at studiet av disse tre emneområdene sees i sammenheng, og ved hver av de skriftlige prøvene forutsettes det at kandidatene

også kan benytte relevant stoff fra de andre emnene. Ved eksamen vil kandidatene også kunne bli prøvet i de deler av mellomfagspensum som andre avdeling bygger på.

Alle tre prøver tas i samme semester. Dersom en av de skriftlige prøvene ikke blir bestått, må alle prøvene tas om igjen i et senere semester.

For hver av de tre prøvene gis det karakterer etter gradert vurdering. Karakteren for andre avdeling er et gjennomsnitt av karakterene for de tre prøvene. Hver av de tre prøvene teller likt.

Pensum

Oppdaterte pensumlister fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Tredje avdeling

Innhold

I løpet av tredje avdeling skal hver student ta seks kurs og skrive en hovedoppgave. Hvert kurs har et omfang som tilsvarer $\frac{1}{2}$ semesters fulltidsarbeid. Undervisningen i et kurs vil imidlertid vanligvis strekke seg over hele semestret.

Kurs som ikke bygger på andre 3. avdelingskurs kalles *A-kurs*. Kurs som bygger på A-kurs kalles *B-kurs*, og ytterligere påbygging kalles *C-kurs*.

Følgende kurs kan holdes:

- mikroøkonomi A-kurs
- mikroøkonomi B-kurs
- makroøkonomi A-kurs
- makroøkonomi B-kurs (dynamisk analyse)
- makroøkonomi, åpne økonomier
- samfunnsøkonomisk planlegging
- penger og kreditt

- offentlig økonomikk
- internasjonal handel og handelspolitikk
- økonometri A-kurs (med matematikk og statistikk for økonometrikere)
- økonometri B-kurs (to alternative kurs)
- matematikk for økonomer
- matematisk økonomi B-kurs
- bedriftsøkonomi, styring av foretak
- bedriftsøkonomi, finanst teori
- regional- og transportøkonomi
- konkurranseformer og reguleringspolitikk
- arbeidsmarkedsøkonomi
- olje- og energiøkonomi
- miljøøkonomi
- økonomisk historie
- økonomiske systemer
- utviklingsøkonomi
- økonomisk demografi
- inntektsfordeling og sosialpolitikk
- informatikk for økonomer

I tillegg kan det arrangeres andre kurs.

A-kursene i mikroøkonomi og i makroøkonomi er obligatoriske. De øvrige fire kurs kan velges fritt fra listen ovenfor (med den begrensning som ligger i at de kursene som ligger til grunn for B-kurs og C-kurs også tas) ut fra personlige interesser, eller ut fra hva slags arbeid en tar sikte på.

A-kursene i mikroøkonomi, makroøkonomi og økonometri og kurset i matematikk for økonomer blir arrangert annet hvert semester. Andre kurs som det er stor etterspørsel etter vil også bli forsøkt holdt annet hvert semester. Hvert semester blir det utarbeidet en plan for hvilke kurs som for-
søkes arrangert i de påfølgende fire semestre. Denne planen er imidlertid ikke bindende. Hvilke kurs som faktisk vil bli gitt, blir avgjort av Institutt-rådet semester for semester.

Nærmere beskrivelser av innholdet i de enkelte kurs, litteraturlister og

undervisningsplaner fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Hovedoppgaven

Emne for oppgaven kan velges innenfor hele kretsen av økonomiske fag. Opplegget og det ferdige arbeidet skal godkjennes av instituttets hovedoppgavekomité. Denne komitéen utpeker også en veileder for hver student. Arbeider av rent beskrivende art gættas ikke. Oppgaven må inneholde økonomisk-teoretiske resonnementer.

Siste frist for godkjenning av hovedoppgaven for studenter som skal opp til avsluttende muntlig eksamen vil bli kunngjort i forelesningskatalogen. Hensikten med denne oppgaven er bl.a. at studentene skal få en viss øvelse i å arbeide selvstendig med et problem. Det er forutsatt at hovedoppgaven vil kreve ett semesters fulltidsarbeid. Arbeidet med hovedoppgaven kan imidlertid strekkes ut over flere semestre hvis studenten samtidig følger kursundervisningen. Antall sider vil avhenge av problemets art.

For hovedoppgaven gis karakteren godkjent, jfr. alternativ 2) i § 4 i reglement for sosialøkonomisk embets-eksamen.

For øvrig henvises til en orientering om arbeidet med hovedoppgaven som kan fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Eksamen og karakterer

Det holdes skriftlig eksamen i hvert enkelt kurs og en avsluttende muntlig prøve. Kandidatene må være forberedt på å bli prøvet i hele sitt pensum, herunder også relevante deler av pensum i første og andre avdeling.

Alle skriftlige eksamener har 6 timers varighet. Eksamen i et kurs arrangeres bare i det semestret undervisning blir gitt og i det påfølgende semestret. Eksamen i kursene makro A, mikro A, økonometri A og matematikk for økonomer holdes hvert semester.

Den muntlige prøven ved den avsluttende eksamen skal ikke holdes før sensuren for de skriftlige prøvene har falt, og bare de som har bestått alle de 6 skriftlige prøvene, kan gå opp til den muntlige prøven.

Ved den muntlige prøven skal en student vanligvis eksamineres i 50-60 minutter. Studentene kan eksamineres i hele sitt pensum og i emner i tilknytning til hovedoppgaven.

Både ved kurseksamener og ved den avsluttende muntlige eksamen gis det karakterer etter gradert vurdering. Karakteren for tredje avdeling er et veid gjennomsnitt av karakterene ved de seks skriftlige prøvene og den muntlige prøven, der hver kurseksamen teller 1/8 og den muntlige prøve ved den avsluttende eksamen teller 2/8.

En student har adgang til å avlegge prøve i flere enn fire av de valgfrie kursene, og kan velge hvilke kurs som skal telle med ved beregning av avdelingskarakteren.

For en som har fullført embetseksamen, er det adgang til senere å gå opp til eksamen i ett eller flere av de valgfrie kursene. Karakteren for slike kurseksamener kan påføres vitnemålet som særskilt tillegg.

Karaktersystemet

Ved de skriftlige prøvene i de enkelte fag og ved de muntlige prøvene gis graderte karakterer som angitt i reglementets § 4, alternativ 1).

Karakterene for de enkelte skriftlige og muntlige prøver gis med en desimal.

For hovedoppgaven gis karakteren godkjent, jfr. alternativ 2) i reglementets § 4.

Hovedkarakteren for full embetseksamen (cand.oecon.) beregnes som et gjennomsnitt av de tre avdelingskarakterene med vektene

$\frac{1}{4}$ for første avdeling,

$\frac{1}{4}$ for andre avdeling og

$\frac{1}{2}$ for tredje avdeling.

Hovedkarakteren for sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad (exam.oecon.) beregnes som et gjennomsnitt av avdelingskarakterene for første og andre avdeling. Hver av de to avdelinger teller likt.

Avdelingskarakteren for første avdeling beregnes som et veid gjennomsnitt av karakterene for mellomfaget i sosialøkonomi og semesteremnet i matematikk og statistikk, med vektene $\frac{3}{4}$ for mellomfaget og $\frac{1}{4}$ for semesteremnet.

Karakteren for andre avdeling er et gjennomsnitt av karakterene for de to prøvene. Hver av de to prøvene teller likt.

Karakteren for tredje avdeling er et veid gjennomsnitt av karakterene ved de seks skriftlige prøvene og den muntlige prøven, der hver kurseksamen teller 1/8 og den muntlige prøve ved den avsluttende eksamen teller 2/8.

Avdelingskarakterene og hovedkarakteren anføres med grad og tallverdi som angitt i alternativ 1) i reglementets § 4.

For bestått eksamen kreves at ingen av enkeltkarakterene er dårligere enn 4.0.

De som har fullført andre avdeling kan få vitnemål for lavere grad av sosialøkonomisk embetseksamen (exam.oecon.). De som har fullført tredje avdeling kan få vitnemål for full sosialøkonomisk embetseksamen (cand.oecon.).

I reglementets § 5 er det gitt bestemmelser om hvilke karakterer som skal føres på vitnemålet. Det vil også bli angitt i hvilket semester den enkelte karakter er oppnådd.

Den som er fritatt for en eller flere prøver, får som hovedregel ingen avdelingskarakter eller hovedkarakter for eksamener som inneholder prøver det er gitt fritak for.

En kandidat som etter å ha fullført embetseksamen, går opp til og består eksamen i et eller flere av de valgfrie kursene i tredje avdeling, kan få resultatene av slike tilleggseksamener påført vitnemålet med angivelse av tidspunkt for avleggelsen. Resultatene av slike tilleggsprøver medregnes ikke i hovedkarakteren.

Hjelpemidler ved eksamen

Ved alle de skriftlige deler av Sosialøkonomisk embetseksamen og sosialøkonomi (grunnfag, mellomfag og hovedfag) er følgende hjelpemidler tillatt:

1. Rettskrivningsordlister.

2. ~~Lommekalkulator~~/logaritmetabell/statistiske tabeller.
3. K. Sydsæter og B. Thalberg i samarbeid med O.J. Mørkved: *Matematisk Formelsamling*, Oslo 1976 eller senere utgaver.
4. *Statistisk årbok*, en av de siste utgaver.

Ved matematikkprøvene, prøven i statistikk i semesteremnet og prøven i empirisk metode i 2. avdeling (og i hovedfaget) er all skrevne og trykte hjelpemidler samt lommekalkulatorer tillatt.

Ved enhver eksamen kan eksamenskommissjonen bestemme om ytterligere hjelpemidler skal tillates. Studentene må derfor være forberedt på at det ved enkelte oppgaver kan bli utlevert til dem andre hjelpemidler til bruk under eksamensbesvarelsen. Slike hjelpemidler må kandidaten ikke forsyne med kommentarer, merker, notater eller henvisninger.

De av hjelpemidlene 1-4 som kandidatene har med seg må være uten tilføyelser, notater, merknader eller henvisninger.

SOSIOLOGI

GRUNNFAG – MELLOMFAG – EMBETSSTUDIUM

Adresse: Instituttet for sosiologi
 Eilert Sundts hus, 7 etg.
 P.b. 1096 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 52 57
 Telefax (02) 45 52 53

Innledning

Sosiologien er vitenskapen om menneskelig samliv, og om sosiale systemer: grupper, institusjoner og organisasjoner, hele samfunn.

Sosiologien studerer de ulike samfunnsenheters utvikling, indre oppbygging og virksomhet, og de konflikt- og samholdstendenser, interesse- og maktforhold som preger disse enhetene, men også samspill og konflikt mellom flere sosiale enheter. Sosiologien søker å forstå ulike typer samfunn og gruppers egenart. Faget analyserer både hvorledes samfunnsforhold er betinget av økonomiske, teknologiske og kulturelle forhold, og hvorledes samfunnets og individers problemer springer ut av forhold i samfunnet.

Mange sosiologer søker å bidra til befolkningens kritiske og konstruktive forståelse av samfunnet. Med forankring i denne forståelse håper de å bidra til løsninger av problemer som oppstår innen eller mellom grupper; det være seg i forholdet mellom sosiale klasser, mellom de styrende og de styrte, mellom kulturelle grupper eller raser, på arbeidsmarkedet, i privat og offentlig omsorg, i skolen, i nabolaget og i forbindelse med samfunnets forvaltning av straff og belønning.

Sosiologen danner sine begreper såvel ut fra teoretiske betraktninger som på grunnlag av innsamlet materiale, mens virkeområdet strekker seg fra teoretisk grunnlagsforskning til forskning med et mer praktisk siktepunkt.

I sosiologiens metoder inngår statistikk og matematiske modeller, intervjueteknikk, deltagende observasjon og bruk av historiske og samtidige dokumenter og registre.

Mange ferdig utdannede sosiologer arbeider ved forskningsinstituttene og universitetene. Mange er også engasjert i planlegging og utredning i offentlig forvaltning og større organisasjoner, i informasjonsarbeid og i rådgivnings- og konsulentvirksomhet. En del sosiologer er også gått inn i skoleverket.

Studieplan

Embetseksamen i sosiologi – cand. sociol. – består av to avdelinger med samlet studietid beregnet til 6 år. Det kan bli endring i studieplanen for embetsstudiet ved innføring av ny cand. polit.-ordning. Opplysninger om dette kan fås på instituttet.

Magistergradseksamen avlegges innenfor rammen av gjeldende magistergradsordning. Det henvises til Reglement for magistergraden ved Univer-

sitetet i Bergen og Universitetet i Oslo bak i Studiehåndboken, samt til de spesielle magistergradsforskrifter som gjelder for sosiologi og som fås på instituttets ekspedisjonskontor. Studenter som tar sikte på denne eksamen, bør tidligst mulig søke kontakt med Instituttet for sosiologi. Magistergradsordningen vil bli avviklet. Nye magistergradsstudenter må derfor la seg registrere innen 31.12. 1992.

Sosiologi som hovedfag under cand. polit.-ordningen skal innføres 1990/91. Studieplan skal utarbeides i løpet av vårsemesteret 1990. Studenter interessert i denne eksamensform kan henvende seg til instituttet for flere opplysninger.

GRUNNFAG

Pensum

Grunnfagsstudiet er beregnet til to semestre og er identisk med mellomfagsstudiets første del. Mellomfagsstudiets annen del (mellomfagstillegget) tar normalt ett semester. I begynnelsen av hvert semester arrangeres et orienteringsmøte.

En del av pensumlitteraturen er samlet i 4 grunnfagskompendier som fås kjøpt ved instituttets ekspedisjonskontor. Grunnfagskompendium 1 erstatter/supplerer tidligere Grunnfagskompendiet og Tillegg.

Det legges opp pensum innen følgende områder:

- A. Innføring i sosiologi
- B. Klassiske tekster
- C. Teoretisk og metodisk utdypning
- D. Samfunn, historie og sosial endring
- E. Formidling og undervisning
- F. Selvvalgte skrifter

F. Selvvalgte skrifter

(Årlig oppdatert liste over skrifter for selvvalg.)

Under dette punktet skal en legge opp skrifter som utdyper det obligatoriske pensum, til sammen 600 sider hvorav minimum 200 velges fra 4b: «Samfunn, historie og sosial endring: konkret samfunnsstoff». Forøvrig velges fritt fra lista. Skriftene er gruppert i følgende områder:

1. Allmenn sosiologi
2. Klassiske tekster og kommentarer
3. Teoretisk og metodisk utdypning
- 4a. Samfunn, historie og sosial endring: allment
- 4b. Samfunn, historie og sosial endring: konkret samfunnsstoff.

Pensumlister fås ved henvendelse til Ekspedisjonen, Instituttet for sosiologi. For å få nye bøker oppført på selvvalgt liste, skal disse være skriftlig anbefalt av fast ansatt lærer. Undervisningsutvalget kan oversende forslag fra andre til fast ansatt lærer.

Undervisning

Undervisningen for grunnfag strekker seg over to semestre. Det er ikke formelle krav om deltakelse i undervisningen.

Ved siden av forelesningene gis det tilbud om gruppeundervisning med oppgaveskriving, ledet av hovedfagsstudenter. Det anbefales å følge gruppeundervisningen, som forutsetter aktiv deltakelse.

Eksamen

Grunnfagseksamen holdes i slutten av hvert semester. Ved oppmelding til eksamen skal kandidaten levere oversikt over de selvvalgte skriftene som legges opp på særskilt skjema som fås

på Instituttets ekspedisjon. På oppmeldingsskjemaet må kandidaten opplyse om hvilken eksamensform han/hun velger. Hvis kandidaten bestemmer seg med hensyn til eksamensform, må dette meldes ifra til instituttets ekspedisjon innen 15. april i vårsemesteret og 15. oktober i høstsemesteret.

Det kan velges mellom følgende eksamensformer:

- a) To skriftlige prøver, hver av varighet 8 timer og en muntlig prøve.
- b) En individuell skriftlig hjemmeoppgave med en innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kan komme i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsen skal svare til en lengde av 10 maskinskrivne sider (+/- 10%). Det regnes 40 linjer pr. side. For lange eller for korte besvareelser kan medføre dårligere karakter enn om den angitte ramme blir overholdt. Jo større avvik, desto større er sjansen for trekk i karakteren. Svaret bør skrives på maskin. Derksom det er utelukket å maskinskrive oppgaven, skal håndskrevne oppgaver være på 4000 (+/- 10%). Det er individuell eksamen, og ikke høve til å skrive sammen med andre. Kandidatnummeret skal stå øverst i høyre hjørnet på første siden i oppgavebesvarelsen.

Det er en forutsetning for anvendelse av eksamensform b) at hver enkelt kandidat leverer en skriftlig tentamensbesvarelse før eksamen avlegges og under samme betingelser med hensyn til tidsfrist og størrelse som for denne. Tentamensbesvarelsen gjennomleses og kommenteres av én lærer. Tentamensbesvarelsen får ingen innflytelse på eksamenskarakteren. Kandidatene kan søke veiledning hos fag-

lærer under tentamen, men ikke under eksamen.

Retningslinjer for muntlig prøve

– under eksamensform a):

Karakteren kan vanligvis ikke endres mer enn 3 tideler.

– under eksamensform b):

1. Kandidaten vil bli spurt om hjemmeoppgaven og må kunne utdype og avklare temaer som er behandlet der. Kandidaten må videre kunne dokumentere oversikt over og kjennskap til pensumlitteraturen.
2. Den muntlige prøven vil i større grad enn ved eksamensform a) ha en kontrollfunksjon. Dette innebærer at en må kunne endre karakteren i større grad enn ved eksamensform a). Det settes således ikke noen grense for endring av karakteren etter muntlig.

MELLOMFAG

Mellomfagseksamen består av grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget er beregnet til ett semester. Seminar i utviklings sosiologi som tidligere var lagt under temaområde V, vil fra H-90 samordnes under temaområde I. I mellomfagstillegget skal kandidaten fordype seg i ett av følgende fem temaområder:

- I Økonomi, utvikling, arbeidsliv og politikk (Arbeidsliv og organisasjonsforhold, politisk-økonomiske forhold).
- II Sosialpolitikk, avvikssosiologi og medisinsk sosiologi (Fordelingsproblematikk, avvik og reaksjoner på avvik).
- III Primærgrupper og nærmiljø (Familie og smågrupper, sosial-

psykologi, lokalsamfunn og nærmiljø).

- IV Kulturelle forhold (Kulturytringer, religion, språk, utdanning, media og etniske kulturvariasjoner).
- V Generelle tilnærminger (Generelle teoretiske og metodologiske retninger, tilnærminger som går på tvers av eller er felles for de ulike områdene).

Pensum

Instituttet har vedtatt ny studieplan med utvidet totalpensum og endringer i fordeling av pensum mellom de ulike deler. Ny studieplan ble iverksatt for nye mellomfagsstudenter fra og med høsten 1989.

Instituttets ekspedisjon har pensumliste for nytt fellespensum.

Pensum omfatter omlag 1500 s. og er inndelt i følgende tre deler:

A. Fellespensum for alle studentene
Fellespensum utgjør ca. 500 sider.

B. Fellespensum innen hvert av de fem temaområdene

Studentene innen hvert temaområde vil bli anbefalt et fellespensum på omlag 300 sider. En oversikt over dette vil bli lagt fram ved semestrets begynnelse.

C. Selvvalgt pensum

Studentene velger selv omlag 700 sider. Denne delen velges ut i samråd med faglærer. Det vil bli utarbeidet litteraturoversikter for de fem temaområdene. Oversiktene fås ved henvendelse til instituttet.

Hver enkelt kandidat skal innen en nærmere fastsatt frist legge fram ei pensumliste godkjent av faglærer (se Forelesningskatalogen). Pensumlisten

må ikke omfatte innslag av pensum fra andre eksamener.

Undervisning

Det gis hvert semester forelesninger i tilknytning til fellespensumet, del A. Videre holdes det seminarer innen temaområdene. Instituttet kan imidlertid ikke forplikte seg til i hvert semester å dekke alle temaområdene.

Semesteroppgave

Innen en nærmere fastlagt frist kunnegjort i Forelesningskatalogen, skal kandidaten levere inn en maskinskrevet semesteroppgave i to eksemplarer med et omfang innen rammen av 5-7000 ord (tilsvarende 15-20 maskinskrevne A4-sider). Oppgaven skal ikke overstige 7000 ord. Semesteroppgavene inngår i eksamen (se under avsnitt eksamen). Semesteroppgavene inngår i instituttets undervisningsmaterieell og kan nyttes i seinere semesters undervisningstiltak – etter studentens samtykke. Semesteroppgaven skal inneholde et sammendrag på ca. 10 linjer, og må være godkjent før kandidaten får framstille seg til den skriftlige prøven. Det anbefales å komme tidlig i gang med semesteroppgaven.

Eksamen

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i sosiologi i tidligere semestre *eller* at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig som han/hun melder seg opp til eksamen i mellomfagstillegget. I siste tilfelle gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Skriftlig eksamen består av en 8 timers prøve. To oppgaveformer kan bli anvendt, eventuelt i kombinasjon: enten en eller flere felles oppgaver for hvert av de fem temaområdene, eller oppgaver kan bli gitt for navngitte studenter under hensyntagen til deres spesielle pensumvalg. Alle kandidater vil få deloppgaver fra fellespensum.

Ved skriftlig sensur skal semesteroppgaven og skriftlig prøve telle likt,

og skriftlig karakter gis på grunnlag av disse to arbeidene.

Den muntlige del av eksamen er frivillig. Kandidater som ønsker å gå opp til muntlig, må gi instituttet beskjed om dette seinest 24 timer etter sensur. Karakteren kan vanligvis ikke endres mer enn 3 tideler.

Grunnfagskarakteren innreknes i den endelige karakter for mellomfag i forholdet 2:1.

EMBETSEKSAMEN I SOSIOLOGI (Cand.sociol.-studiet)

Reglement

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 2. oktober 1970 med endringer 1979 og 1987.

§ 1. Innledning

Embetseksamen i sosiologi består av to avdelinger.

§ 2. Første avdeling

Første avdeling består av mellomfagseksamen i sosiologi og eksamen i et grunnfag, mellomfag eller støttfag valgt blant fageksamener fastsatt av departementet etter innstilling fra Det akademiske kollegium. Oppgave over valgfagene inntas i studieplanen.

Eksamen avlegges etter det reglement vedkommende fageksamen hører under.

Mellomfagseksamen etter eksamen i mellomfagstillegget i sosiologi må være bestått med ikke dårligere karakter enn 2,7.

§ 3. Andre avdeling

Andre avdeling er delt i to avsnitt,

hvert på tre semestre. Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i, antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs/seminar. Opplysninger om dette inntas i studieplanen. I annet avsnitt inngår en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse til sammen etter sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en gruppeundersøkelse dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomitéen i den utstrekning som er nødvendig for bedømmelsen. Komitéen bør, når det er nødvendig, innhente erklæringer fra de øvrige for fattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

Før melding til andre avdelings ek-

samen må studenten ha avlagt første avdelings eksamener.

§ 4. Praksis

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fastsette at det skal kreves praksis. Nærmere opplysninger inntas i studieplanen.

§ 5. Karaktergivning

Ved andre avdelings eksamen gis karakterene: Godkjent/Ikke godkjent. Karakteren Godkjent svarer til tallkarakteren 3,0 eller bedre på karakter-skalaen 1,0 til 4,0 ved samfunnsvitenskapelig embetseksamen, der 1,0 er beste karakter.

§ 6. Eksamensvitnemål

På eksamensvitnemålet angis hovedoppgavens tittel, hvilket valgt grunnfag, mellomfag eller støttefag kandidaten har avlagt eksamen i og ved hvilken institusjon. Det gis en kort beskrivelse av spesialområdet, det felles stoff alle studenter har lagt opp og art av praksis.

§ 7. Fritak for eksamen eller prøve

Fakultetet kan fritak for eksamen eller prøve

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 8. Dispensasjon

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet i særlige tilfelle dispensere fra bestemmelsen i § 4.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet.

§ 9. Ikrafttreden

Dette reglement tar til å gjelde 2. oktober 1970.

STUDIEPLAN – NY ORDNING

Målsettingen for studiet

Cand.sociol.-studiets formål er å kvalifisere til arbeid med sosiologiske problemer av teoretisk og praktisk art på faglig grunnlag. Studiet tilbyr allsidig innføring i sentrale teoretiske og metodologiske emner innen sosiologien og gir opplæring i vitenskapelig arbeid. Studiet byr på spesialiseringsmuligheter innenfor sosiologiens ulike arbeidsområder. Cand.sociol.-studiet er således en grunnopplæring for samfunnsvitenskapelig forsknings-, utrednings- og planleggingsarbeid og for anvendt orientert sosiologisk virksomhet.

De faglige problemer den ferdige kandidat vil stå overfor, er meget varierte, og de arbeidssituasjoner hun/han vil befinne seg i, er dels problem- og konfliktfylte. Det kreves derfor evne både til å foreta uavhengige vurderinger og til å kombinere innsikt, informasjon og synspunkter. Et mål for studiet er å øve opp denne evnen.

Studieordningen

Cand.sociol.-studiet er delt i to avdelinger.

For detaljer i studieordningen har Instituttet for sosiologi utarbeidet *Retningslinjer og råd for cand.sociol.-studiet* med bl.a. pensumliste, som en kan få ved henvendelse til Instituttet.

Første avdeling

Første avdeling består av sosiologi mellomfag og ett sidefag. Inklusive *examen philosophicum* er normert studietid seks semestre.

Når det gjelder sosiologi mellomfag, vises det til side 85.

Med *sidefag* menes et grunnfag, mellomfag eller støttefag i en annen vitenskapelig disiplin som gir kunnskap om og innsikt i samfunnsforhold.

Sidefaget kan velges blant følgende fag:

- samfunnsvitenskapelige fag
- arkeologi
- filosofi
- folkelivsgransking (etnologi)
- folkeminnevitenskap
- geografi
- historie
- idéhistorie
- informatikk
- kriminologi
- kunsthistorie
- lingvistik (sammenliknende språkvitenskap)
- religionsvitenskap
- rettsvitenskap
- sosialmedisin
- språkfag (inkl. norsk)
- statistikk/matematikk

Etter nærmere søknad kan andre fag velges som sidefag når de støtter opp under kandidatens spesialisering i hovedfaget.

Annen avdeling

Annen avdeling av studiet er delt i to avsnitt. Hvert avsnitt har normert studietid på tre semestre og avsluttes med en eksamen.

Opptakskravene

For opptak til cand.sociol.-studiet annen avdeling kreves det at første avdeling er avsluttet, og dessuten at karakteren i sosiologi mellomfag må være 2.7 eller bedre, enten for bare mellomfagstillegget eller for samlet mellomfag (grunnfag+mellomfagstillegg). Opptak til studiet skjer etter

gjeldende regler for påmelding til studiet, se *Retningslinjer og råd*.

Første avsnitt

Annen avdeling, første avsnitt omfatter følgende emner med eksamen.

1) *Analyse av norske samfunnsforhold*

Det gis undervisning over analyse av norske samfunnsforhold. Undervisningen som forutsetter aktiv studentdeltakelse, bygger på del I av kjernepensum. Studenten skal legge fram en seminaroppgave som må godkjennes av faglærer(e).

2) *Sosiologisk metode*

Det gis undervisning i sosiologisk metode. Undervisningen bygger på del IIB av kjernepensum. Studenten skal legge fram en seminaroppgave som må godkjennes av faglærer(e). Seminaroppgaven er todelt, med en del for kvalitativ og en for kvantitativ metode.

3) *Sosiologisk praksis og Praktiseminaret*

Studenten skal skaffe seg praktisk, sosiologisk orientert erfaring utenfor Universitetet.

Praksis skal gjennomføres etter at mellomfagseksamen i sosiologi er avlagt. Studentens praksissted og -varighet skal godkjennes på forhånd. Praksisperioden tilsvarer minst tre måneders fullt arbeid. Praksis kan være fra deltidsstilling, minimum 1/4 av full stilling. Studenten skal levere rapport om sin praksis etter praksisperioden. Praksisrapporten inngår i eksamen til annen avdelings første avsnitt.

Til praksisperioden er knyttet Praktiseminaret som sørger for veiledning og gjennomgår del IIC av kjernepensum. Pensumdelen av seminaret er obligatorisk.

Det vises ellers til *Retningslinjer og råd*.

4) *Plan for arbeidet med hovedoppgaven*

Studenten skal legge fram plan for arbeidet med hovedoppgaven med problemstilling, teoretisk og metodisk tilnærming.

5) *Eksamen annen avdelings første avsnitt*

Når seminaroppgaver er godkjent og Praksisseminaret gjennomført, kan studenten framstille seg til eksamen for første avsnitt.

6) *Praksisrapporten og plan for arbeidet med hovedoppgaven* må være godkjent før fakultetet utsteder bekref- telse på bebestått 1. avsnitt.

Annet avsnitt

Annen avdelings annet avsnitt omfatter følgende emner og eksamen:

1) *Sosiologisk teori*

Det undervises i sentrale sosiologiske emner, grunnlagspørsmål, teoretiske tilnærminger og klassiske tekster. Undervisningen bygger på delene II A, III og IV i kjernepensum.

2) *Sosiologisk spesialisering*

Studenten spesialiserer seg innenfor et spesialområde av sosiologien og legger opp et eget spesialpensum i samråd med faglærer(e).

Spesialområdene er:

- generelle teoretiske og metodologiske emner
- økonomi, makt, lagdeling, konflikt
- utviklings sosiologi og sosial endring
- organisasjons- og arbeidssosiologi
- kunnskaps- og utdannings sosiologi
- kommunikasjon og informasjonssosiologi
- kultur- og mediesosiologi
- by- og regionforskning, samfunnsplanlegging
- sosiale forhold og sosialpolitikk

(sosiale problemer, minoritets- og avvikspørsmål, sosialpolitiske emner)

- familie og sosialisering
- kvinnesosiologi

I tilknytning til spesialundervisningen skal studenten levere en skriftlig seminaroppgave på ca. 10 sider innen sitt spesialområde. Denne skal godkjennes av faglærer(e) før studenten kan framstille seg til eksamen i annet avsnitt.

3) *Hovedoppgaven*

Hovedoppgaven er et selvstendig vitenskapelig arbeid.

I arbeidet med hovedoppgaven får studenten faglig veiledning, se *Retningslinjer og råd*.

Hovedoppgaven må være godkjent av eksamenskommissjonen før studenten kan gå opp til skriftlig prøve i annet avsnitt.

Hovedoppgaven er en del av eksamen.

4) *Eksamen*

annen avdelings annet avsnitt

Når eksamen for annen avdelings første avsnitt er avlagt, og seminaroppgaven til spesialseminaret og hovedoppgaven godkjent, kan studenten framstille seg til eksamen til annen avdelings annet avsnitt.

Pensum

Pensum til cand.sociol.-studiet omfatter (1) kjernepensum med obligatoriske emner (5000 s.) og (2) spesialpensum som velges i samråd med faglærer(e) i tilknytning til studentens spesialområde (2500 s.).

Emnene i kjernepensum er:

- I ANALYSER AV NORSKE SAMFUNNSFORHOLD
- IA Økonomiske forhold
- IB Politiske forhold
- IC Primærgrupper, nærmiljø og sosiale forhold

I D Kulturelle forhold

I E Allmenne forhold

II GRUNNLAGSSPØRSMÅL,
METODISKE TILNÆRMING-
ER OG SOSIOLOGISK
PRAKSIS

II A Grunnlagsspørsmål

II B Metoder

II C Sosiologisk praksis

III TEORETISKE
TILNÆRMINGER

III A Analyse av strukturer, systemer,
historiske prosesser, kausale og
funksjonelle makroforhold

III B Individperspektiv, fortolkende
analyser og studier av primær-
gruppeprosesser

III C Analyse ut fra sosiale verdier,
evaluering, konsekvensanalyse
og utvikling av alternativer

IV SOSIOLOGIENS
KLASSIKERE
OG HISTORIE

IV A Sosiologiens klassikere

IV B Sosiologiens historie

Kjernepensum i sin helhet er tatt inn i
Retningslinjer og råd.

Eksamen

Den som vil framstille seg til noen prøve under cand.sociol.-studiets annen avdeling, må være registrert som cand.sciol.-student etter gjeldende regler ved Instituttet for sosiologi.

Om vilkårene for å framstille seg til eksamen i første avsnitt, se punkt 5 under *Første avsnitt.*

Eksamen i første avsnitt består av:

- praksisrapport
- en 8-timers skriftlig prøve i kjernepensums deler I, II B og II C.

Om vilkårene for å framstille seg til eksamen i annet avsnitt, se punkt 4 «Annet avsnitt».

Eksamen i annet avsnitt består av:

- hovedoppgaven
- en 8-timers skriftlig prøve innenfor følgende deler av pensum: kjernepensumets deler II A, III og IV, og spesialpensum
- muntlig prøve

Karakteren *Godkjent* uten nærmere gradering benyttes. *Godkjent* tilsvarer karakteren 3,0 eller bedre på karakter-skalaen 1,0–4,0. Dårligere prestasjoner enn til 3,0 bedømmes som *Ikke godkjent.*

STATISTIKK

GRUNNFAG – SEMESTEREMNE

Adresse: Senter for statistikk og databehandling
Eilert Sundts hus, 9. etg.
P.b. 1070 Blindern, 0316 Oslo 3
Tlf. (02) 45 51 97

Innledning

Statistiske data danner materiale for forskning og utredning i svært mange fag, ikke minst de samfunnsvitenskapelige. Læren om hvordan statistiske data kan tolkes, den statistiske metodelære, er også en sentral del av samfunnsvitenskapenes metodelære. Metoder for innsamling av data, bearbeiding av data (EDB) og tolking av statistiske data har derfor en plass innenfor de enkelte samfunnsvitenskapene, og det har utviklet seg metodeorienterte fagdisipliner som psykometri og økonometri.

Grunnbegreper og tankegang i de enkelte fagenes statistiske metodelære er imidlertid svært like, selv om terminologien kan veksle. Dette fellesskap i statistisk metodelære har sin grunn i selve vitenskapsidealet. Fra gammelt av har nemlig statistikkfaget vært læren om hvordan en målbevisst kan samle tall sammen som ikke kan angripes som tendensiøse, og om hvordan en kan dra slutninger fra sine data som alle kan anerkjenne.

Semesteremnet og statistikk grunnfag tar opp til studium sentrale statistiske metoders logikk og virkemåte. Formålet er å gi teoretisk innsikt og praktiske ferdigheter i innsamling, or-

ganisering og behandling av statistiske data og i hvordan slike data kan tolkes. Det blir lagt stor vekt på bruk av EDB for statistiske formål.

Det er mulig å ta enkeltstående del-eksamener innenfor grunnfaget.

Statistikk grunnfag/semesteremne er forsøkt bygd opp slik at man skal kunne ta kurset uten spesielle matematiske forkunnskaper. Kurset er imidlertid preget av matematisk tankegang og trening i å lese matematiske formler vil være en fordel. Fakultetet tilbyr innføringskurs i matematikk. Studenter som på den annen side ønsker å studere faget i større matematisk dybde henvises til Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, hvor en også kan ta statistikk hovedfag.

Kandidater med statistikk grunnfag i fagkretsen har hittil hatt gode muligheter på arbeidsmarkedet, særlig innen forskning og høyere utdanning. Dette vil de trolig også ha framover, ikke minst fordi det lenge vil være stor mangel på folk med kompetanse i statistikk.

Studiet og undervisningen

Statistikk grunnfag omfatter fire kurs, SS1, SS2, SS3 og SS4. Undervisningen går over to semestre. Det undervises i

Kursoversikt

Navn	Kurs	Vekt-tall	Innhold	Undervisning
Allmenn statistikk	SS1	5	En første innføring i beskrivende statistikk, Sannsynlighetsberegning for diskrete variable, Spesielle statistiske modeller, Hypotesetesting, Estimering, Enkel regresjonsanalyse, EDB: MINITAB.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Statistisk beskrivelse og utvalgte teori	SS2	5	Statistisk beskrivelse med tabeller, grafer og plott. Statistisk utvalgsteori EDB: SPSS.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Analyse av kategoriske data	SS3	5	Analyse av kontingenstabeller, Loglineær analyse, Logistisk regresjon, Generaliserte lineære modeller, EDB: SPSS.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Analyse av kontinuerlige data	SS4	5	Sannsynlighetsregning for kontinuerlige variable, Regresjonsanalyse, Variansanalyse, Multivariabel analyse, EDB: SPSS.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave

SS2 om høsten og SS3 og SS4 om våren. SS1 blir det undervist i hvert semester. I tilknytning til SS1 gis det et støttekurs i matematikk. Det bør ikke legges skjul på at studenter med svak matematisk bakgrunn og som ikke tar noe støtteundervisning i matematikk, erfaringsmessig lett kan bli hengende etter.

SS1 gir innføring i statistisk metode-lære og sannsynlighetsregning, og studentene skal lære å bruke deler av programpakken MINITAB.

SS2 består av to deler: Beskrivelse av komplekse statistiske data ved hjelp av statistiske mål, tabeller, grafer og

plott og statistisk teori for design av utvalgsundersøkelser og tolkning av data fra slike. Det gis undervisning i bruk av programpakken SPSS.

I SS3 undervises det i statistisk analyse av tabeller og kategoriske data basert på loglineære og logistiske modeller. Programpakken SPSS benyttes.

Kurset SS4 omfatter regresjonsanalyse, variansanalyse og andre metoder i multivariabel analyse. Programpakken SPSS benyttes.

I alle 4 kursene inngår en semesteroppgave.

Kursene SS1 og SS2 kan tas samtidig. Kursene SS3 og SS4 bygger på SS1.

Det anbefales å ta kursene i den oppsatte rekkefølgen, eventuelt SS3 og SS4 samtidig.

Hvert kurs er tillagt et vekt-tall som gir uttrykk for omfanget. Samlet vekt-tall for hele grunnfaget er 20.

Pensumliste fås ved henvendelse til instituttet.

Eksamen

Det blir holdt skriftlige prøver på 6 timer i kursene SS1, SS2, SS3 og SS4 ved utløpet av det semestret det gis undervisning i kursene. Alle trykte og skrevne hjelpemidler er tillatt brukt til eksamen. Regnemaskin er også tillatt. For SS1 og SS2 er semesteroppgaven obligatorisk og må være godkjent før eksamen.

Karakterer

Karakteren for Statistikk grunnfag blir beregnet som gjennomsnittet av karakterene i de 4 kursene. Semesteroppgavene teller ikke med i eksamenskarakterene.

Prøver ved andre universitets-fakulteter eller høyskoler

Den som godtgjør å ha avlagt tilsvarende prøve ved andre fakultet eller høyskoler, kan søke Det samfunnsvitenskapelige fakultet om å få godkjent denne som del av Statistikk grunnfag svarende til ett eller flere kurs.

Eksamen i ST001 ved Det matematiske-naturvitenskapelige fakultet gir automatisk fritak for SS1.

SEMESTEREMNE

Semesteremnet i statistikk består av kurset SS1 i kombinasjon med ett av kursene SS2, SS3 eller SS4. Se beskrivelsen av undervisning og eksamen foran under Statistikk grunnfag. Semesteremnet kan tas over ett eller to semestre.

Karakterer

Karakteren for semesteremnet i statistikk blir beregnet som gjennomsnittet av karakterene i de to kursene.

STATSVITENSKAP

GRUNNFAG – MELLOMFAG – HOVEDFAG

Adresse: Institutt for statsvitenskap
Eilert Sundts hus, 10. etg.
P.b. 1097 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 51 80

Innledning

Statsvitenskap er studiet av politisk virksomhet i og mellom samfunn.

Mye oppmerksomhet rettes mot styringsorganer på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå og på forholdet mellom slike organer. Men faget omfatter også enkeltindividens politiske atferd, f.eks. forsøk på å påvirke styringsorganene. Videre legges det vekt på utformingen av, innholdet av og konsekvensene av de vedtak som styringsorganene fatter. Statsvitenskapen er opptatt av sammenligningen mellom ulike styreformene og av deres teoretiske begrunnelse. Studiet av konflikt og samarbeid i verdenssamfunnet står også sentralt.

Det har vist seg hensiktsmessig å dele faget opp i følgende hovedområder:

1. *Politisk teori, metode og andre felles-emner* omfatter politisk idéhistorie, grunnlagsproblemer, analytiske tilnæringsmåter til studiet av politikk og politisk historie samt fagdidaktikk. (Fagets historie og selvforståelse.)
2. *Internasjonal politikk* omfatter studiet av staters utenrikspolitikk og utformingen av denne samt studiet av samhandling mellom nasjoner.

3. *Komparativ politikk* er betegnelsen på studiet av den virksomhet som tar sikte på å påvirke det politiske system, bl.a. valg, folkemening og representasjon.
4. *Offentlig politikk og administrasjon* er betegnelsen på studiet av politiske systemer, politiske institusjoner, offentlige avgjørelsesprosesser og innholdet i offentlige beslutninger.

Inndelingen i disse områdene angir til en viss grad arbeidsdelingen innen faget, men må i første rekke ses som et praktisk hjelpemiddel for organiseringen av undervisningen. De er ikke klart atskilte fagområder.

Det er anledning til å avlegge eksamen i statsvitenskap grunnfag, mellomfag og hovedfag.

GRUNNFAG

Grunnfaget tar sikte på å gi en generell innføring i de fire statsvitenskapelige hovedområder: politisk teori, politisk atferd, offentlig politikk og administrasjon, og internasjonal politikk. Det vil bli lagt spesiell vekt på at studenten skal utvikle en selvstendig faglig forståelse og oppøve evnen til å bygge ut

resonnementer på en systematisk måte. Grunnfaget gir også en innføring i metode og statistikk gjennom en egen forelesningsrekke med en separat eksamen.

Undervisning

Grunnfaget er beregnet å strekke seg over to semestre. Nye kurs settes i gang hvert semester.

Ingen kurs er obligatoriske, men studentene oppfordres til å følge og delta aktivt i dem.

Det gis hvert semester forelesninger i hoveddelens fire hovedområder:

1. Politisk teori.
2. Internasjonal politikk.
3. Offentlig politikk og administrasjon.
4. Komparativ politikk.

I tillegg gis det forelesninger i metode/statistikk og fagdidaktikk.

1. Politisk teori

Området politisk teori er delt opp i fire emner. I det første presenteres faget og fagområdet mer generelt. Dette emnet har altså en innførende like mye som et teoretisk siktemål. Også tilnæringsmåter tas opp under dette emnet; her diskuteres hva ulike begrepsapparater, fremgangsmåter og problemstillinger kan gi av kunnskap om stat og samfunn. Under gjennomgangen av dette emne vil også arbeider som er plassert under andre punkter bli tatt med i diskusjonen.

De øvrige tre emner er spesifikt politiske teoretiske. Det første, og største, av disse omfatter de viktigste klassiske og moderne makropolitisk teorier med et filosofisk preg og et overveiende normativt siktemål. Under det etterfølgende emne, demokratiteori, diskuteres ulike avgrensninger av begrepet «demokrati», hvilke verdier demokra-

tiet kan eller skal tjene, og demokratiets faktiske funksjonsmåte og betingelser. Under emnet statsteori behandles statsbegrepet, spørsmål vedrørende rettssikkerhet og planlegging, og forholdet mellom økonomi, politikk og administrasjon.

2. Internasjonal politikk

Internasjonal politikk er inndelt i fem emneområder. I det første presenteres en del problemer i forbindelse med utformingen av et lands utenrikspolitikk, valg av målsetninger og virkemidler. I det andre emneområdet rettes oppmerksomheten mot mulige forklaringer på staters ulike atferd i det internasjonale system. Konflikt og samarbeid mellom stater er temaet for den neste og største del av pensum. En rekke samarbeidsformer på det økonomiske og politiske plan blir omtalt. I tillegg drøftes mer og mindre voldelige former for konfliktatferd. I denne delen er det også tatt med mer detaljerte analyser av et par viktige internasjonale konflikter i moderne tid. Emneområde fire heter nordisk politikk og gir en innføring i den aktuelle situasjon i det nordiske samarbeid. Det siste emneområdet er en framstilling av viktige sider ved norsk utenrikspolitikk fra 1945 og fram til i dag.

Det forutsettes at studentene har kjennskap til hovedpunktene i moderne verdenshistorie, f.eks. gjennom: Lundestad, Geir: Øst, Vest, Nord, Sør.

Hovedlinjer i internasjonal politikk 1945–1985. Oslo, Universitetsforlaget, 1985.

3. Komparativ politikk:

Valg, folkemening, representasjon

Dette området er delt opp i fem emner. Først behandles selve den offentlige mening. Det neste og mest omfattende emnet gjelder de politiske utslag som

meningsdannelsen har fått først og fremst gjennom samfunnsborgernes stemmegivning ved valg, og i noen grad ved folkeavstemninger om bestemte saker. Deretter blir lederskaps-spørsmål tatt opp, i det partiene behandles som det tredje emne og interesseorganisasjonene som det fjerde. Til slutt behandles forskjellige former for politisk påvirkning utenom de regelmessig brukte innflytelseskanaler.

Som bakgrunnsstoff under områdene 3 og 4 forutsettes kjennskap til:

Hernes, Gudmund: *Makt og styring.*

Bind 5 i serien «Det moderne Norge», Oslo, Gyldendal, 1983.

Lundestad, Geir: «Hovedtendenser i norsk politikk 1945–65» i Berg, T. og Pharo, H.Ø. (red.): *Vekst og velstand i norsk politisk historie 1945–65.* Oslo, Universitetsforlaget, 1977.

4. Offentlig politikk og administrasjon

Offentlig politikk og administrasjon omfatter syv emner. Emnene 1 til 4 omfatter de statlige institusjoner og de prosesser som er knyttet til dem. I emne 5 tas den nasjonale offentlige politikk opp, dens virkemidler og innhold. Lokal politikk behandles i emnene 6 og 7. Først behandles forholdet mellom stat, fylke og kommune og så de fylkeskommunale og primærkommunale politiske systemer.

Som historisk bakgrunn forutsettes det kjennskap til:

Bergh, Trond og Pharo, Helge Ø. (red.): *Vekst og velstand: norsk politisk historie 1945–1965.* Oslo, Universitetsforlaget, 1977.

Lundestad, Geir: «Hovedtendenser i norsk politikk 1945–65.» Denne artikkelen skal også leses i tilknytning til pensum i politisk atferd.

5. Metode/statistikk

Forelesningsserien i metode/statistikk gir en innføring i temaer, begreper og analyseteknikker som står sentralt i empirisk samfunnsvitenskapelig forskning. Kurset begynner med en drøfting av problemstillingers opphav og karakter. Deretter gjennomgås de enkelte faser i forskningsprosessen. For hver enkelt fase belyses ulike spørsmål og problemer som kan oppstå, og det redegjøres for metodiske valg som samfunnsforskere ofte stilles overfor. I tillegg gir kurset en introduksjon til bruk av statistisk analyse som hjelpemiddel i samfunnsvitenskapelig forskning.

Gjeldende pensumliste fås ved henvendelse til instituttets ekspedisjonskontor.

Forelesningene blir lagt opp slik at det er naturlig å velge hovedområdene «politisk teori» og «internasjonal politikk» i første semester og områdene «komparativ politikk» og «offentlig politikk og administrasjon» i annet semester.

I tilknytning til forelesningene holdes det seminarer. Seminarundervisningen er basert på aktiv deltakelse i løsnings av faglige arbeidsoppgaver. De som ikke ønsker eller ikke har anledning til å påta seg slike oppgaver, skal ikke melde seg til seminarundervisning.

Studentene forutsettes å legge opp kollokvier på egen hånd.

Kurset i metode/statistikk strekker seg over to semestre. Det består av ukentlige forelesninger og seminarer. Nye kurs settes i gang hvert semester.

Av hensyn til bl.a. deltidsstudenter forsøker instituttet å legge en del av undervisningen til kveldstid.

Eksamen

Grunnfagseksamen består av:

- Eksamen i hoveddelen, 2 skriftlige prøver på 8 timer hver. Det holdes også en muntlig prøve i hoveddelen.
- Eksamen i metode/statistikk, 1 skriftlig prøve på 4 timer.

Grunnfagseksamen holdes hvert semester. Undervisningen er lagt opp slik at studentene skal ta eksamen (både i hoveddelen og i metode/statistikk) etter 1 års studium. Det kan bli gitt eksamensoppgaver i hoveddelen som forutsetter at man kjenner pensum i metode/statistikk, og det kan bli gitt oppgaver i metode/statistikk som forutsetter at pensum i hoveddelen er kjent.

Den endelige grunnfagskarakter beregnes slik at eksamen i hoveddelen (de to 8-timers prøver og muntlig) gis 16 vekttall og eksamen i metode/statistikk 4 vekttall.

MELLOMFAG

Mellomfaget består av grunnfaget og et mellomfagstillegg av ett semesters varighet.

Mellomfagstillegget skal gi utdypet kjennskap til og forståelse av hovedområdene politisk atferd og komparativ politikk, offentlig politikk og administrasjon, og internasjonal politikk. Pensum til mellomfagstillegget er i stor grad rettet mot fagets teorigrunnlag.

Undervisning

For grunnfagsdelen, se denne.

Mellomfagstillegget er beregnet å strekke seg over ett semester. Det gis forelesninger i hvert av hovedområdene:

1. Politisk atferd og komparativ politikk.
2. Offentlig politikk og administrasjon.
3. Internasjonal politikk.

I tilknytning til forelesningene holdes det seminarer. Studentene oppfordres til å delta aktivt i disse, også med oppgaveskrivning.

Av hensyn til bl.a. deltidsstudier forsøker instituttet å legge en del av undervisningen til kveldstid. Seminarundervisningen er for tiden til vurdering p.g.a. økonomien.

Det er også satt av tid til kollokvier. Kollokvier må studentene selv organisere.

Såfremt en har tilgjengelige lærerkrefter, vil det bli gitt veiledningsseminarer for mellomfagsoppgavene.

Eksamen

For å kunne melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i statsvitenskap i tidligere semestre *eller* at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig med oppmelding til eksamen i mellomfagstillegget. I siste tilfelle gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen (hoveddelen).

Mellomfagstillegget

Eksamen består av en semesteroppgave, en skriftlig prøve på åtte timer, og en muntlig prøve.

Tema for semesteroppgaven velges fritt av studenten selv. Semesteroppgaven skal ikke overstige 10 sider. Innleveringsfristen for semesteroppgaven faller ca. 2 uker etter dagen for den skriftlige prøve. Den nøyaktige dato

for innleveringsfristen blir gjort kjent ved oppslag. Kandidater som ikke har levert semesteroppgave innen fristens utløp, antas å ha trukket seg fra eksamen.

Eksamen i mellomfagstillegget i statsvitenskap er å betrakte som en helhet. En student som går opp til ny prøve, kan imidlertid legge fram en semesteroppgave som har vært benyttet ved tidligere framstilling til mellomfagseksamen. I slike tilfeller blir oppgaven bedømt på nytt på fritt grunnlag. Det gis ikke anledning til å forbedre resultatet bare ved å levere ny semesteroppgave. Det må i tillegg avlegges ny skriftlig eksamen.

Ved beregning av karakteren *før* muntlig prøve i mellomfagstillegget teller semesteroppgaven $\frac{1}{3}$ og skriftlig eksamen $\frac{2}{3}$.

Både ved den skriftlige og den muntlige prøve blir kandidaten prøvet i den del av det obligatoriske pensum som går ut over grunnfagpensum. Ved den muntlige prøve kan det dessuten bli eksaminert i tilknytning til semesteroppgaven.

Dersom eksamen i grunnfagets kurs i metode/statistikk (4 timer) ikke tidligere er bestått, avlegges denne samtidig med eksamen i mellomfagstillegget. Karakteren for grunnfaget, inkludert eksamen i metode/ statistikk, teller $\frac{2}{3}$, og karakteren for mellomfagstillegget $\frac{1}{3}$, ved beregning av den endelige karakter for mellomfagseksamen.

HOVEDFAG

(ny ordning høsten 1986)

Ordningen er for tiden under evaluering, og man vil måtte regne med endringer fra studieåret 1990/91.

Opptakskrav

1. Den som skal begynne på hovedfag statsvitenskap, må ha bestått mellomfagseksamen i statsvitenskap (grunnfagseksamens hoveddel, metode/statistikk og mellomfagstillegget). Karakteren må være 2.7 eller bedre enten i hele mellomfaget eller i mellomfagstillegget. Det anbefales at eksamen i de to andre fag under den lavere grad er avlagt.
2. Studenter som har tatt grunnfagseksamen etter den studieordning som gjaldt før 1969 (uten metode og statistikk) og som ikke har avlagt andre prøver i statistikk under samfunnsvitenskapelig embetseksamen (se Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk i boka), må avlegge eksamen i grunnfagets kurs i metode med statistikk før de begynner på hovedfag.

Studieinnhold

Statsvitenskap hovedfag består av ialt 40 vektall. Disse oppnås slik:

- 6 ved obligatorisk metodeundervisning (bestående av et to-semester metodekurs med skriftlig eksamen, 6 timer, vektall 4; og metodeoppgave, tilknyttet et EDB/metode-seminar, vektall 2)
- 15 ved 3 selvvalgte kurs (5 vektall pr. kurs skriftlig prøve, 6 timer; en kursoppgave pr. kurs)
- 5 ved 2 selvvalgte kurs ($2\frac{1}{2}$ vektall pr. kurs skriftlig prøve, 6 timer)
- 14 ved en vitenskapelig undersøkelse «hovedoppgave» (veiledende side-ramme er 70–120, maks. 140 sider med halvannen linjeavstand)

Hovedoppgaveseminar i tilknytning til hovedoppgaven.

Metodekurset

Metodekurset går over to semestre. Det forutsettes at studenten avlegger skriftlig eksamen i kurset i løpet av det andre semestret av hovedfagsstudiet.

Studenten skal delta i et obligatorisk EDB/metodeseminar som går samtidig med metodekurset. Studenten innleverer metodeoppgaven 14 dager etter at den skriftlige eksamen i metodekurset er avlagt.

Metodeoppgaven skal i regelen være et selvstendig empirisk arbeid, hvor studenten anvender de analyseteknikker som inngår i metodekurset på gitte datasett. Etter samråd med faglærer gis det anledning til å skrive en metodeoppgave knyttet til andre temaer innen metodekursets rammer.

Fagkursene

De valgfrie kursene kan hentes fra emnegruppene a) politisk teori, metode og andre fellesemner, b) offentlig politikk og administrasjon, c) komparativ politikk og d) internasjonal politikk. Studenten skal avlegge eksamen i minst ett – 1 – kurs fra en annen emnegruppe enn det hun/han velger å fordype seg i. Temakurs blir gitt innen de ulike emnegruppene. Disse kursene er angitt med kursnummer over 650, 750, 850 og 950. I en cand.polit.-kombinasjon er det ikke mulig å ta mer enn to – 2 – temakurs.

Normert sidetall for det obligatoriske pensum på kursene er 600–650 sider.

Studenten skal skrive en kursoppgave i tilknytning til tre – 3 – av de 5 selvvalgte kurs. Hun/han velger selv til hvilke kurs oppgaver skal skrives. Tema for kursoppgaven skal godkjennes av kurslederen. Kursoppgaven skal normalt ha en ramme på 10–15 sider (halvannen linjeavstand). Kursoppgaven leveres inn *senest* fjorten –

14 – dager etter skriftlig eksamen på vedkommende kurs. Det gis i regelen bare begrenset veiledning i skriving av kursoppgaver. For kurs med stor deltakelse kan det imidlertid settes i gang et seminar for veiledning i kursoppgaveskriving parallelt med vedkommende kurs. For tiltaket kurs med oppgave gis ikke separate karakterer for 6timersprøve og kursoppgave. Det gis ikke anledning til å ta om igjen én av delene. Studentene kan få opplysninger om delkarakterer uformelt ved henvendelse til kursleder.

Hovedoppgaven

Hovedoppgaven skal bygge på en selvstendig vitenskapelig undersøkelse av et nærmere avgrenset problem. Den skal vise at studenten har innsikt i vitenskapelige metoder og selv kan bruke dem.

Veiledende sideramme er på 70-120 sider (halvannen linjeavstand), med 140 som maksimalt sidetall.

Studenten velger selv tema for sin hovedoppgave, normalt i samråd med lærer(e). Det gis imidlertid adgang til å søke om å få oppgitt tema for hovedoppgaven. Slik søknad skjer normalt på grunnlag av de fagkurs studenten har gjennomført i løpet av første og annet semester på hovedfag.

Arbeidet med valg av tema bør starte allerede i det første semester på hovedfag. Valg av tema med en problemstilling skjer normalt i løpet av annet semester. Studenten innleverer da søknad om å få godkjent temavalg samt å få oppnevnt et veiledningsutvalg. Søknaden skrives på eget skjema som fås på instituttet. Den må være innlevert senest innen den 1.12 (høstsemestret) eller 1.6. (vårsemestret) eller på den nærmest påfølgende ukedag dersom disse datoer faller på en søn- eller helligdag.

Godkjenning av tema for hovedoppgaven samt oppnevning av veiledningsutvalg meddeles studentene 1.2. og 1.9. eller på den nærmest påfølgende ukedag. Frister for søknad og for godkjenning/oppnevning er de samme for selvvalgt og oppgitt oppgave.

Studenten må ha bestått skriftlig eksamen i metodekurset før hun/han kan få godkjent tema for hovedoppgave og oppnevnt veiledningsutvalg. Se skjematisk oversikt over normert studieprogresjon nedenfor.

Godkjenning av tema for hovedoppgaven innebærer automatisk påmelding til et obligatorisk hovedoppgaveseminar. Dette seminar følges normalt over to semestre (eller det tredje og fjerde semester av studentens hoved-

fag). I løpet av første semestret skal studenten i hovedoppgaveseminalet legge fram utkast til problemstillingskapittel i oppgaven og få dette utkast evaluert av veiledningsutvalget.

Utvalget vil enten godkjenne utkastet for det videre arbeid eller be om et fullstendig nytt utkast. I det siste tilfellet må studenten levere utkastet i løpet av det påfølgende semester til ny evaluering.

Hovedoppgaven skal leveres til instituttet i 6 innbundne eksemplarer, vedlagt et kort sammendrag (1-2 sider).

Før studenten kan innlevere hovedoppgaven, skal hun/han ha oppnådd 26 vektball i hovedfag.

Innlevering skjer innen 15.6. i vårsemestret og 15.11. i høstsemestret eller

Skjematisk oversikt over normert studietid for statsvitenskap hovedfag

Semester 1	2	3	4
Metodekurs (I)	Metodekurs (II) med skriftlig eksamen	Hovedoppgave- seminar (I): problemstillingskapittel hovedoppgaven ¹⁾	Hovedoppgave- seminar (II)
	Metodeoppgave med veilednings- seminarer ²⁾		
Fagkurs med kursoppgave	Fagkurs med kursoppgave		
Fagkurs med kursoppgave	Fagkurs uten kursoppgave	Fagkurs uten kursoppgave	
Orientering for 1. og 2. semesters studenter om studieopplegget hovedfag		Søknad om oppgavetema a) godkjent selvvalgt b) oppgitt	Hovedoppgaven innleveres

1) Det gis ingen karakter; deltakelse er obligatorisk; formålet er å gi den best mulige start på arbeidet med hovedoppgaven; det gis en evaluering av de fremlagte utkast om hvorvidt kandidaten kan gå videre med opplegget.

2) Det forutsettes at oppgaven i regelen er bygd på et empirisk arbeid og at det kan –, men må ikke – være en del, eventuelt en forberedelse til hovedoppgaven.

første påfølgende ukedag. Studenten skal kunne avslutte muntlig prøve innen 6 uker fra påfølgende semesters begynnelse.

Informasjon

Det gis en orientering om hovedfagets organisering og innhold for alle hovedfagsstudenter på et eget orienteringsmøte i begynnelsen av hvert semester.

Dette møtet er viktig for alle studenter. Deltagelse på enkelte undervisningstiltak kan forbeholdes studenter som er til stede og tegner seg på påmeldingslister straks etter møtet.

I tillegg gis det skriftlig informasjon gjennom kursoversikt for de ulike emnegruppene, og gjennom kursplanene for hvert enkelt kurs.

Undervisning

Politisk teori, metode og andre fellesemner

- STV 601 Grunnlagsproblemer
- STV 602 Normativ politisk teori
- STV 603 Spillteori, debatt-teori og forhandlingsteori
- STV 604 Politiske beslutningssystemer
- STV 606 Politisk-økonomiske modeller
- STV 607 Teori om konstitusjonelt styre
- STV 608 Demokrati og demokratisering
- STV 609 Demokrati og arbeid
- STV 610 Betingelser for demokrati:
Framvekst, stabilitet, oppløsning
- STV 621 Metode (tidl. 651)
- STV 622 Multivariat analyse (tidl. 654)
- STV 623 Kurs i intensive forskningsmetoder
- STV 651 Temakurs i politisk teori
- 659
- STV 661 Temakurs i politisk historie
- 669

Offentlig politikk

- STV 701 Organisasjonsteori- og personalanalyse
- STV 702 Politiske og administrative systemer
- STV 703 Parlamentariske beslutningsprosesser
- STV 704 Offentlig administrasjon
- STV 705 Organisasjonsutforming/organisasjonsplanlegging
- STV 706 Offentlig ledelse
- STV 722 Faglig organisering og lønnsoppgjør
- STV 723 Lokal administrasjon og politikk
- STV 724 Offentlig planlegging
- STV 725 By- og regionplanlegging
- STV 726 Tildelingsprinsipper og tildelingsrutiner
- STV 728 Teoretiske tilnærminger i studiet av offentlig politikk
- STV 730 Offentlig budsjettering
- STV 741 Utviklingen av velferdsstaten i Skandinavia
- STV 751 og høyere nr.: Temakurs.

Komparativ politikk

- STV 801 Komparativ politisk analyse
- STV 802 Nasjon, stat, nasjonalisme
- STV 803 Regimetyper og politisk utvikling
- STV 804 Revolusjon og revolusjonsteori
- STV 805 Politisk representasjon
- STV 806 Politiske partier
- STV 807 Interessegrupper
- STV 808 Politiske eliter
- STV 809 Aksjoner og sosiale bevegelser
- STV 810 Massemedier og kommunikasjon
- STV 811 Holdningsdannelse og offentlig opinion
- STV 812 Valg
- STV 813 Politisk medbestemmelse
- STV 820 Gallupdemokrati

Kurs i regional politikk

- STV 831 Norden
- STV 832 Vest-Europa
- STV 833 Øst-Europa
- STV 834 Sovjet

- STV 835 Midt-Østen
 STV 836 USA
 STV 851 og høyere nr.: Temakurs.

Internasjonal politikk

- STV 901 Utenrikspolitiske beslutningsprosesser
 STV 902 Sammenliknende utenrikspolitikk
 STV 903 Makro-orienterte studier av krig og fred
 STV 904 Integrasjon mellom stater
 STV 905 Internasjonal organisasjon
 STV 906 Konflikt og konfliktløsning
 STV 907 Sikkerhetspolitikk
 STV 908 Internasjonale forhandlinger
 STV 909 Utviklingslandene i internasjonal politikk

- STV 910 Teoretiske tilnæringsmetoder i studiet av internasjonal politikk
 STV 912 Internasjonal økonomisk politikk
 STV 913 Transnasjonale selskaper
 STV 914 Teorier om internasjonal ressurs og miljøpolitikk
 STV 915 Normative spørsmål i internasjonal politikk
 STV 917 Rasjonalistiske perspektiver i studiet av internasjonal politikk
 STV 951 og høyere nr.: Temakurs

Noen av disse kursene blir gitt hyppigere enn andre (se Forelesningskatalogen). Fra tid til annen blir kurslisten justert.

Det gis også undervisning gjennom seminarer.

ANDRE STUDIETILBUD

SEMESTEREMNE KJØNN OG SAMFUNN

Studiets mål

Emnet skal gi innsikt i betydningen av kjønn som organiserende prinsipp i samfunnet. Det dreier seg om institusjoner og normer på samfunnsplan, om fordeling av goder og byrder såvel som samhandling og relasjonsproblematikk på lavere nivåer og konsekvenser av kjønnsmessig organisering for det enkelte individ. Det er et tverrfaglig anlagt studium som søker å integrere bidrag fra alle de samfunnsvitenskapelige fag innenfor en helhetlig ramme. Den tverrfaglige forankring kommer til uttrykk i inndelingen av studiet i en del for reproduksjon, en del for økonomi og produksjon og en del for politikk foruten mer generelle og vitenskapsteoretisk orienterte deler. Studiet skal bidra til å utvikle en kritisk holdning til tolkninger, data og annet kildemateriale.

Krav om forkunnskaper

Det kreves avlagt eksamen i minst ett grunnfag før melding til eksamen i semesteremnet. Bakgrunn i et samfunnsvitenskapelig fag er en fordel.

Undervisning

Studiet er lagt opp som et heltidsstudium med undervisning hvert vårsemester. Opplegget er her koordinert med semesteremnet «Kjønn og kultur»

ved Det historisk-filosofiske fakultet, som går hvert høstsemester. Undervisningen omfatter forelesninger, seminarer og individuell veiledning. Studiet forutsetter at studentene deltar aktivt i undervisningen.

Det vil bli anledning til å avlegge eksamen hvert semester. Skal en imidlertid gå opp til eksamen i høstsemesteret kreves det at en har fulgt undervisningen i vårsemesteret

Eksamensordning

Eksamen omfatter:

1. En semesteroppgave på ca. 20 sider over oppgitt emne eller over emne valgt i samråd med faglærer. Oppgaven skal være innlevert senest 14 dager før skriftlig eksamen.
2. En skriftlig prøve på 8 timer.
3. En muntlig prøve.

Det brukes karakterskalaen godkjent/ ikke godkjent. Semesteroppgaven skal være godkjent før skriftlig prøve kan avlegges. Den skriftlige prøven må være godkjent før muntlig prøve kan avlegges. For karakteren godkjent kreves at kandidaten viser god kjennskap til stoffet, kritisk holdning og evne til problembehandling og resonnement.

Nærmere opplysninger

Denne studieplanen er en rammeplan for semesteremnet Kjønn og samfunn.

Nærmere opplysninger om søknadsfrist, opptakskriterier, pensum, undervisningsopplegg m.v. fås ved henvendelse til Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Pensum

Pensum omfatter ialt 1500 sider fordelt på 1200 sider obligatorisk og 300 sider selvvalgt.

Pensumliste fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

PROSJEKTFORUM FOR ARBEIDSLIVSSTUDIER

Prosjektforum for arbeidslivsstudier er en avdeling ved ISO (Institutt for sosiologi) som driver prosjektorganiserte studier. Avdelingen er en sammenslutning av det tidligere *Rådet for Arbeidslivsstudier* og *Prosjektforum for organisasjon og ledelse*.

Formålet med PA er å styrke kontakten mellom Universitetet og arbeidslivet ved å skape et forum for gjensidig læring og utvikling. Dette gjøres både gjennom interne studietilbud og utadretta etterutdanning.

PROSJEKTSTUDIER

Hovedinnholdet i studietilbudene er gjennomføringen av et prosjektarbeid. Deltakerne skal planlegge, gjennomføre og rapportere et prosjekt i grupper på 3-6 personer. Prosjektoppgavene er kommet i stand på grunnlag av oppdrag fra bedrifter, offentlig virksomhet eller andre institusjoner. Det legges vekt på at prosjektarbeidet er til nytte for oppdragsgiverne, samtidig som studentene gis best mulig betingelser for læring.

Gjennom prosjektarbeid får studentene en mulighet til å orientere seg om

arbeidslivet, finne ut hvordan de kan få brukt sin faglige utdanning på arbeidsmarkedet, og kanskje justere sine studieplaner i forhold til det som de ser som realistiske yrkesmuligheter. PA arrangerer to studietilbud, begge med start i vårsemesteret:

A) ARBEIDSLIVSSTUDIER

Dette er et kurs i prosjektarbeid som går over ett semester, og kan tas på heltid (10 vt.), eventuelt halvtid (5 vt.). Avhengig av budsjettsituasjonen vil Arbeidslivsstudier også tilbys i høstsemesteret.

Sammensetningen av gruppene skjer ved at den enkelte student velger innenfor det tilbudet som foreligger ved semesterstart. Siden arbeidet med prosjektoppgavene krever at studenter innhenter kunnskaper på tvers av tradisjonelle faggrenser, er det ofte en fordel at gruppen har tverrfaglig sammensetning. Det tilbys 12-14 prosjekter i semesteret fra forskjellige områder i arbeidslivet.

Undervisning

Semesteret innledes med to ukers intensiv innføringskurs i prosjektmetodikk, gruppearbeid, arbeidsorganisasjon o.l. Gjennom semesteret vil det bli gitt undervisning som støtter opp under arbeidet med prosjektoppgaven.

Kompetanse

Kurset godkjennes som 10 vektall/ett semesteremne i cand.mag.-graden, som spesialfag ved Det juridiske fakultet, og som påbygningskurs ved psykologisk embetseksamen. Som 5 vektall/halvsemesteremne godkjennes det i en cand.mag.-grad og kan inngå i psykologisk embetseksamen.

Søknadsfrist: 10. januar.

B) ORGANISASJON OG LEDELSE

Prosjektforum for organisasjon og ledelse tilbyr kombinert grunnutdanning og etterutdanning innen feltet organisasjon og ledelse.

Studiet er 10 vekttallskurs over to semestre som utformes ved å gå direkte inn i aktuelle organisasjons- og ledelsesforhold på arbeidsplasser. Studenter deltar i prosjektgrupper sammen med deltakere fra bedrifter eller offentlig virksomhet. Samtidig legger studiet vekt på at deltakerne får bearbeidet sine erfaringer i lys av organisasjonsteoretiske begreper og modeller. Dette skjer gjennom litteraturstudier, forelesninger og diskusjoner.

Tilbudet retter seg mot tre målgrupper:

- Private bedrifter og offentlig virksomhet. Prosjektforum representerer her et tilbud om etterutdanning kombinert med gjennomføring av en utviklingsoppgave. Prosjektstedene betaler en deltakeravgift på kr. 35 000. Temaet for prosjektet avtales på forhånd.
- Studenter fra universitetets forskjellige fakulteter. Studietilbudet vil være relevant for flere grupper studenter, bl.a. innenfor humaniora, samfunnsfag, realfag og jus.
- Personer i aktivt arbeid som ønsker etterutdanning på feltet organisasjon og ledelse.
Som individuell student er det ingen deltakeravgift.

Krav til deltakere

- For deltakere utenfor universitetet forutsettes at de kan fristilles fra sitt daglige arbeid på halv tid.
- Studenter som deltar i Prosjektforum må ha en viss studiebakgrunn, minst 5 semesters studieansiennitet. Videre vil det være en fordel med noe yrkes-

erfaring. Deltakelse skjer ved opptak etter søknad. Det understrekes at studieopplegget er arbeidskrevende og forutsetter forpliktende deltakelse.

Undervisning

Studiet er bygget opp omkring prosjekter i bedrifter eller offentlig forvaltning. Før semesterets start, vil det bli utarbeidet prosjekttilbud som omfatter prosjektsteder og problemområder. På hvert prosjekt deltar 3-6 personer. Studenter kan ikke søke om deltakelse på bestemte prosjekter.

Prosjektgruppene vil i samarbeid med en faglig veileder presisere problemstillinger, fordele arbeidsoppgaver, planlegge og gjennomføre datainnsamling, analysere materialet og utarbeide rapport. Kurset avsluttes med eksamen.

Kompetanse

Studiet er av to semesters varighet på halvtid, og kan inngå som et semesteremne/10 vekttall i forskjellige fagsammensetninger for studenter ved Universitetet i Oslo. Kurset gir generell innsikt i organisasjonsteori og norske arbeidsforhold, samt praktiske ferdigheter i prosjektarbeid som vil verdsettes i mange ulike sammenhenger.

Søknadsfrist: 15. november.

Kursstart: januar.

Nærmere opplysninger ved henvendelse til:

Prosjektforum for arbeidslivsstudier

Postboks 1096, Blindern

0317 Oslo 3

Institutt for sosiologi, ekspedisjon.
45/5257

MILJØFAG

Ved avdeling for miljøfag ved Senter for miljø og utvikling gis det lavere grads undervisning i miljøfaglige emner.

Undervisningen er bygd opp som et supplement til den fagutdanning som gis ved universitetets institutter, og er åpen for studenter fra alle fakulteter.

Avdelingen arbeider også med forskning, utredning og informasjon i tilknytning til miljøspørsmål.

For nærmere informasjon kan man henvende seg til Avdelingens administrasjon, Gml. Ullevål kino, Vestgrensa 2, 0851 Oslo 8. Tlf. 45 57 53.

Miljøvern og forvaltning 10 vektall

Innhold

Grunnlagskunnskap om miljøspørsmål
Miljøforvaltning
Planlegging og miljø
Virkemidler i miljøvernvernet
Prosjektarbeid

Målsetting

Kurset er tverrfaglig og yrkesrettet. Miljøproblemene behandles i tilknytning til forvaltningsapparatet på ulike nivå (stat, fylke, kommune). Gir bakgrunnskunnskap i de mest sentrale fagene knyttet til miljøspørsmål og oversikt over forvaltningsapparatet i Norge og de virkemidler det har til rådighet. Kurset tar sikte på å kvalifisere studentene til arbeid innen miljøforvaltningen.

Forkunnskaper

Forutsetter minst 40 vektall på Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet eller tilsvarende ved andre fakulteter. Ved opptak vil det også bli lagt vekt på yrkeserfaring. Det er ingen fag

eller fagkombinasjoner som foretrekkes fremfor andre, da man ser det som ønskelig med en så bredt sammensatt studentmasse som mulig.

Undervisningsform

Halvparten av studietiden nyttes til undervisning og selvstudium, halvparten til arbeid med deloppgaver og prosjektoppgave. Det arrangeres kolokvier og seminarer i tilknytning til forelesningene. En ukes ekskursjon er lagt inn midt i kurset.

Deltakelse i undervisning og gruppearbeid er obligatorisk.

Eksamen

Eksamen består i prosjektoppgaven og muntlig eksaminasjon. Karakterer: bestått med laud, bestått, ikke bestått.

Vannforvaltning, miljø og økonomi 3 vektall

Innhold

Undervisningen gir en oversikt over problemer knyttet til forvaltningen av vannressurser. Forskjellige typer offentlige beslutninger om omdisponering og bruk av vannressurser gjennomgås. Det gis en innføring i kost-/nytteanalyser og metoder for behandling av kvalitative verdier. Hovedvekten i kurset ligger på bruk av vannressurser til resipient-, vannforsynings- og energiformål.

Mål

Studentene skal settes istand til å samarbeide med vannforvaltere med annen fagbakgrunn. Det forutsettes ikke at en skal kunne gjennomføre selvstendige arbeider innenfor økonomi osv. Kurset er praktisk anlagt. Temaer og behandling av disse skal forberede studentene på de problemstillinger man vil møte innen vannforvaltningen i

kommuner, fylker og i sentraladministrasjonen.

Bygger på:

Det kreves ingen spesielle forkunnskaper, men kursset gir størst utbytte når det ikke tas først i studiet.

Undervisningsform og varighet

2 forelesningstimer og 1 time kollokvium pr. uke hvert vårsemester.

Eksamen

Det vil bli gitt en individuell oppgave med en ukes innleveringsfrist som vil telle med til eksamen. Avsluttende skriftlig eksamen går over 4 timer og vurderes etter vanlig karakterskala.

Miljø og utvikling, 3 vekttall

Innhold:

Miljø og utvikling vil gi en tverrfaglig innføring i miljøspørsmål knyttet til utviklingsprosesser i den 3. verden. Kursset er tre-delt:

1. del tar for seg de prinsipielle sidene,
2. del viser de viktigste miljøproblemer gjennom eksempler fra Norges hoved-samarbeidsland,
3. del er gruppearbeide om metoder for vurdering av miljøkonsekvenser og integrering av miljøhensyn i bistandsprosjekter. Kursset holdes foreløpig som en prøveordning.

Søknad om permanent godkjenning er under behandling.

Målsetning:

Kursset skal være et tilbud til studenter, bistandspersonell og andre som ønsker å få en innføring om u-landenes miljø-situasjon og integrering av miljøhensyn i norsk bistand. Innen den korte tidsrammen vil det ikke utdanne eksperter på feltet, men det skal gi studentene grunnleggende kunnskap.

Forutsetter:

Det kreves ingen forkunnskaper, men en viss studiebakgrunn eller arbeidserfaring vil bli foretrukket hvis kursset fulltegnes.

Undervisningsform:

Forelesninger og gruppearbeid (4 timer pr. uke). Gruppearbeidene konsentrerer seg om eksempelstudier.

Eksamen:

Eksamen er en kombinasjon av en skriftlig gruppeoppgave og muntlig, individuell eksaminasjon. Kursset holdes hvert høstsemester.

Natur og menneske, 3 vekttall

Innhold:

Dette er et introduksjonskurs om miljø- og ressurspørsmål for studenter fra alle fakulteter. Det gir basiskunnskap om en rekke sentrale temaer innen dette feltet. Samtidig vil det gi studentene innsikt i hvordan ulike fag nærmer seg miljøproblemer. Kursset holdes foreløpig som en prøveordning. Søknad om permanent godkjenning er under behandling.

Målsetting:

Kursset skal gi studentene en generell orientering. Samtidig skal studentene få anledning til å diskutere miljøproblemer under veiledning på kollokvie.

Forutsetter:

Det kreves ingen forkunnskaper.

Undervisningsform:

Forelesninger og kollokvier (til sammen 6 timer pr. uke).

Eksamen:

Skriftlig eksamen i slutten av semesteret. Kursset går hvert høstsemester.

Senter for miljø og utvikling gir også andre undervisningstilbud som ikke inngår i den ordinære undervisning ved universitetet. Kontakt Senteret for nærmere informasjon.

Postadresse:

P.b. 1106 Blindern, 0317 Oslo 3.

Tlf. 45 45 75.

LOVER OG REGLEMENT

LOV 16. JUNI 1989 NR. 77 OM UNIVERSITETER OG VITENSKAPELIGE HØGSKOLER (UNIVERSITETSLOVEN) KAP. 9 – 12

Kapittel 9. Undervisning og forskning

§ 38. Fellesorgan

Styret kan opprette fellesorgan og utvalg som samordner undervisning eller forskning ved flere avdelinger.

§ 39. Undervisningsterminer

Styret fastsetter med departementets samtykke undervisningsterminene ved hver avdeling. Det kan treffes særskilte bestemmelser om terminene for enkelte fag eller faggrupper.

Styret bestemmer om undervisningen i enkelte fag skal avbrytes i eksamenstiden.

§ 40. Studieplaner og forelesninger

Styret godkjenner studieplanene.

Forelesningene er offentlige. Når særlige hensyn taler for det kan styret bestemme at visse forelesninger bare skal være for studenter eller grupper av studenter.

Styret kan bestemme at andre enn fagets studenter skal få delta i kurs og øvelser hvis det er ledig kapasitet.

§ 41. Samarbeid og deltakelse i andre tiltak

En institusjon kan innenfor generelle retningslinjer fastsatt av departementet samarbeide på sine fagområder med offentlige og private tiltak om under-

visning og forskning når samarbeidet ikke vil begrense institusjonens selvstendighet.

En institusjon kan opprette eller delta i selveiende tiltak eller i selskap for løsningen av særskilte oppgaver av vesentlig interesse for institusjonen eller samfunnet ellers. Vilkårene i første ledd gjelder tilsvarende, og institusjonen kan ikke skille ut sine ordinære undervisnings- og forskningsoppgaver.

Kapittel 10 Opptak som student, ordensforhold m.m.

§ 42. Utdanningskrav

for opptak som student

Det generelle grunnlag for opptak som student er eksamen fra norsk videregående skole med de krav til fag- og timefordeling og karakterer som departementet fastsetter. Departementet kan bestemme at også annen utdanning skal være generelt opptaksgrunnlag.

Styret kan bestemme at annen høvelig utdanning skal være generelt opptaksgrunnlag.

Styret kan fastsette spesielle opptakskrav når studiet gjør det nødvendig.

Praksis fra yrkeslivet og annen utdanning enn det generelle og spesielle

opptaksgrunnlaget kan i noen grad vektlegges ved opptak.

Styret gir nærmere regler til utfylling av bestemmelsene i denne paragraf.

Den som er opptatt som student ved en av institusjonene nevnt i § 1, har adgang til de åpne studier ved de øvrige.

§ 43. Studentopptakets gjennomføring

Opptak av studenter foretas av en eller flere opptakskomiteer. Opptakskomiteer oppnevnes av avdelingen og skal ha minst en representant fra studentene.

Styret gir nærmere regler om sammensetning og funksjonstid m.m. Styret kan bestemme at flere avdelinger skal oppnevne felles opptakskomité.

§ 44. Begrensning

av adgangen til studium

Når kapasitetshensyn eller ressurs-hensyn krever det kan styret med departementets samtykke begrense adgangen til det enkelte studium eller deler av det.

Departementet kan fastsette adgangsbegrensning når det er nødvendig etter en samlet vurdering av utdanningen i landet.

Avdelingen gir regler om rangeringen av søkerne. Styret kan fastsette retningslinjer for avdelingenes regler om rangeringen.

I god tid før opptak til neste studieår skal det vurderes om det er nødvendig å opprettholde en innført adgangs-begrensning.

§ 45. Adgang bare til eksamen

Det skal være adgang til å gå opp til eksamen uten å være opptatt som student såfremt opptakskravene og andre krav for å gå opp til eksamen er oppfylt.

Styret gir regler om denne adgang m.m. til eksamen, og bør lempe på kra-

vene til forutdanning når de nødvendige kunnskaper må anses ervervet på annen måte. § 43 første ledd gjelder tilsvarende.

De som får adgang til eksamen etter denne paragraf, er underlagt de bestemmelser som gjelder for studentene.

§ 46. Klage over avslag på søknad om opptak m.m.

Styret avgjør klage over avslag på søknad om opptak som student og klage over avslag på søknad om å få gå opp til eksamen uten å være opptatt som student.

§ 47. Ordensforhold

Student som opptrer som beskrevet i § 56 nr. 1 eller 2 eller medvirker til det, eller som tross skriftlig advarsel gjentatt gjør seg skyldig i grovt brudd mot de regler som gjelder på institusjonen, kan styret utestenge helt eller delvis fra institusjonen for inntil ett år.

Vedtaket etter første ledd krever minst to tredelers flertall. Vedtaket kan ikke påklages.

Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsmann.

Kostnaden skal dekkes av institusjonen.

§ 48. Prøving av vedtak om ordensforhold

Styrets vedtak om ordensforhold kan studenten bringe inn til prøving ved herreds- eller byretten i den rettskrets institusjonen har sitt sete. Forliksmegling foretas ikke. Studenten må reise saken innen en måned etter mottakelsen av styrets vedtak.

Retten kan prøve alle sider av vedtaket.

Retten skal påskynde saken mest mulig, om nødvendig skal saken behandles utenfor tur.

Bestemmelsene i § 47 fjerde ledd gjelder tilsvarende for behandlingen i herreds- eller byretten.

Kapittel 11

Grader og eksamener m.m.

§ 49. Grader institusjonene kan tildele

Kongen bestemmer hvilke grader institusjonen kan tildele, den tid studiet normalt skal kunne gjennomføres på, og hvilken tittel den enkelte grad gir enerett til.

En institusjon som har rett til å gi doktorgrad, kan på de samme fagområder tildele graden æresdoktor (doctor honoris causa) for betydningsfull vitenskapelig innsats eller fremragende arbeid til gagn for vitenskapen.

Den som i strid med bestemmelsen i første eller annet ledd forsettlig eller uaktsomt bruker en slik tittel alene eller som en del av en tittel, straffes med bøter.

§ 50. Forskrifter m.m. om eksamener

Departementet bestemmer hvilke fag eller emner e.l. som skal inngå i de eksamener m.m. som er grunnlaget for en grad fastsatt med hjemmel i § 49.

Styret gir regler om eksamensordningen, og kan gi retningslinjer om innholdet i regler etter fjerde ledd.

Styret gir forskrift om prøvene for doktorgrader og andre grader over kandidatgrader.

Avdelingene gir regler om fagets inndeling m.m. om obligatoriske kurser og praksis, forberedende prøver som skal kreves og når de må være avlagt, vilkår for å gå opp til eksamen og prøve, til å gå opp på nytt, og om andre forhold av betydning.

Institusjonen sørger for at det som fastsettes etter denne paragraf, blir kunngjort på passende måte og er allment tilgjengelig på institusjonen.

§ 51. Sensur m.m.

Sensorene oppnevnes av avdelingene. Avdelingsrådslederne oppnevner ved uventet forfall.

Sensorordningen skal sikre en upartisk vurdering av prestasjonene og institusjonens faglige nivå. Så vidt mulig skal det oppnevnes en sensor som ikke hører til ved institusjonen.

Den muntlige del av eksamener og prøver skal være offentlig. Det kan i eksamensregler etter § 50 fastsettes unntak for visse deler av en eksamen eller prøve når særlige grunner foreligger. Avdelingsrådslederen kan gjøre unntak i det enkelte tilfelle når tungtveiende grunner taler for det.

Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid.

§ 52. Vitnemål

Hvis ikke styret bestemmer noe annet, utferdiger avdelingen vitnemål om bestått grad.

For den som avlegger prøve i et enkelt fag eller tar en avdelingseksamen uten å gå opp til alle eksamener m.m. under vedkommende grad, kan det på anmodning utferdiges eget vitnemål.

Vitnemål om grad, eksamen eller prøve ved en av institusjonene i § 1 eller § 2 gjelder tilsvarende ved de andre.

§ 53. Fritak for eksamen eller prøve

Hvis ikke styret bestemmer noe annet, skal avdelingene fritak for eksamen eller prøve når det godtgjøres at tilsvarende krav er oppfylt ved samme eller annen institusjon. Det kan i en viss utstrekning godtas at kunnskaper er dokumentert på annen måte enn ved eksamen.

Eksamen eller prøve som ikke har den tilsvarende første ledd krever, kan begynne fritak når den anses velegnet.

Styret kan bestemme at saker om fritak skal avgjøres av et særskilt organ på avdelingsnivå.

§ 54. Godkjenning av utenlandsk grad
Utenlandsk grad eller tilsvarende kan godkjennes av avdelingene som faglig jevngrad med grad fastsatt med hjemmel i § 49. Det kan i en viss utstrekning godtas at kunnskaper er dokumentert på annen måte enn ved eksamen. Tilleggsprøve kan kreves avlagt.

Godkjenning gir rett til å bruke tittel som er fastsatt for den grad eller tilsvarende som det er jevnført med.

Søknad om godkjenning avgjøres av institusjon som gir utdanning det søkes jevnført med.

Departementet kan gi forskrift om godkjenning, og kan for visse typer utdanning opprette nemnder som skal avgjøre hvilke utenlandske læresteders grader m.m. som skal få generell godkjenning. Er nemnd opprettet, er den klageorgan for institusjonens avgjørelser av søknader.

§ 55. Godkjenning på grunnlag av enkeltksamener

Godkjenning som faglig jevngrad med grad fastsatt med hjemmel i § 49, kan gis på grunnlag av enkeltksamener. Ingen av dem behøver å være avlagt ved norsk institusjon.

Institusjonen kan i en viss utstrekning godta kunnskaper som er dokumentert på annen måte enn ved eksamen. Etter behov kan det holdes prøve til kontroll av de dokumenterte kunnskaper og tilleggsprøve til utfylling av dem.

Ved behandling etter denne paragraf gjelder § 54 andre, tredje og fjerde ledd tilsvarende.

§ 56. Annullering av eksamen m.m.
Grad, eksamen og kurs eller prøve som

svarer til eksamen, kan annulleres av styret hvis studenten

1. ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelighet har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen m.m. eller
2. har fusket eller forsøkt å fuske til eksamen m.m.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende ved fritak for eksamen, kurs eller prøve og ved godkjenning av eksamen eller grad etter bestemmelser i dette kapitlet.

Adgangen til annullering foreldes ikke.

Etter avgjørelse om annullering pliktes eventuelt utlevert vitnemål tilbakelevert institusjonen. Hvis ikke vitnemålet blir tilbakelevert institusjonen i rett tid, kan den kreve namsmannens hjelp til tilbakelevering i samsvar med reglene i tvangsfullbyrdslovens §§ 235 og 236.

Kan et vitnemål gi grunnlag for autorisasjon for yrkesutøving, skal institusjonen orientere vedkommende myndighet om annulleringen hvis det anses å ha praktisk betydning.

Kapittel 12

Klage over eksamenskarakterer m.m.

§ 57. Redegjørelse om vurderingen

Når karakteren for eksamensarbeid m.m. er fastsatt, skal studenten etter anmodning få en redegjørelse for karakterfastsettingen for sine egne prestasjoner.

Redegjørelsen gis, vanligvis innen to uker, muntlig eller skriftlig.

Retningslinjer som er gitt for vurdering og karakterfastsetting, skal være tilgjengelige for studentene etter at karakteren er fastsatt.

§ 58. Klage over karakteren

En student kan klage skriftlig over karakteren for egne prestasjoner. Er klagen berettiget, skal karakteren endres. I motsatt fall skal studenten få en skriftlig begrunnelse for karakteren. Det skal samtidig gis melding om at studenten innen tre uker må meddele skriftlig at klagen opprettholdes hvis den skal bli behandlet ytterligere.

Studenten kan opprettholde klagen også om karakteren blir forbedret, hvis studenten mener at klagen ikke er tilstrekkelig imøtekommet.

§ 59. Avgjørelse av klagen

Opprettholdes klagen, jf. § 58, skal avdelingen sørge for ny sensurering av studentens prestasjoner, vurdering av begrunnelsen for karakteren og studentens klage. § 51 annet og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Den som har deltatt i den påklagede karakterfastsettingen, kan ikke delta i ny sensurering.

Er det et påtakelig misforhold mellom prestasjon og karakter, fastsettes ny karakter. Endring kan gjøres til gunst eller ugunst for studenten.

Ble karakteren det er klaget over, fastsatt etter at det også ble holdt muntlig prøve, skal studenten innkalles til muntlig prøve.

Den nye karakterfastsettingen kan ikke påklages.

§ 60. Begrensning og unntak i klageadgangen

Karakteren for examen philosophicum kan bare påklages når eksamen ikke er bestått.

Karakteren for eksamener m.m. som bare er muntlige, og karakteren for propedeutiske prøver kan ikke påklages.

§ 61. Klage over formelle feil

Studenten kan klage til styret over formelle feil.

Er det rimelig å anta at en feil kan ha hatt betydning for studentens prestasjonsmulighet eller for karakterfastsettingen, skal vedtaket om karakteren oppheves.

Når vedtaket oppheves, skal det bestemmes om det skal holdes ny prøve eller bare foretas ny vurdering. I begge tilfelle foretas karakterfastsettingen av en annen enn første gang og uten at klageretten over den nye karakteren berøres.

Blir en klage over formelle feil avvist eller realitetsbehandlet, men ikke tatt til følge, har studenten i behold sin adgang til å klage over karakteren som ble fastsatt.

§ 62. Utfyllende regler

Styret gir nærmere regler om den redegjørelse som skal gis om karakteren, om begrunnelsen for karakteren, om klagefrist og om klagens form og innhold, om hva som skal regnes for påtakelig misforhold mellom prestasjon og karakter og hvilket organ på institusjonen klagen skal fremsettes for.

REGLEMENT FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM

Fastsatt av Kollegiet 15. desember 1989

Dato for ikrafttredelse er 1. januar 1990.

§ 1

Alle som vil oppnå en grad ved Universitetet i Oslo må avlegge examen philosophicum med mindre departementet etter forslag fra styret bestemmer at en gradseksamen skal være unntatt.

§ 2

Rådet for examen philosophicum kan fritak for examen philosophicum når

a) studenten har oppfylt tilsvarende krav ved annen eksamen eller prøve.

Som tilsvarende prøve eller eksamen regnes eksamen på universitets- og høyskolenivå. Bare unntaksvil det kunne gis fritak på grunnlag av studenteksamen. Innhold, omfang og nivå må dokumenteres.

b) studenten har avlagt en endelig eksamen som i nivå minst tilsvarende cand.mag.-graden.

Utdanningen som skal danne grunnlag for fritak etter denne regelen, må være høyskole/universitetsutdanning på minst fire år. For utenlandske universitetsutdanninger gjelder det at utdanningen må være en avsluttet utdanning på minst fire år ut over det som danner immatrikuleringsgrunnlaget ved norske universiteter. Det kan i særlige tilfeller gjøres unntak fra dette om utdanningen klart er på cand.mag.-nivå.

§ 3

Rådet for examen philosophicum kan gi dispensasjon fra examen philosophicum når

a) studenten skal avlegge deleksamen som skal brukes som ledd i en endelig eksamen ved en institusjon som ikke krever slik prøve.

En student kan få slik dispensasjon dersom vedkommende allerede er student ved den institusjon hvor vedkommende skal avlegge endelig eksamen. Studenten må få bekreftelse fra institusjonen på at eksamen fra Universitetet i Oslo godkjennes som deleksamen i en endelig eksamen ved vedkommende institusjon. Dispensasjon gis ikke om eksamen fra Universitetet i Oslo skal inngå i en cand.mag.-grad ved en annen institusjon.

b) studenten har avlagt en endelig eksamen og ønsker videreutdanning uten å ta sikte på en grad ved universitetet.

Utdanningen som skal danne grunnlag for dispensasjon etter denne regelen må være en avsluttet utdanning på minst to år og enten ligge under universitetsloven, være godkjent av Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksterne eksamener (NKU) som minst tilsvarende et grunnfag i en cand.mag.-grad, eller være en avsluttet utenlandsk utdanning på minst to år ut over immatrikuleringsgrunnlaget.

§ 4

I særlige tilfeller kan Rådet for examen philosophicum gi fritak for eller dispensasjon fra examen philosophicum ut over bestemmelsene i §§ 2 og 3.

§ 5

Avgjørelser etter §§ 2 og 3 kan påklages til universitetets sentrale klagenemnd.

§ 6

Universitetet i Oslo kan arrangere

examen philosophicum ved eksterne offentlige institusjoner. Vedkommende institusjon vil stå ansvarlig for eksamensavviklingen. Styret, eller den det gir fullmakt, bestemmer ved hvilke institusjoner det kan holdes slik eksamen.

REGLEMENT FOR GRADENE CAND.MAG., CAND.POLIT. OG DR.POLIT. VED UNIVERSITETET I OSLO

Fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 2. desember 1985 med hjemmel i §§ 3 og 5 i lov av 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler og kongelige resolusjoner 17. juli 1970 og 29. mars 1985.

§ 1 Tittel og grad

Universitetet i Oslo kan i samfunnsvitenskapelige fag tildele gradene candidata/candidatus magisterii (cand. mag.), candidata/ candidatus rerum politicarum (cand.polit.) og doctor rerum politicarum (dr.polit.) som gir rett til tilsvarende titler.

§ 2 Eksamener

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet kan det avlegges tre fageksamener: grunnfagseksamen, mellomfagseksamen og hovedfagseksamen. Videre kan det avlegges eksamen i semesteremne.

Departementet fastsetter fageksamener. Kollegiet fastsetter semesteremneeksamener etter forslag fra fakultetet.

Kollegiet kan bestemme at fageksamener kan inndeles i emneprøver med vekttall som gir uttrykk for omfanget av emnet, og som benyttes ved utregning av karakteren for de enkelte fageksamener.

Normal studietid regnet i semestre skal være ett for semesteremne, to for grunnfag, tre for mellomfag og fire for hovedfag.

Fageksamener og semesteremne-

eksamener holdes en gang i semesteret med mindre kollegiet i studieplanen for vedkommende fag har fastsatt noe annet.

Nærmere bestemmelser om eksamens krav og prøver fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 3 Oppmeldingskrav

Kollegiet kan fastsette krav om at studenten før oppmelding til enkelte eksamener skal ha gjennomført obligatoriske prøver, særskilte kurs og oppgaver eller andre eksamener. Opplysninger om dette tas inn i studieplanen.

Før melding til hovedfagseksamen må studenten ha avlagt mellomfagseksamen i faget eller annen eksamen fastsatt av kollegiet. Kollegiet kan, etter forslag fra fakultetet, sette minstekrav til karakteren for den eksamen hovedfaget bygger på. Slike minstekrav til karakteren tas inn i den enkelte studieplan.

Før oppmelding til doktorgradseksamen må studenten ha bestått hovedfagseksamen eller ha avlagt embetseksamen etter Reglement for pedagogisk embetseksamen, Reglement for sosialøkonomisk embetseksamen eller

Reglement for embetseksamen i sosiologi, eller ha tilsvarende utdanning godkjent av kollegiet som likeverdig.

§ 4 Cand.mag.-graden

Cand.mag.-graden blir tildelt på grunnlag av eksamener som til sammen omfatter minst 8 semesters normal studietid, medregnet examen philosophicum. Fagene må ikke dekke hverandre innholdsmessig.

Det kreves fageksamen i minst to samfunnsvitenskapelige fag, der minst en må være mellomfageksamen.

§ 5 Cand.polit.-graden

Cand.polit.-graden blir tildelt på grunnlag av cand.mag.-graden eller tilsvarende utdanning og hovedfageksamen. Fakultetet kan dispensere fra kravet om lavere grad som en forutsetning for å få høyere grad når vektige grunner foreligger.

Hovedfageksamen består av:

- Et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave) over et godkjent emne.
- Prøver etter nærmere bestemmelser av kollegiet.

Emnet for hovedoppgaven må godkjennes slik fakultetet bestemmer.

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse samlet i sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en undersøkelse foretatt av en gruppe.

§ 6 Dr.polit.-graden

Dr.polit.-graden bygger på cand.polit.-graden eller tilsvarende utdanning og tildeles på grunnlag av:

- en godkjent vitenskapelig avhandling og et tilfredsstillende forsvar av avhandlingen i en offentlig disputas, og

- en godkjent faglig, metodisk og teoretisk skolering
- to prøveforelesninger, en over selvvalgt emne og en over oppgitt emne.

Doktorgradsstudiet skal tilsvare minst 2½ års studiearbeid.

Kollegiet fastsetter regler for utformingen av studieopplegget. Fakultetet godkjenner den enkelte doktorkandidats studieopplegg.

Avhandlingen kan være en videreføring av faglige/vitenskapelige arbeider som tidligere er benyttet til andre eksamener. Flere mindre arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen når de samlet i sitt innhold utgjør en helhet. Likeledes kan fellesarbeid godkjennes etter nærmere regler gitt av kollegiet.

Fristen for innlevering av et tidligere offentliggjort arbeid til bedømmelse for doktorgraden er ett år etter at arbeidet ble offentliggjort, dog slik at når det innleveres flere arbeider, kan man ta med arbeider som har foreligget utgitt i inntil fem år, dersom det ikke er gått mer enn ett år fra utgivelsen av det siste arbeid som sendes inn. Når særlige grunner foreligger, kan fakultetet dispensere fra denne bestemmelse.

Kollegiet gir nærmere regler om avhandling og prøver til doktorgraden etter forslag fra fakultetet.

§ 7 Karakterer

Det brukes følgende alternative karaktersystemer:

- Karakterene:

laudabilis prae ceteris	1,0–1,5
laudabilis	1,6–2,5
laud illaudabilis	2,6–3,2
non contemnendus	3,3–4,0
- Karakteren: Godkjent.

Den som ikke har oppnådd karakterer som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, bestemmes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8 Vitnemål

På vitnemålet for en tildelt grad føres opp de endelige karakterer for hvert fag og semesteremne.

På vitnemålet for cand.polit.-graden føres opp tittelen på den utførte vitenskapelige undersøkelse og den oppnådde karakter for dette arbeidet.

På vitnemålet for dr.polit.-graden skal tittelen på avhandlingen og titler på prøveforelesningene føres opp sammen med opplysninger om sammen-setningen av det individuelle doktorgradsstudiet.

En kandidat som har avlagt flere eksamener enn det som kreves, kan velge hvilke som skal stå på vitnemålet.

En kandidat som tar eksamen i samme eller i nye fag, kan kreve å få utstedt nytt vitnemål.

Det gis ikke karakter for en fageksamen når deler av den erstattes med eksamener avlagt etter et annet karaktersystem enn det som er nevnt i § 7.

Kollegiet fastsetter hvor stor del av graden som må være tatt ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet for at det kan utstedes vitnemål ved dette fakultet.

§ 9 Ny prøve

En student som ikke har bestått en eksamen, kan ikke fremstille seg til ny prøve før ved ordinær eksamen i det påfølgende semester.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

En student kan framstille seg til ny prøve i hovedfaget uten at dette influerer på tidligere godkjenning av hovedoppgaven.

Hvis en doktorgradsavhandling ikke blir godkjent, kan et nytt arbeid, eventuelt en omarbeidet og/eller utvidet versjon av den opprinnelige avhandling leveres til ny bedømmelse først etter 6 måneder.

Hvis prøveforelesningene og disputasen blir vurdert som ikke godkjent, kan ny prøve avlegges først i det påfølgende semester, eller etter et lengre tidsrom dersom fakultetet finner det nødvendig. Det samme gjelder for obligatoriske prøver som inngår i doktorgradsstudiet.

§ 10 Fritak for eksamen eller prøve

Fakultetet kan fritak for eksamen eller prøve

- 1) når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
- 2) på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til kollegiet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 11 Forskrifter

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglementet inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel for det.

**Utfyllende regler til reglement
for gradene cand.mag., cand.polit.
og dr.polit. ved Det samfunns-
vitenskapelige fakultet,
Universitetet i Oslo**

Fastsatt av Det akademiske kollegium med hjemmel i reglement av 2. desember 1985 om gradene kandidata/candidatus magisterii, kandidata/candidatus rerum politicarum og doctor rerum politicarum.

Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Cand.mag.-studiet skal gi grundige kunnskaper i samfunnsvitenskapelige fag. Det skal utgjøre et selvstendig og avsluttet studium som gir kandidaten det faglige grunnlag for undervisning og annen yrkesutøvelse og for videre studium i et hovedfag.

Cand.polit.-studiet omfatter en spesialisering i et hovedfag som innebærer et dypere faglig og metodisk studium. Studiet skal styrke kandidatens faglige grunnlag for anvendelse av faget, og skal gi opplæring til forskning.

Dr.polit.-studiet skal omfatte et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat og gi videregående faglig metodisk og teoretisk skoleing innenfor et eller flere fagområder som tilsvareer internasjonal standard for organisert forskerutdanning. Studiet skal videre gjøre doktorkandidaten i stand til å sette eget fagområde i forhold til andre fagområder og inn i en videre samfunnsammenheng og gi trening i å formidle faglige resultater gjennom undervisning og på andre måter. Det skal generelt sette doktorkandidaten i stand til å virke som forsker eller til å arbeide

med andre oppgaver hvor det stilles store krav til faglig innsikt og vitenskapelig skoleing.

Cand.mag.- og cand.polit.-studiet

§ 2 Eksamen

A. Fageksamen

og semesteremneeksamen

Det kan holdes eksamen i grunnfag, mellomfag, hovedfag og i semesteremne.

Grunnfag er minste fageksamen og kan ikke deles opp i to semesteremner.

Mellomfag er en kombinasjon av grunnfag og mellomfagstillegg i vedkommende fag eller en udelt fageksamen i vedkommende fag.

Hovedfag er en kombinasjon av mellomfag og hovedfagstillegget i vedkommende fag.

Normal studietid (fulltidsstudium) for grunnfag er to semestre, for mellomfagstillegg ett semester og for hovedfagstillegget fire semestre.

Semesteremner kan være:

- a) innføringskurs av faglig eller tverrfaglig art,
- b) påbyggingskurs av faglig eller tverrfaglig art,
- c) redskapskurs,
- d) etter- og videreutdanningskurs for egne kandidater og andre målgrupper.

Semesteremner kan normalt ikke inngå i noe fag. I spesielle tilfelle kan kollegiet etter forslag fra fakultetet dispensere fra dette. Normal studietid (fulltidsstudium) for semesteremne er ett semester.

Fag og semesteremner som krysser instituttgrensene, kan opprettes etter forslag fra de berørte institutter, når det foreligger vitenskapelige, metodiske eller yrkesmessige behov for

slike studier. Ansvar for organiseringen av slike studietilbud ligger normalt hos ett institutt som samordner studieopplegg og undervisning med de berørte institutter. I spesielle tilfelle kan ansvaret ligge hos et koordineringsutvalg nedsatt av fakultetet.

For hvert fag og emne fastsetter kollegiet etter forslag fra fakultetet en studieplan som inneholder nærmere bestemmelser om studieopplegg, pensum, eksamensordning og karaktersystem. Ved forandring i en studieplan slik at det oppstår vesentlige endringer i pensum, tidspunkt for eksamen, studiets omfang el.l., er det for et tidsrom av to år etter at nyordningen trer i kraft, anledning til å ta eksamen etter gammel ordning. I samme tidsrom bør det tilrettelegges studiemuligheter etter gammel ordning, hvis det med rimelighet kan antas at ordningen vil forsinke studenter som har begynt studiet etter gammel ordning.

B. Særskilt om eksamen i hovedfag

Delarbeid i en gruppeundersøkelse kan godkjennes som hovedoppgave dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomiteén i den utstrekning det er nødvendig for bedømmelsen. Komiteén bør når det er nødvendig, innhente erklæringer fra de øvrige forfattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

§ 3 Omfanget av cand.mag.-graden og cand.polit.-graden

Cand.mag.-graden oppnås ved en av følgende kombinasjoner i tillegg til examen philosophicum:

- 1) Ett mellomfag og to grunnfag.
- 2) To mellomfag og ett semesteremne.

- 3) Ett mellomfag, ett grunnfag og to semesteremner.

Cand.polit.-graden bygger på den samfunnsvitenskapelige cand.mag.-graden eller andre cand.mag.-grader hvor det inngår en mellomfagseksamen som gir grunnlag for innpassing til et hovedfagsstudium ved fakultetet.

§ 4 Oppmeldingskrav

Før melding til eksamen i fag eller semesteremne kreves at studenten har bestått examen philosophicum.

Som hovedregel kreves avlagt eksamen i minst ett grunnfag før melding til eksamen i semesteremne. Etter forslag fra fakultetet kan imidlertid kollegiet fastsette

- a) at bestemte fag eller semesteremneeksamen må være avlagt før studenten kan gå opp til eksamen i visse emner,
- b) at visse semesteremneeksamen kan avlegges uten noen forutgående fag- eller semesteremneeksamen.

Etter forslag fra fakultetet kan kollegiet fastsette at bestemte fag- eller emneeksamen må være avlagt før studenten kan gå opp til eksamen i visse fag.

Før melding til eksamen under hovedfagets siste del, må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under lavere grad eller av hovedfaget.

Studenten må tilfredsstillende ha gjennomgått de kurs og avlagt de prøver som er fastsatt i studieplanen. Fakultetet kan i særlige tilfeller fritta for deltaking i kurs.

§ 5 Karakterer

A. Karakterfastsetting

I de fag studieplanen fastsetter muntlig prøve, gis det en foreløpig karakter

etter den skriftlige prøve som meddeles studenten. Karakteren omfatter ved hovedfags eksamen også hovedoppgaven. Studenter som ikke har bestått den skriftlige prøve, kan ikke fremstille seg til muntlig prøve.

Når det brukes tallkarakterer, fastsettes den foreløpige karakter med en desimal. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige felleskarakter for de skriftlige og muntlige prøver med en desimal.

Denne karakter blir også den endelige karakter for vedkommende fageksamen, dersom det ikke foretas en slik beregning som nevnt under pkt. B. Regler for hvor meget hovedoppgaven skal veie i forhold til de skriftlige besvarelser ved eksamen i hovedfagstillegget, inntas i studieplanen.

B: Beregning av tallkarakterer ved påbygging av grunnfag og mellomfag

Har studenten tidligere bestått en lavere eksamen i faget, skal karakteren for denne eksamen innregnes i karakteren for denne høyere eksamen.

Ved beregning av den endelige karakter for mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vektallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektallet 1.

Ved beregning av den endelige karakter for hovedfagseksamen gis karakteren ved mellomfagseksamen vektall 3 og karakteren for hovedfagstillegget vektallet 4.

Har studenten tidligere bestått grunnfagseksamen i faget, gis karakteren ved grunnfagseksamen vektallet 1 og karakteren ved hovedfagstillegget vektallet 2.

Den endelige karakter utregnes med en desimal, som forhøyes dersom den følgende desimal ville bli 5 eller høyere.

§ 6 Vitnemål

Karakterer gitt etter gradert karakter-system påføres vitnemålet med grad og tallverdi.

Karakteren for grunnfagseksamen som inngår i mellomfagseksamen, blir ikke påført vitnemålet med mindre kandidaten ønsker grunnfagskarakteren påført istedenfor karakteren for mellomfagseksamen, og fagkombinasjonen likevel tilfredsstiller kravet etter § 3.

For å få utstedt cand.mag.-vitnemål må studenten ha avlagt eksamen i minst to samfunnsvitenskapelige fag. Ett av disse fagene må minst være mellomfag og det andre minst grunnfag.

Minst ett grunnfag må være avlagt ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

For studenter som benytter seg av reglene om internordisk tentamensgyldighet, kreves at de har tatt minst ett fag til cand.mag.graden ved fakultetet.

For å få utstedt cand.polit.-vitnemål må studenten ha avlagt hovedfagseksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

Kollegiet kan etter forslag fra fakultetet fastsette at kandidaten kan få påført vitnemålet fordypnings-/spesialiseringsemne innenfor hovedfagsstudiet. Bestemmelser om dette tas inn i studieplanene for vedkommende fag.

Dr.polit.-studiet

§ 7 Adgang til studiet

A. Opptaksgrunnlag

For å kunne bli tatt opp til dr.polit.-studiet må søkeren ha oppnådd cand.polit.-graden, cand.paed.-graden, cand.oecon.-graden eller cand.sociol.-graden eller ha annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette. En søker kan få adgang til doktorgradsstu-

diet uten slik utdanning dersom vedkommende dokumenterer tilsvarende faglig nivå. Slike søkere skal vurderes individuelt på grunnlag av sin realkompetanse.

B. Søknader om opptak – Opptaksprosedyre

Søknad om opptak skal sendes fakultetet via det institutt som søkeren ønsker å ha sin faglige tilknytning til. Sammen med søknaden skal følge en plan for studiet utarbeidet i samarbeid med en av instituttets lærere eller en annen godkjent person.

Planen skal angi emneområdet for det påtenkte doktorgradsarbeid, veilederpreferanser og hvilke kurs og seminarer doktorkandidaten ønsker å følge i studiet, samt tidsrammen for de forskjellige deler av studiet.

Fakultetet avgjør opptak, godkjenner søkerens plan for studiet og oppnevner veileder/veiledere etter innstilling fra faginstittuttet og/eller forskningsveileder.

Det er adgang til å få godkjent et studieopplegg også i fagområder hvor det ikke foreligger en studieplan godkjent av kollegiet.

Om doktorkandidaten ønsker annen institutttilknytning for hele eller deler av sitt dr.polit.-studium enn det søkerens tidligere hovedfagsstudium tilsier, skal søknaden forelegges både det fagmiljø søkeren har sitt hovedstudium fra, og det fagmiljø søkeren ønsker tilknytning til, til uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetets dr. grads-utvalg.

C. Andre begrensninger ved adgang til studiet

Adgang til studiet er betinget av at søkerens plan for studiet er faglig tilfredsstillende og at egnet veiledning og andre nødvendige faglige og materielle

ressurser er tilgjengelige ved fakultetet eller ved andre forskningsinstitusjoner.

§ 8 Studiets innhold og varighet

Det sentrale i dr.polit.-studiet er et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat. I tillegg til forskerkompetanse skal avhandlingen dokumentere at doktorkandidaten mestrer vitenskapelig fremstillings- og dokumentasjonsteknikk.

Kravet til dr.polit.-graden blir fastsatt slik at når den vitenskapelige avhandlingen er en videreføring av en hovedoppgave til cand.polit.-graden og som er en selvstendig vitenskapelig gransking, skal dr.polit.-graden normalt ha et omfang som svarer til 2½ års arbeid. I andre tilfelle hvor f.eks. hovedoppgaven har et mindre omfang eller det ikke er tale om en videreføring av hovedoppgaven, vil studiet normalt ta lengre tid. I alle tilfelle skal dr.polit.-studiet legges opp slik at det fører frem til samme nivå.

I studiet vil det legges vekt både på tilegnelse av de metoder som er nødvendige for slik forskning, på tilegnelse av kjennskap til nyere forskningsresultater, og på oppøvelse i evnen til å drive selvstendig forskningsarbeid.

Dersom doktorkandidaten fra sitt tidligere studium ikke har skolering i vitenskapsteori, skal dr.polit.-studiet ha et innslag av slik skolering som gjør det mulig å sette eget fagområde i forhold til andre fagområder og inn i en videre sammenheng.

I løpet av studiet bør doktorkandidaten i samarbeid med sin veileder eller andre faglærere i en viss utstrekning delta i undervisningen av studenter. Undervisningen skal foregå innenfor instituttens undervisningsprogram og bør gi trening i forskjellige undervisningsformer.

§ 9 Undervisning og veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning av en av fakultetets lærere, en annen person med nødvendig fagkyndighet eller en gruppe av veiledere. Veilederen bør ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Normalt bør også doktorkandidaten ha høve til å få sitt arbeid med doktoravhandlingen drøftet på seminar. Der som hovedveileder ikke er ansatt ved fakultetet, skal doktorkandidaten studenten også få oppnevnt en veileder ved fakultetet. Kandidaten forutsettes å holde jevnlig kontakt med den oppnevnte veileder.

Undervisningen for øvrig vil ta form av kurs eller seminar som dels er faste deler av studentens godkjente studieopplegg for dr.polit.-graden, dels faste tilbud som doktorkandidaten kan benytte seg av etter behov.

Fakultetet ved dr.gradsutvalget arrangerer regelmessig seminar i vitenskapsteori og kurser i vitenskapelig fremstillings- og dokumentasjonsteknikk. Dr.gradsutvalget har videre ansvaret for at kurs og seminar i metode- og teorispørsmål blir gitt.

§ 10 Prøveform og karaktersetting

Doktorkandidaten må ta aktivt del i de kurs og seminar som går inn som faste deler i den godkjente planen for hennes/hans dr.polit.-studium. De enkelte institutter kan avgjøre om de som leder vedkommende kurs eller seminar kan godkjenne deltakelsen som tilfredsstillende eller om kursene skal avsluttes med prøver. I spesielle tilfeller kan en doktorkandidat gjennom sitt faginstittutt søke fakultetet om fritak for deltakelse på slike kurs eller seminar. Slikt fritak er avhengig av at kandidaten fra tidligere kan dokumentere slik innsikt og/eller ferdighet som ved-

kommende kurs eller seminar gir, eller er villig til å dokumentere dette gjennom en særskilt prøve.

I tilfelle der antall doktorkandidater ikke er stort nok eller ressursene for øvrig ikke er tilstrekkelige til å holde regulære kurs eller seminar over fastlagte deler av et doktorgradsstudium, kan doktorkandidaten vises til et selvstudium under veiledning. Resultatene av et slikt selvstudium må dokumenteres gjennom en særskilt prøve.

Doktorgradsstudiet blir avsluttet med to offentlige prøveforelesninger, en over selvvalgt emne, en over oppgitt emne med to ukers frist, samt en disputas. Disputasen skal normalt avholdes innen et halvt år etter at avhandlingen er innlevert. Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig minst tre uker før disputasen. I særlige tilfelle kan fakultetet dispensere fra disse tidsrammene. Avhandlingen skal sendes til fakultetet i det antall eksemplarer som dr.gradsutvalget fastsetter. (50 eks.)

Avhandlingen skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk, eller på et annet språk som godkjennes av fakultetet.

Til å bedømme forelesningene, den innleverte avhandlingen og forsvaret av den, oppnevner fakultetet etter forslag fra vedkommende institutt, en komité på minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 ikke tilhører Universitetet i Oslo (jfr. Eksamenlovens § 4). Doktorkandidatens hovedveileder bør være medlem av komitéen. Medlemmene må ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse.

Prøveforelesningene skal holdes på norsk eller på et annet av fakultetet godkjent språk.

Disputasen skal være offentlig og er avhengig av at bedømmelseskomitéen har funnet den innleverte avhandlingen verdi til å forsvares for dr.polit.-

graden. Disputasen foregår som en drøfting av avhandlingen mellom medlemmene av bedømmelseskomiteén og doktoranden. Dersom andre til stede-værende ønsker å delta i drøftingen, må det under disputasen gis melding om dette til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter.

Prøvene i dr.polit.-graden blir vurdert etter godkjent/ikke godkjent.

§ 11 Styringsorganer - Prosedyre

På fakultetsnivå oppnevnes et dr. gradsutvalg.

Dr.gradsutvalget skal:

- trekke opp de faglige retningslinjene for doktorgradsstudiet og foreslå nødvendige endringer i reglement og utfyllende regler,
- ha ansvaret for organiseringen av nødvendige fellestiltak i form av forelesninger, kurs, doktorandseminarer o.a.,
- koordinere fagplanarbeidet,
- utarbeide forslag til søknadsskjema,

- utarbeide forslag til retningslinjer ved ekstern veiledning,
- føre tilsyn med det faglige nivå.

Dr.gradsutvalget skal videre på grunnlag av instituttets forslag:

- uttale seg om forslag til studieplaner for de enkelte fagområder,
- avgjøre på fakultetets vegne søknader om opptak,
- fremme forslag om oppnevning av bedømmelseskomiteer,
- behandle for fakultetet søknader om dispensasjon fra bestemmelser i utfyllende regler og studieplaner.

Ved de enkelte institutter kan det oppnevnes et studiestyre på ca. 3 medlemmer. Eksisterende utvalg, f.eks. undervisningsutvalg, forskningsutvalg, kan utgjøre et slikt studiestyre.

Studiestyret behandler/fremmer forslag i alle saker ved instituttet som angår dr.gradsstudiet overfor instituttet/fakultetet, herunder forslag til utfyllende studieplan.

PRØVE I SAMFUNNSVITENSKAPELIG STATISTIKK

Før melding til eksamener under hovedfagets siste del, må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under den lavere grad eller av hovedfaget (se § 4 i Utfyllende regler til reglement for cand. mag./cand.polit.-eksamen).

Følgende prøver godkjennes som prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk under cand.polit.-eksamen:

1. Fra pedagogikk:
 - a. Prøve i forskningsmetoder, studieplaner 1975-1988.
 - b. Obligatorisk statistikk-kurs under hovedfag/4. avdeling i pedagogikk. Studieplan 1984.

2. Fra sosiologi:
Grunnfag/mellomfag
3. Fra statsvitenskap:
Prøve i metode med statistikk
4. Fra sosialøkonomi:
Statistikkdelen av semesteremnet i matematikk og statistikk
5. Fra Statistikk grunnfag:
Eksamener i statistikk.
6. Massekommunikasjon/medier og kommunikasjon:
Grunnfag.
7. Særskilt prøve i statistikk avlagt under tidligere studieplaner.

Andre prøver i statistikk kan etter søknad godkjennes.

REGLEMENT FOR GRADEN CANDIDATA/CANDIDATUS MAGESTERII VED UNIVERSITETET I OSLO

Fastsatt av Kollegiet 15. desember 1989

§ 1

Graden cand.mag. (candidata/candidatus magerii) blir tildelt på grunnlag av eksamener som tilsammen omfatter en normal studietid på minst åtte semestre, inkludert examen philosophicum.

§ 2

Studiet må inneholde et fag som minst tilsvare to semesters studietid og et fag som minst tilsvare tre semesters studietid, nærmere bestemt et mellomfag eller 30 vekttall hvori inngår en emnegruppe fra ett av de fire norske universiteter, eller en fagenhet som fordypningsmessig svarer til et slikt universitetsmellomfag.

Styret kan i særlige tilfeller dispensere fra denne siste bestemmelsen.

§ 4

Alle eksamener avlagt ved Universitetet i Oslo som faller inn under fakultetenes grader og eksamener ved andre institusjoner som er avlagt i henhold til universitetloven, kan inngå i graden.

Dersom en avsluttet universitets-

eller høgskoleutdanning eller del av en slik utdanning ønskes som del av cand.mag.-graden, må det ikke være faglig overlapping mellom denne utdanningen og den tilleggsutdanning som forøvrig inngår i graden. Utdanning som har gitt fritak for deler av den avsluttende universitets- eller høgskoleutdanningen, kan ikke samtidig godkjennes som del av cand.mag.-graden.

§ 5

For å oppnå graden ved Universitetet i Oslo må studenten ha gjennomført et studium som minst svarer til grunnfag, eller to semesteremner eller emner med tilsammen 20 vekttall.

§ 6

Vitnemålet skal påføres de eksamener som er grunnlaget for tildeling av graden. Det skal også angis hvilke semestre og ved hvilken institusjon kravene til de gjennomførte studier er oppfylt.

Vitnemålet tildeles etter søknad til universitetsdirektøren og utsendes av studiedirektøren.

REGLER OM ADGANGEN TIL Å AVBRYTE EKSAMEN OG TIL Å KONTINUERE VED FAKULTETETS EKSAMENER

Vedtatt av Det akademiske kollegium 5. november 1976.

§ 1

En student anses for å ha fremstilt seg til en eksamen når han/hun er til stede i eksamenslokalet i det øyeblikk oppgaven gjøres kjent.

§ 2

En student som har fremstilt seg til eksamen, kan avbryte denne (trekke seg) innen han/hun endelig forlater sin plass siste dag av de skriftlige prøver.

Skriftlig erklæring om dette gis til eksamensinspektøren.

En student som har levert besvarelse ved alle de skriftlige prøver i et fag, kan ikke unndra seg sensur for disse. Dersom de skriftlige prøver er bestått, kan studenten trekke seg før den muntlige prøve. Det er ikke adgang til å trekke seg under muntlig prøve.

§ 3

En student som på grunn av sykdom eller annet gyldig forfall er forhindret fra å avlegge deler av den skriftlige eksamen, kan gis adgang til eksamen de øvrige dager og til å avlegge de gjestående deler av den skriftlige og muntlige eksamen ved kontinuasjon.

En student som venter barn innenfor et tidsrom på 6 uker før første eller 6 uker etter siste skriftlige eksamensdag, har rett til å fremstille seg til fremskutt eller utsatt prøve. Studenten kan kreve at prøven legges til minst 6 uker før forventet nedkomst eller 6 uker etter nedkomsten.

Fakultetet kan i særlige tilfeller gi også andre studenter adgang til utsatt prøve.

Kontinuasjonseksamen og utsatt prøve skal etter nærmere bestemmelse fra det institutt vedkommende eksamen hører inn under, holdes så snart som mulig etter at forfallsgrunnen er bortfalt, eller ved neste ordinære eksamen.

Dersom en student avbryter en kontinuasjonseksamen eller utsatt prøve, har han/hun ikke adgang til fornyet kontinuasjon/utsatt prøve.

§ 4

Sykdomsforfall og barnefødsel i forbindelse med eksamen må legitimeres ved legeerklæring. Annet forfall må kjennes gyldig av fakultetet. Legeerklæring ved sykdom må være utstedt innen 2 dager etter avbrutt eksamen.

Utfyllende retningslinjer til reglene fås ved henvendelse til fakultetsadministrasjonen.

RETNINGSLINJER FOR DISPENSASJON VED EKSAMEN VED DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET FOR FYSISK OG PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE

§ 1.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet vil, så langt råd er, gjennomføre de tiltak som er nødvendige for at ulike grupper funksjonshemmede studenter kan avlegge eksamen ved fakultetet.

§ 2.

Den funksjonshemmede student fremmer selv de krav han/hun mener seg rett til å få innfridd, på bakgrunn av legeattest. Legeattest skal i prinsippet vedlegges ved hver eksamensoppmel-

ding. For kroniske lidelser kan det gjøres unntak fra dette. Legeattesten bør inneholde hva slags dispensasjonsordning det er behov for.

§ 3.

Studenten plikter selv å holde seg orientert om søknadsfrister, frister for eksamensoppmelding o.l. Universitetet i Oslo har et særlig ansvar for at informasjon om slike plikter er tilgjengelig for alle typer studenter.

§ 4.

De ulike tiltakene kan være følgende:

- a. utvidet eksamenstid
- b. anledning til lengre pauser, eventuelt med mulighet til å hvile
- c. skriftlig eksamen istedenfor muntlig prøve, eller i spesielle tilfelle muntlig prøve istedenfor skriftlig eksamen. Muntlig prøve kan ifølge Forskrifter om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener, § 2; ikke påklages.
- d. eget eksamenslokale med egen inspektør, eventuelt eksamen i kandidatens hjem.
- e. bruk av skrivemaskin og/eller andre tekniske hjelpemidler.
- f. skrivehjelp, døvetolk og/eller annen praktisk hjelp.
- g. fakultetet forsikrer seg om at kandidaten på forhånd er blitt kjent med bruken av de hjelpemidler som skal benyttes under eksamen, det være seg tekniske hjelpemidler, skrivehjelp, døvetolk eller annen hjelp.
- h. overføring av oppgavene til punkt-

skrift eller forstørret skrift for blinde og svaksynte, eventuelt høytlesing av oppgaveteksten.

- i. høytlesing av besvarelsen for korrektur for blinde og svaksynte.
- j. attest for dysleksi (som er anonymisert) legges ved kandidatens skriftlige besvarelse ved sensur.

§ 5.

Ved evaluering av eksamensbesvarelsene skal anonymitetsprinsippet gjelde så langt råd er.

§ 6.

Søknadsfristen for dispensasjon er i vårsemesteret 10. mars og i høstsemesteret 30. september. Søknaden rettes til Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved eksamensinspektøren.

§ 7.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet kommer i samråd med studenten og eventuelt Rådet for funksjonshemmede, frem til hvilke tiltak som bør settes i verk.

REGLER OM BRUK AV FELLESARBEIDER TIL EKSAMEN

Fastsatt av Det akademiske kollegium 11. mars 1977.

§ 1

Etter Det akademiske kollegiums bestemmelse kan det for det enkelte fag foruten individuelle skriftlige arbeider tas i bruk fellesarbeider

- a) som hovedoppgave
- b) som magistergradsavhandling
- c) som spesialoppgave.

§ 2

Fellesarbeid kan enten være

- a) fellesarbeid med individuell bedømmelse. Av fellesarbeidet skal tilstrekkelig store deler kunne identifiseres som de enkelte gruppedeltakeres personlige innsats.

Eller:

- b) fellesarbeid med felles og lik bedømmelse. Det samfunnsvitenskapelige fakultetsråd har fattet vedtak som impliserer at bare pkt. a i § 2 får anvendelse ved dette fakultet.

§ 3

Deltakere i et fellesarbeid, jfr. § 1, kan være tilknyttet forskjellige grunnenheter eller forskjellige fakulteter. Emnet for et fellesarbeid og arbeidsgruppens størrelse, jfr. § 5, må godkjennes av grunnenheten, eller grunnenhetene i fellesskap, dersom deltakerne er tilknyttet forskjellige grunnenheter, etter nærmere bestemmelser gitt av de enkelte grunnenhetene.

Før arbeidet tar til, må det sammen med arbeidsgruppen avgjøres om arbeidet skal gis individuell bedømmelse eller felles og lik bedømmelse. Det kreves godkjenning for å forandre bedømmelsesform etter at arbeidet med oppgaven er begynt.

Grunnenheten har ingen plikt på seg til å sørge for at det til enhver tid foreligger passende emner for fellesarbeider.

§ 4

For et fellesarbeid skal det være minst én fast veileder. Veilederen skal medvirke til at deltakerne får det best mulig faglige utbytte av arbeidet, og ellers holde tilstrekkelig kontakt med deltakerne til å kunne kontrollere hver deltakers innsats i arbeidet.

Hvis veilederen under arbeidets gang mener at han ikke kan gå god for at hver deltaker yter et forholdsvis bidrag til arbeidet, eller et medlem av gruppen finner at arbeidsfordelingen er skjev, skal dette snarest tas opp med deltakerne og om nødvendig med grunnenheten. Spørsmål om uteluk-

kelse av deltakere eller skifte av veileder avgjøres også av grunnenheten, under opprettholdelse av den alminnelige klageadgang.

§ 5

Grunnenheten gir nærmere regler for arbeidsgruppens størrelse og sammensetning. For fellesarbeider med felles og lik bedømmelse bør deltakerantallet normalt ikke overstige 3, jfr. § 2 pkt. b.

Endringer i en arbeidsgruppe under arbeidets gang kan skje med grunnenhetens samtykke.

§ 6

Når tittelen på en hovedoppgave, en magistergradsavhandling eller en spesialoppgave føres på kandidatens vitnemål, skal det angis om hovedoppgaven er et individuelt arbeid, et fellesarbeid med individuell bedømmelse eller et kollektivarbeid med felles og lik bedømmelse.

§ 7

Disse regler gjelder i den utstrekning ikke annet er bestemt i reglementene for de enkelte eksamener med tilhørende utfyllende regler.

Eventuelle supplerende regler fastsettes av grunnenheten. arbeid med individuell bedømmelse eller et kollektivarbeid med felles og lik bedømmelse.

§ 7

Disse regler gjelder i den utstrekning ikke annet er bestemt i reglementene for de enkelte eksamener med tilhørende utfyllende regler.

Eventuelle supplerende regler fastsettes av grunnenheten.